

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

o cerință
de bază
a realizării
la termen
a investițiilor

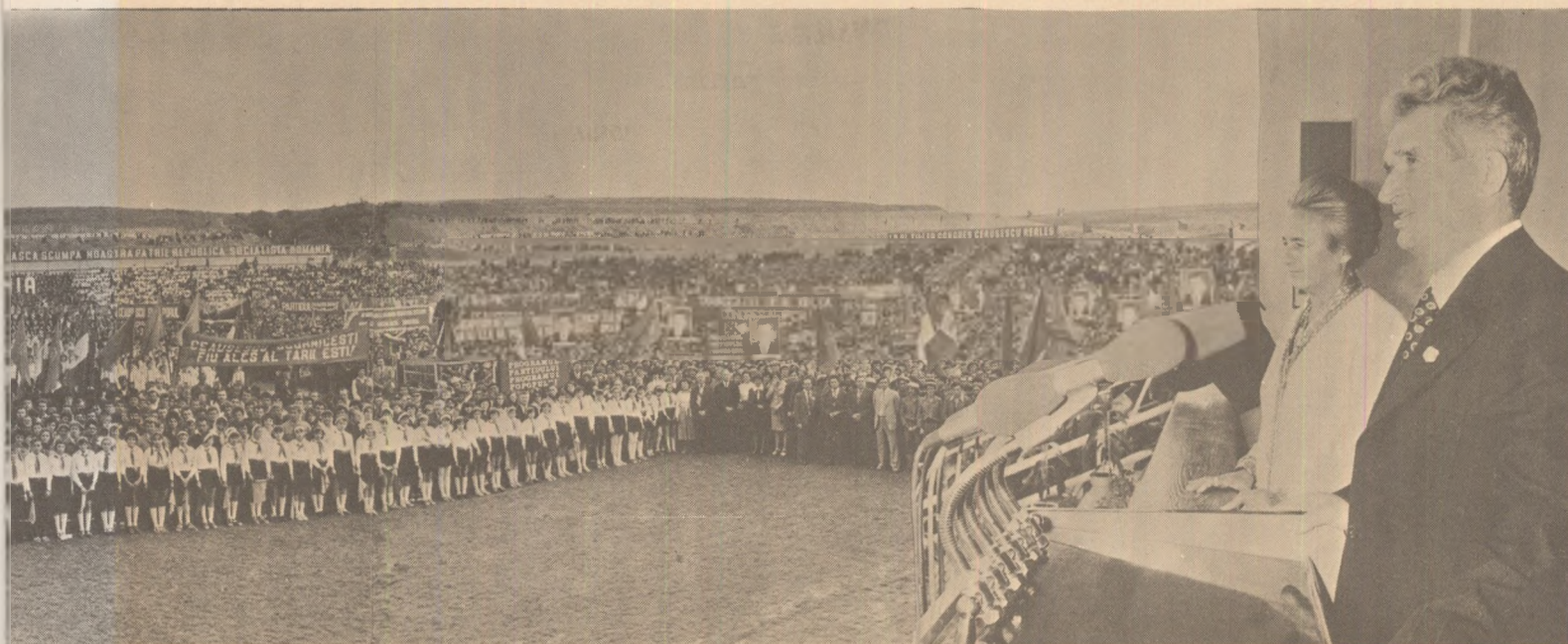
ASIGURAREA
RITMICA
A UTILAJELOR
TEHNOLOGICE

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU, AU FĂCUT O VIZITĂ ÎN COMUNA SCORNICEȘTI

cu prilejul împlinirii a 400 de ani de atestare documentară a localității

„Trebuie, dragi tovarăși, să facem totul pentru a asigura o creștere mai puternică a forțelor de producție, dezvoltarea pe baze moderne a întregii activități, atât industriale, cât și agricole. Trebuie să avem în vedere că realizarea unei noi calități, în toate domeniile, presupune să acționăm în spirit revoluționar, să facem totul pentru a înlătura vechiul, mentalitățile învechite, pentru a însuși concepția revoluționară despre lume, astfel ca această calitate nouă, această concepție revoluționară să se simtă în întreaga activitate, în toate domeniile — în industrie, agricultură, învățămînt și în activitatea politico-educativă. Să facem în așa fel încît fiecare cetățean al patriei noastre să devină un constructor conștient al orinduirii socialiste, un militant al înălțării României pe noi culmi de progres și civilizație“.

NICOLAE CEAUȘESCU

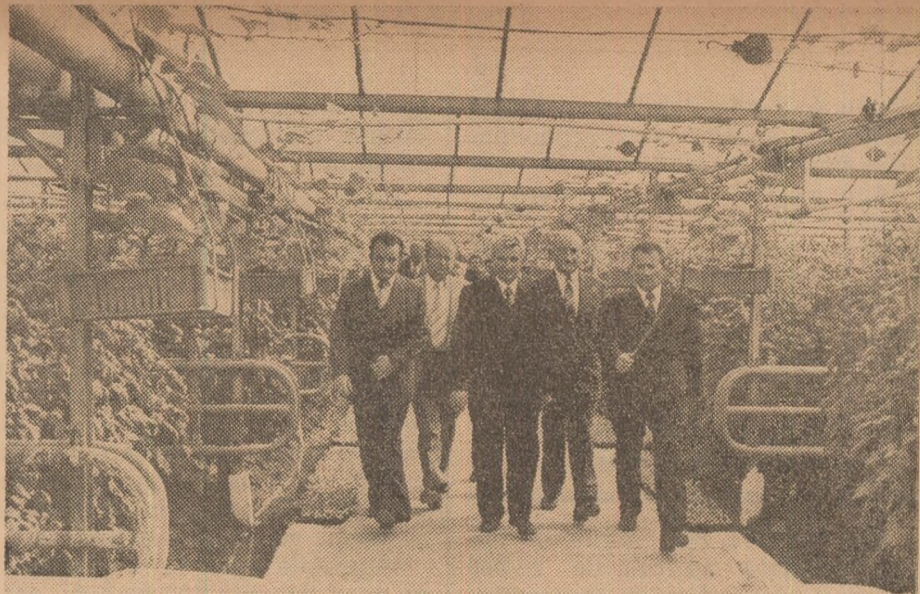

LA MAREA adunare populară de la Scornicești, prilejuită de aniversarea a 400 de ani de atestare documentară a acestei înfloritoare localități din județul Olt, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat că „Scorniceștii fac parte din cele 300 de localități agrare care, în următorii 10 ani, trebuie să se transforme în orașe agroindustriale“.

Dacă în conștiința întregii națiuni, această comună este cinstită ca locul în care s-a născut și a copilărit cel mai iubit și stimat fiu al poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Scorniceștii reprezintă totodată și pilda convingătoare a unui avanpost al devenirii socialiste a satului românesc, mărturia marilor prefaceri pe care le-a adus, în munca și viața fără-nmii, politica agrară a partidului nostru.

Apropiindu-se de împlinirea a trei decenii de la înființare — vîrstă în care elanului tinerească se adaugă maturitatea experienței, cooperativa agricolă de producție Scornicești — unitate de bază a consiliului unic agroindustrial din zonă — își măsoară astăzi potențialul uman și material, capacitatea organizatorică și gospodărească prin rezultate remarcabile în creșterea și diversificarea producției animale și vegetale. Însă comuna, cu cele 14 așezări din componența sa, prezintă din plin și argumentele aspirației sale la statutul de centru urban agroindustrial. Crearea, în sectorul agricol, a unor capacități de producție în regim industrial (sere pe 16 hectare, complex avicol ce furnizează în acest an 18 milioane de ouă), dezvoltarea unei variate producții artisanale în cadrul Întreprinderii de producție și prestări, dar mai cu seamă implantarea puternică a industriei, prin Întreprinderea de confecții și noua Întreprindere de piese și subsansamble auto, asigură locuitorilor comunei un grad înalt de ocupare — independent de caracterul sezonier al muncilor agricole — într-o largă gamă de meserii cu tehnicitate medie și superioară, și venituri ridicate. Motivației economice a stabilității la locul de baștină i se adaugă și asemeneatribute ale noii calități a vieții, cum sînt locuințele de tip urban, edificiile social-culturale (liceu agroindustrial, școli generale, grădinițe, cămine culturale, spital cu policlinică, magazine, stadion ș.a.), dotările comunale, posibilitățile variate ce se oferă pentru elevare spirituală și destindere.

Străvechiul Scornicești, trăind în ritmul civilizației socialiste, amplificîndu-și baza economică, își făurește, prin munca harnică a oamenilor săi, condițiile ca în doi-trei ani să se transforme într-un oraș agroindustrial modern, demonstrînd forța înnoitoare a societății noastre în care oamenii muncii sînt stăpîni pe destinele lor.

PROCESUL REVOLUȚIONAR DE DEZVOLTARE AGROINDUSTRIALĂ ȘI TRANSFORMARE EDILITAR-URBANĂ A COMUNELOR PATRIEI

CUVÎNTAREA tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară de la Scornicești, cu prilejul împlinirii a 400 de ani de atestare documentară a localității, cuprinde teze cu valoare programatică pentru dezvoltarea într-o largă perspectivă a agriculturii noastre, a tuturor comunităților rurale în actuala etapă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Experiența acumulată în consi-

Ceaușescu, încă din 1970 la Scornicești a fost creat primul consiliu intercooperatist din țara noastră. Pe baza acestei experiențe s-a trecut la generalizarea organizării consiliilor intercooperatiste. În toamna anului 1976 din însărcinarea și pe baza indicațiilor secretarului general al partidului a fost elaborat un program de dezvoltare a consiliului unic agroindustrial-pilot din Scornicești. Pe baza experienței acumulate de acest con-

CONSILIUL AGROINDUSTRIAL SCORNICEȘTI: general și particular în dezvoltarea economică a unei comunități rurale

liu unic agroindustrial din Scornicești nu are doar o semnificație locală, izolată, ci una de generalizare, de prefigurare pe multiple planuri — al intensificării și organizării producției agricole, al conducerii activității economice — a dezvoltării viitoare a agriculturii și a vieții economice și sociale în comunitățile rurale din țara noastră. Nu este poate lipsit de interes să reamintim cititorului că, pe baza indicațiilor și a participării nemijlocite a tovarășului Nicolae

siliu precum și a studierii experienței înainte obținute de unitățile din alte județe, Plenara C.C. al P.C.R. din februarie a.c. a hotărît generalizarea creării consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, moment care marchează trecerea la o nouă etapă a organizării și dezvoltării agriculturii noastre.

Organizarea și conducerea unității a agriculturii, nu înseamnă însă și uniformitate, ci dezvoltarea pe baza unor principii de bază

comune, a unei largi diversități a activității productive și economice din agricultură în funcție de condițiile concrete pe care le oferă resursele materiale și umane. Tocmai în aceasta constă, după părerea noastră, și valoarea de model a experienței cooperativei agricole și a consiliului unic agroindustrial din Scornicești.

Profilarea, concentrarea și specializarea producției

CONSILIUL din Scornicești are o suprafață agricolă de 14 600 hectare, reunind patru cooperative agricole și o fermă a întreprinderii agricole de stat. Activitatea economică a consiliului este concepută într-o structură complexă, cuprinzând producția agricolă — vegetală și animală, precum și prelucrarea industrială a unor materii prime agricole. Consiliul este profilat prioritar pe producția animalieră, ponderea principală a producției marfă reprezentând-o produsele animale (prelucrate sau în formă naturală). Producția marfă vegetală constă atât în producția livrată în formă naturală — grâu, orz, porumb, soia, legume de seră, tutun, fructe, cât și prelucrată: conserve, produse lactate, vin, pâine etc.

Producția zootehnică se dezvoltă în unități moderne, de tip industrial, concentrându-se speciile și asigurându-se o specializare ridicată a unităților componente. Astfel, dacă vacile de lapte și oile se cresc în toate cele patru cooperative, îngrășarea taurinelor se face doar la cooperativa din Mogoșești, îngrășarea porcinelor la Negreni, îngrășarea ovinelor la Mărgineni, iar creșterea păsărilor (pentru ouă și carne) la Scornicești.

Pentru producția vitipomicolă, pe circa 800 hectare, se dezvoltă plantațiile intensive în masive, pe terenurile favorabile ale celor patru cooperative.

Producția culturilor de câmp este, de asemenea, concentrată pe unități, asigurându-se un asolament la nivelul consiliului, în funcție de condițiile pedoclimatice, cerințele rotației și necesitatea acoperirii consumului de furaje pentru diferite specii de animale, îndeosebi a consumului de furaje de volum.

Obiectivele noi se realizează pe baza asocierii între cooperative sau cu unități de stat, ceea ce asi-

gură o dezvoltare echilibrată a tuturor unităților componente ale consiliului.

Potrivit programului de dezvoltare în perspectivă, producția globală vegetală urmează să crească, față de 1975, de aproape două ori în 1980 și de peste trei ori în 1985. Aceasta se va realiza atât prin creșterea capacității productive a fondului funciar și utilizarea intensivă a fiecărei categorii de teren, cât și prin aplicarea unor tehnologii moderne pe întreaga suprafață cultivată, prin amplasarea și rotația rațională a culturilor.

Suprafața agricolă a consiliului va spori cu circa 400 hectare provenite prin defrișări de tufărișuri, desființări de drumuri, restrângerea terenurilor ocupate de curți, construcții etc. Suprafețele de vii și pomi vor crește și ele cu 427 hectare prin efectuarea de plantații pe terase amenajate în prezent și pe unele terenuri neproductive.

S-a efectuat organizarea actuală și de perspectivă a teritoriului, stabilindu-se pentru fiecare unitate agricolă, fermă și solă structura și rotația culturilor, nivelele de producție, pe baza potențialului productiv al pământului și a cantităților de factori de producție alocați.

În cincinalul viitor întreaga suprafață va fi irigată, consiliul încadrându-se în sistemul de irigații Vitomirești — Slatina — Potcoava — Vedeia.

În vederea creșterii producției, o atenție deosebită se acordă ridicării capacității productive a pământului. În zona consiliului Scornicești cele mai răspândite soluri sînt cele de tip smolnită, care sînt soluri argiloase, grele, compacte, cu foarte slabă capacitate de autoafinare, greu permeabile pentru apă și aer. Pornindu-se de la cunoașterea amănunțită a proprietăților fizice ale solurilor și pe baza experiențelor făcute de stațiunea de cercetări agricole de la Albota, s-a trecut la ameliorarea regimului hidric prin executarea subsolajului parțial sau în benzi pe întreaga suprafață interesată, completându-se cu arături obișnuite și introducerea în cultură a plantelor amelioratoare (trifoi sau amestec de leguminoase și graminee perene) ale solului.

De asemenea s-a trecut la amenajarea solului cu calcar (4—6 tone la ha în decurs de 10—12 ani) și fertilizarea cu îngrășăminte organice (20—50 tone/ha la 3—4 ani). La cooperativa din Scorni-

cești s-au aplicat doze ridicate de îngrășăminte chimice (pentru fiecare tonă de cereale: 24 kg azot, 12 kg fosfor și 5—6 kg potasiu substanță activă) în funcție de precipitații, planta premergătoare și rezervele de îngrășăminte din sol. S-au folosit, totodată, soiurile și hibrizii cei mai productivi în condițiile pedoclimatice ale zonei. Acestea au constituit condiții de bază care au determinat ca această cooperativă să obțină în ultimii ani — deși amplasată în zona a IV-a de fertilitate a solului — producții la hectar de 5 000—6 000 kg la grâu și 10 000—12 000 kg la porumb.

Potrivit programului elaborat, producția globală animală este prevăzută să crească, față de 1971, de aproape 7 ori în 1980 și de peste 8 ori în perspectivă (1985), depășind cu mult ritmul de sporire a producției vegetale.

Intensificarea la asemenea scară a producției zootehnice se va asigura atât prin sporirea efectivelor, dar mai ales, prin introducerea sistemelor intensive de creștere și îngrășare. Toate speciile de animale din consiliu se cresc în sisteme intensive, folosindu-se rase de mare productivitate și tehnologii moderne, de tip industrial.

În programul de dezvoltare s-a căutat asigurarea unei corelații juste, științific fundamentată, între bază furajeră, efective și producția animală; întreaga bază furajeră, inclusiv o rezervă, se asigură în cadrul consiliului. Tehnologiile stabilite asigură o folosire integrală a produselor vegetale secundare, a finurilor, pășunilor și reducerea consumului specific (rații) de cereale.

Aplicarea tehnologiilor intensive, mecanizarea și chiar automatizarea unor procese, va asigura o creștere a productivității muncii pe un lucrător de la un nivel de circa 200 mii lei anual în prezent, la aproape 1400 mii lei în perspectivă (1985).

O foarte valoroasă experiență a acumulat cooperativa agricolă din Scornicești pe linia dezvoltării activităților de prelucrare a unor materii prime agricole, a artizanatului, precum și în cooperarea productivă cu unele întreprinderi industriale. Pe baza acestei experiențe, în cadrul programului de dezvoltare a consiliului, s-a avut în vedere extinderea activităților de prelucrare a materiilor prime agricole proprii (de exemplu, produsele lactate, conserve de legume

și fructe) ca și a producției artizanale, a prestărilor de servicii etc.

În lumina acestor rezultate și proiecte tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta adunare populară de la Scornicești, sublinia: „Consider că această cale trebuie urmată de toate consiliile agroindustriale. Trebuie să implementăm munca agricolă cu munca de prelucrare și industrializare, cu folosirea timpului liber în activități industriale, pentru că numai pe această cale vom ridica comunele și satele patriei, vom asigura bunăstarea țărănimii noastre, creșterea bogăției întregii țări“.

În concepția secretarului general al partidului, consiliul unic agroindustrial cuprinde, ca laturi inseparabile, atât o agricultură intensivă bazată pe tehnologii moderne, cât și dezvoltarea unor activități de prelucrare a unor materii prime agricole, a unor servicii, precum și imbinarea strinsă a utilizării resurselor de muncă în activitățile agroindustriale amplasate în profil teritorial.

Dezvoltarea complexă a activității specifice consiliilor agroindustriale, și chiar amplasarea unor întreprinderi industriale de interes republican, așa cum se procedează în comuna Scornicești, se înscriu în cadrul prevederilor Directivelor Congresului al XII-lea al partidului de dezvoltare armonioasă a economiei în profil teritorial, pe baza valorificării superioare a resurselor locale de materii prime și materiale și a folosirii mai productive și mai complete a forței de muncă.

Apropierea nivelului de dezvoltare a tuturor unităților

CU TOATE CĂ în cele patru cooperative agricole ale consiliului condițiile pedoclimatice sînt cel puțin asemănătoare, dacă nu chiar identice, diferențele între producțiile obținute de cooperativa din Scornicești și celelalte cooperative, ani de-a rîndul, au fost foarte mari. Vom lua cu titlu de exemplu, producția medie de porumb la hectar în anul 1975: Scornicești — 8,5 tone/ha; Mogo-

șești — 2,6 tone/ha; Mărgineni — 4,0 tone/ha; Negreni — 2,1 tone/ha. Aceleași diferențe mari au existat și la celelalte culturi, ca și la toate speciile de animale. Aceasta a fost cauza principală care a făcut ca celelalte 3 cooperative să asigure cooperabilor un fond de retribuție mai scăzut, să aibă posibilități reduse de acumulare pentru dezvoltarea pe scară largită a activității de producție.

În această situație, unul din obiectivele principale ale programului de dezvoltare a activității consiliului îi constituie apropierea nivelurilor activității economice în toate cele patru cooperative pe baza generalizării tehnologiilor moderne, a creșterii producției și a eficienței economice.

Dinamica producției globale la hectarul agricol în consiliul agroindustrial Scornicești și cooperativele componente

	1975	1980	1985
Consiliul unic	100,0	3,0 ori	4,0 ori
C.A.P. Scornicești	100,0	153,4 %	167,1 %
C.A.P. Mărgineni	100,0	7,3 ori	11,1 ori
C.A.P. Mogoșești	100,0	9,0 ori	12,2 ori
C.A.P. Negreni	100,0	8,7 ori	11,8 ori

Astfel, dacă decalajele între nivelurile de producție la ha între C.A.P. Scornicești și celelalte cooperative erau în 1975 de 8—10 ori, în 1985, pe baza unei dezvoltări mai rapide a cooperativelor rămase mai în urmă, diferențele se vor reduce la cca 30%. Prin trecerea la îndeplinirea concretă a prevederilor programului de dezvoltare a consiliului și a unităților sale componente, s-a reușit ca în anul 1978 să se obțină producții medii ridicate pe ansamblul consiliului: la grâu 5 000 kg/ha, la porumb — aproape 7 000 kg/ha, la lapte de vacă 3 600 litri/cap ș.a. Este foarte important de subliniat faptul că în decurs de numai doi ani (1977 și 1978) cooperativele din Negreni și Mogoșești au reușit să-și achite integral datoriile bănești restante către stat, iar cooperativa din Mărgineni s-a situat în rîndul unităților din județ cu un nivel ridicat de dezvoltare.

Așa cum rezultă din datele prezentate în tabel, producția globală agroindustrială la hectar a

consiliului va spori față de 1975 de aproape 3 ori în 1980 și de circa 4 ori în 1985. Prin creșterea mai rapidă a producției animale, aceasta va ocupa în viitor ponderea principală în cadrul producției agricole totale a consiliului. Totodată pe baza introducerii tehnologiilor moderne, a raționalizării proceselor de producție, se va asigura o creștere mai rapidă a producției nete decît a cheltuielilor materiale.

Aceasta va conduce la sporirea fondurilor proprii de dezvoltare a unităților, astfel încît să se recurgă într-o măsură tot mai redusă la credite pentru investiții. De asemenea, creșterea mai intensă a producției nete va permite ca retribuirea cooperabilor și în cele-

alte trei cooperative să se ridice la nivelul retribuirii din sectoarele neagricole din cadrul unităților amplasate pe teritoriul comunei.

Experiența și rezultatele Consiliului unic agroindustrial din Scornicești — prezentată aici doar într-o formă succintă — constituie un izvor plin de învățăminte pentru toate consiliile din țara noastră. Studiarea aprofundată a acestei experiențe este de natură să asigure elaborarea pentru fiecare consiliu a unor programe de dezvoltare, care în funcție de condițiile locale, să constituie obiective și direcții de progres rapid pe baza folosirii intensive a resurselor proprii naturale, materiale și umane.

Numai astfel se va putea asigura ridicarea puterii economice a fiecărui unități agricole, dezvoltarea armonioasă a tuturor comunităților rurale, sporirea contribuției agriculturii la creșterea economică de ansamblu, creșterea nivelului de trai al întregii țărănime.

D. DUMITRU

Un vast program în slujba înfloririi patriei

Proiectele de documente ale Congresului al XII-lea al P.C.R.

AMPLU ȘI MOBILIZATOR PROGRAM PRIVIND CREȘTEREA BUNĂSTĂRII ÎNTREGII NAȚIUNI

COMPLEXUL de documente ce vor fi supuse dezbaterii și aprobării celui de al XII-lea Congres al partidului și care au fost puse în dezbaterile oamenilor muncii a fost completat cu „Programul-direktivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții”. Este o nouă și elocventă expresie a faptului că sporirea bunăstării materiale și spirituale a poporului, ridicarea gradului de civilizație al întregii societăți constituie scopul fundamental al politicii partidului nostru, căruia îi sînt subordonate toate orientările și direcțiile dezvoltării noastre, toate înfăptuirile pe tărîm economic. **„Tot ceea ce înfăptuim prin munca și priceperea poporului, spune secretarul general al partidului, este destinat dezvoltării generale și înfloririi patriei ridicării bunăstării materiale și spirituale a întregii națiuni — țelul suprem al politicii partidului nostru comunist, esența societății socialiste pe care o edificăm cu succes în România.”**

Aflat într-o strînsă legătură și întemeindu-se pe prevederile cuprinse în proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea, Programul-direktivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985, este o materializată a concepției generalizatoare a partidului nostru asupra acestui domeniu în care se finalizează eforturile creatoare ale oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ale întregului popor, pentru creșterea venitului național și a avuției noastre naționale, pentru ridicarea României socialiste în rîndul țărilor cu o dezvoltare medie. Programul privește ca un tot unitar problema creșterii nivelului de trai și a calității vieții, stabilind obiectivele de atins în privința tuturor aspectelor ce compun împreună această categorie economică de o deosebită complexitate: în privința creșterii continue a veniturilor bănești ale oamenilor muncii, din muncă sau din fondurile sociale, sporirii veniturilor indirecte pe seama cheltuielilor social-culturale ale statului, creșterii des-facerilor de mărfați și a prestațiilor de servicii, construcției de locuințe și echipării tehnico-edilitare a localităților, reducerii duratei săptămîinii de lucru, protecției și ameliorării mediului înconjurător.

Programul, ce poartă amprenta gîndirii profund științifice și umaniste a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se înscrie astfel ca un document amplu de fundamentare a măsurilor și căilor de ridicare a nivelului de trai al populației în cincinalul următor, sintetizînd în mod strălucit și complexul de factori a căror evoluție creează tocmai resursele necesare pentru realizarea acestor măsuri.

Elaborarea, pentru prima dată, a unui asemenea program-direktivă concomitent cu proiectarea planului cincinal în ansamblul său reprezintă și o însemnată perfecționare a sistemului nostru de planificare, asigură premisele, respectiv resursele necesare și sigure pentru îndeplinirea obiectivelor sale, acesta constituindu-se în continuare ca un instrument fundamental pentru proiectarea și corelarea celorlalte domenii ale activității economice și sociale. În același timp, programul-direktivă referindu-se la toate domeniile ce caracterizează creșterea nivelului de trai și fiind cunoscut de toți oamenii muncii, evidențiind legătura indisolubilă între dezvoltarea economică de ansamblu și realizarea măsurilor privind creșterea nivelului de trai, are un puternic caracter mobilizator, este de natură să creeze noi stimulente pentru angajarea plenară a oamenilor muncii în activitatea pentru îndeplinirea prevederilor planului de dezvoltare și creșterea eficienței întregii vieți economice și sociale.

CARACTERISTICA principală a realizărilor obținute pînă acum în ridicarea bunăstării poporului, analizate minuțios în program, o constituie îndeplinirea integrală a măsurilor prevăzute în programul de creștere a nivelului de trai în acest cincinal — adoptat la Conferința Națională a partidului din decembrie 1977. Creșterea **retribuției reale** a persoanei muncitor în acest cincinal, cu 30—32% față de 18—20%, cît s-a prevăzută în plan, constituie cel mai mare spor al veni-

turilor directe din muncă realizat de-a lungul construcției socialiste a țării. Un tablou sintetic al realizărilor obținute pe parcursul a 30 de ani de economie planificată redă imaginea rezultatelor eforturilor depuse de întregul popor, reflectă grija permanentă a partidului și statului nostru pentru satisfacerea nevoilor mereu crescînde ale omului (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

	Creșteri 1980 față de 1950
Venituri nete din fondul de retribuire	peste 21 ori
R retribuția medie netă	aproape 7 ori
Venituri nete ale țărănimii din munca în C.A.P. și gospodărie individuală (calculate pe o persoană)	8,3 ori
Fonduri pentru plata pensiilor de asigurări sociale de stat	peste 20 ori
Fonduri pentru plata alocațiilor de stat pentru copii (creșterea este calculată față de anul 1956, primul an de acordare a alocațiilor)	aproape 8 ori

Realizările importante obținute în creșterea veniturilor directe ale populației au fost însoțite și de **însemnate progrese pe plan social**. Dezvoltarea puternică a învățămîntului este reflectată în creșterea populației școlare, care în 1980 depășește un sfert din populația totală a țării, ca urmare a generalizării succesive a învățămîntului de 6 ani și apoi de 10 ani. În domeniul ocrotirii sănătății s-a realizat o dezvoltare largă a activității medicale preventive, asigurîndu-se în același timp mijloacele de apărare și refacere a sănătății, prin construirea de spitale, sanatorii, preventorii și alte unități sanitare, cheltuielile fiind suportate din bugetul de stat sau din fondurile organizațiilor cooperatiste. Aceste măsuri au stimulat puternic evoluția favorabilă a proceselor demografice, creșterea continuă a populației, menținerea unei structuri echilibrate pe vîrste a acesteia și creșterea duratei medii de viață a oamenilor.

Creșterea veniturilor oamenilor muncii s-a reflectat direct în **îmbunătățirea substanțială a consumului populației** de bunuri alimentare, nealimentare și înzestrarea cu bunuri de folosință îndelungată, diversificarea și calitatea din ce în ce mai bună a acestora fiind de natură să contribuie hotărîtor la ridicarea calității vieții oamenilor. Este semnificativ faptul că la produsele alimentare, cu un consum de 3 240 calorii pe un locuitor, la țesături și încălțăminte cu 29,10 mp și respectiv 4,10 per. pe un locuitor, România se poate compara cu țările avansate din punct de vedere economic.

Partidul nostru, acționînd permanent pentru creșterea gradului de civilizație a populației, a desfășurat un **larg program de construcții de locuințe** și de sistematizare a teritoriului, care a determinat schimbări radicale în înfățișarea orașelor și satelor patriei noastre. Faptul că în prezent aproape 70% din populația țării, respectiv peste 15 mil. locuitori, locuiesc în case noi, construite în ultimii 30 de ani, confirmă grija deosebită pentru bunăstarea omului, pentru asigurarea unor condiții de viață din ce în ce mai civilizate și dă certitudinea că obiectivul înscris în programul partidului, ca pînă în anul 1990 să fie soluționată în linii generale problema locuințelor, va fi realizat integral.

INDICATORUL cel mai sintetic care caracterizează dinamismul economic, echilibrul creșterii forțelor de producție, îl constituie venitul național, care în cincinalul următor va înregistra un ritm mediu anual de creștere de 6,7—7,4%, superior celui al produsului social. Realizarea în anul 1985 a unui venit național de 34 600—35 900 lei pe locuitor, alocarea în cincinalul următor a circa 70% din venitul național pentru fondul de consum și a circa 30% pentru fondul de dezvoltare economico-socială creează resursele necesare pentru creșterea accentuată a fondului de consum, reflectată în sporirea veniturilor directe din muncă ale populației și din fondurile sociale de consum, precum și pentru înfăptuirea

În ritm susținut a reproducției socialiste lărgite, sporirea resurselor pentru programul de investiții. De altfel, experiența noastră de trei decenii demonstrează elocvent legătura indisolubilă dintre dezvoltarea economică de ansamblu, reflectată în creșterea venitului național și ridicarea nivelului de trai, faptul că elementul decisiv al asigurării unor ritmuri înalte în îndeplinirea acestor obiective îl constituie repartizarea judicioasă a venitului național pentru dezvoltare și pentru consum. Caracterul științific, profund realist al politicii partidului nostru în această privință este relevat în însuși Programul-directivă privind creșterea nivelului de trai în care se evidențiază legătura de condiționare dintre mărimea ratei fondului de dezvoltare și a ritmului mediu de creștere a fondului de consum, accentuarea ratei fondului de dezvoltare în ultimele cincinale având drept rezultat accelerarea creșterii fondului de consum, al cărui ritm mediu anual este în actualul cincinal aproape dublu în comparație cu cincinalul 1956—1960.

Pe de altă parte, eficiența din ce în ce mai înaltă a activității economice este ilustrată de faptul că în cincinalul următor circa 80% din sporul venitului național se va realiza pe seama creșterii productivității muncii sociale, ca o urmare și a mutațiilor calitative importante ce vor interveni în creșterea gradului de ocupare a populației și în structura repartizării pe ramuri a populației active. Astfel, potrivit proiectului Directivelor Congresului al XII-lea al partidului, populația ocupată în economie va reprezenta 48,1% față de 46,4% în anul 1980, ceea ce înseamnă o creștere de circa un milion pe întreaga perioadă de cinci ani. Punând în centrul atenției industria și celelalte ramuri ale producției materiale se va asigura, totodată, un spor corespunzător al forței de muncă și în sectoarele servicii, comerț, transporturi, gospodărie de locuințe, prestări de servicii către populație, potrivit cu prevederile de dezvoltare a acestor sectoare și cu creșterea cerințelor populației pe baza sporirii puterii sale de cumpărare. Odată cu realizarea acestei orientări, în economie se vor crea 930 mii noi locuri de muncă, de regulă cu un nivel înalt de calificare, ceea ce va asigura creșterea substanțială a veniturilor bănești totale ale populației, dar și pe o familie, ca urmare a sporirii numărului membrilor de familie beneficiind de retribuții.

Programul de creștere a nivelului de trai stabilește că și în perioada 1981—1985 principala cale a creșterii nivelului de trai va continua să fie **sporirea veniturilor din muncă ale populației**, orientare generală adoptată de Conferința Națională a partidului din 1977, deoarece, în mod firesc, munca reprezintă criteriul fundamental de apreciere a contribuției fiecăruia la progresul societății și o necesitate pentru formarea, afirmarea și dezvoltarea personalității umane. După cum se stabilește în Programul-directivă, principalele prevederi ale cincinalului următor sînt următoarele (Tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

	Creștere în anul 1985 față de 1980 — %
Fondul total de retribuție	43,3
Cheltuieli social-culturale din care :	25,0
de la bugetul de stat	24,0

Așa cum am arătat mai sus, o parte a creșterii fondului de retribuție se va realiza prin sporirea numărului personalului muncitor, dar partea cea mai importantă urmează a se realiza prin creșterea retribuției medii a personalului astfel (Tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3

	— în procente —
Total creștere a fondului de retribuție din care :	43,3
— prin creșterea retribuției medii	25,1
— pe seama sporirii numărului de personal	18,2

La rîndul său, creșterea retribuției medii nominale cu 25,1% urmează a se realiza în proporție de 80% din total prin majorarea retribuțiilor tarifare — acțiune eșalonată pe ramuri în anii 1982—1983 și 1984—1985 și prin efectul extinderii la un an întreg a majorării din anii 1979—1980, iar restul de 20% prin acordarea de trepte, gradații, creșterea sporului de retribuție și a altor drepturi prevăzute de lege. De remarcă este și faptul că se va menține raportul de 1 la 5,5 între retribuția netă minimă și maximă din economie. Reflectînd măsurile stabilite anul trecut pe linia perfecționării mecanismului co-

interesării oamenilor muncii în creșterea eficienței activității economice, în program se prevede majorarea sumelor repartizate pentru fondul de participare la beneficii cu circa 50% pe o persoană.

Un loc important în program îl ocupă prevederile pentru creșterea veniturilor țărănimii cooperatiste și ale țărănilor din gospodăria individuală, caracterizate prin următoarele (Tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

	1985/1980 în %
Veniturile țărănilor cooperatori	125,4
Veniturile țărănilor cu gospodărie individuală	123,1
Total	125,0

Aceste importante creșteri urmează a se realiza pe seama dezvoltării producției agricole, vegetale și animale, prin folosirea cu maximum de eficiență a mijloacelor tehnice de care dispune agricultura, îmbunătățirea structurii producției, printr-o accentuare a creșterii productivității muncii. Un element caracteristic al cincinalului următor în viața economică și socială a satelor îl constituie prevederea de dezvoltare foarte accentuată a unor activități neagricole.

Păstrînd un echilibru corespunzător între creșterea veniturilor din muncă și a celor sociale, programul stabilește măsuri pentru majorarea pensiilor, a alocațiilor de stat pentru copii și a sumelor ce vor fi alocate pentru cheltuieli social-culturale de la bugetul de stat, după cum urmează (Tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

	1981—1985/1976—1980 în %
Pensii de asigurări sociale de stat	peste 38
Alocații de stat pentru copii și ajutoare pentru mamele cu mai mulți copii	aproape 45
Indemnizații de maternitate	38
Cheltuieli pentru învățămînt	peste 36
Cheltuieli pentru sănătate	aproape 32
Cheltuieli pentru cultură și artă	26
Cheltuieli pentru asistență socială	peste 16

Prin însumarea fondurilor de la bugetul statului împreună cu cele ce vor fi alocate de întreprinderi și de către organizațiile cooperatiste și obștești se va ajunge ca acestea să reprezinte în anul 1985 14 200 lei pe o familie.

DEOSEBIT de important este faptul că prin măsurile și ritmurile prevăzute în program se asigură acoperirea materială integrală a veniturilor reale sporite ale populației cu un volum corespunzător de mărfuri și servicii, într-o structură mult diversificată și de calitate superioară în condițiile în care indicele prețurilor va cunoaște o creștere de 1—3,2% anual. În structura consumului de produse alimentare se remarcă creșteri mai mari la fructe și produse din fructe (119,0—134,9%), la zahăr și produse din zahăr (110,0—116,7%), carne și produse din carne (109,0—115,4%), grăsimi vegetale și animale (107,9—112,6%), și la legume și produse din legume (104,5—111,4%). În același timp consumul de cereale în echivalent făină scade la 86,4—87,3% față de anul 1980. Aceste orientări în structura consumului alimentar au menirea să asigure o alimentație rațională, echilibrată a populației, potrivit normelor de alimentație recomandate pe plan mondial.

În privința produselor nealimentare caracteristica principală o constituie creșterile mari la țesături (inclusiv confecții — 123,4%) și la tricotate (143,4%), acordîndu-se prioritate aprovizionării, pieței cu produse pentru copii și tineret. Creșterile importante prevăzute în Program la bunurile de folosință îndelungată sînt însoțite de cerința luării unor măsuri de către unitățile producătoare pentru crearea unor produse, aparate de uz casnic cu consum redus de energie și care să vină în sprijinul ușurării muncii gospodărești în familie.

Pornind de la nevoile mezeu crescînde ale populației, determinate desporirea veniturilor per familie, de gradul din ce în ce mai ridicat de civilizație, programul prevede un ritm mediu anual de creștere de 9,1% la prestările de servicii, superior celui prevăzut la desfacerile de mărfuri (6,4%), ele urmînd să se dezvolte armonios pe tot teritoriul țării, ceea ce va permite ca populația să poată beneficia de acestea și pe plan local. Un accent deosebit se pune pe dezvoltarea mai accentuată a

dr. Marin STOIANOVICI
vicepreședinte al C.S.P.

(Continuare în pag. 9)

EXIGENȚE ÎN VALORIFICAREA RAȚIONALĂ A RESURSELOR ENERGETICE

DEZVOLTAREA în ritm accelerat a economiei românești presupune, ca o cerință de mare însemnătate, gospodărirea judicioasă a resurselor de combustibil și energie, valorificarea superioară a acestora. Problematika complexă a dezvoltării și folosirii bazei energetice este abordată în mod științific în proiectul de „Program-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale până în anul 2000”, document de excepțională însemnătate ce urmează a fi dezbătut și aprobat la cel de al XII-lea Congres al partidului. În cadrul obiectivelor majore prevăzute în program o deosebită importanță o dețin cele referitoare la perfecționarea structurii balanței energetice la economisirea energiei în mod prioritar pe calea valorificării superioare a unității de energie consumată

Modificări în structura balanței energetice

POLITICA ENERGETICĂ promovată cu consecvență de țara noastră, în special în ultimele cincinale, a condus, încă înainte de a apare restricții impuse de criza energetică, la utilizarea rațională a energiei, la asigurarea necesarului de resurse în condițiile unui regim sever de economii. Se poate remarca faptul că în România după o primă perioadă în care creșterea consumului de energie a devansat dinamica producției industriale și a venitului național (tabelul nr. 1),

Tabelul nr. 1

Creșterea consumului de energie și dinamica producției	— procente —	
	1970	1976
	1965	1970
Produsul social total	152	175
Venitul național	145	184
Consumul de energie	153	142
Consumul de energie raportat la produsul social total	1,01	0,82
Consumul de energie raportat la venitul național	1,06	0,79

Sursa : World Energy Supplies 1950—1974, United Nations, New York, 1976 ; idem, 1972—1976, 1978, Anuarul statistic al R. S. România, 1978.

corespunzând unei etape de dezvoltare cu precădere a unor ramuri industriale de bază, puternic energointensive, se înregistrează o scădere continuă a consumurilor energetice în raport cu indicatorii sintetici de dezvoltare economică. Reducerea continuă a energointensității economiei românești a fost însoțită de îmbunătățirea permanentă a structurii resurselor de energie primară, promovându-se în acest scop cărbunii și energia hidraulică în vederea diminuării ponderii hidrocarburilor lichide și gazease. Aceste orientări se reflectă mai pregnant în industria energiei electrice, remarcându-se creșterea ponderii energiei electrice produsă din cărbune, sisturi bituminoase și în hidrocentrale, concomitent cu diminuarea producției realizate pe hidrocarburi (tabelul nr. 2).

După cum este cunoscut, o constantă esențială a politicii energetice a țării noastre o reprezintă asigurarea necesarului de combustibili și energie în tot mai mare măsură din resursele interne. Cu toate acestea, necesitățile energetice ale României nu mai pot fi satisfăcute decât parțial din producția internă (tabelul nr. 3) ; la nivelul anului 1978, circa 46% din consumul de țife se acoperea din import, în condițiile cunoscute, dificile, de cumpărare ale acestuia pe piața mondială. Iată de ce proiectul Programului-directivă subliniază necesitatea ca, în viitorul deceniu țara noastră să devină inde-

Tabelul nr. 2

Structura producției de energie electrică	— procente				
	1970	1975	1980	1985	1990
Producția de energie electrică	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
din care :					
— hidroelectrică	8	16,2	17,6	20	24
— nuclearo-electrică	—	—	—	—	17—18
— pe cărbuni și sisturi combustibile	27,7	27,8	40,0	55	44
— pe hidrocarburi	61,6	53,2	39,7	20	5—4
— pe energie solară, alte surse noi de energie și resurse energetice recuperate	2,7	2,8	2,7	5	10

pendentă din punctul de vedere al combustibilului și energiei, opțiune strategică de o deosebită importanță.

În cadrul preocupărilor pentru gospodărirea rațională a energiei o deosebită însemnătate o capătă amplificarea preocupărilor în vederea îmbunătățirii structurilor energetice în teritoriu. Se are în vedere realizarea unei judicioase concepții a profilurilor economice ale diferitelor zone și localități ale țării, stabilirea amplasamentelor noilor platforme industriale în funcție de localizarea și accesibilitatea resurselor de combustibili și a obiectivelor energetice. Această cerință este impusă de amplasarea geografică neuniformă a resurselor, transportul acestora dovedindu-se destul de costisitor.

În același timp, profilul economic al platformei industriale sau localității urmează să fie stabilit cu luarea în considerare a variabilei „energie”, pe baza analizei și optimizării bilanșului energetic al platformei sau localității respective. La aceasta ar putea servi și elaborarea unei „hărți a căldurii”, indicând localizarea geografică a punctelor în care în etapa respectivă există disponibil sau necesar neacoperit de energie termică sub toate formele. De altfel, „hărți” întocmite pe astfel de considerente sînt în curs de întocmire în mai multe țări din cadrul Agenției internaționale pentru energie.

Tabelul nr. 3

Gradul de acoperire a consumului de energie din producția internă	— procente —		
	1965	1973	1976
România	1,18	0,97	0,940
Polonia	1,15	1,16	1,110
U.R.S.S.	1,12	1,12	1,240
S.U.A.	0,91	0,82	0,825
R. D. Germană	0,84	0,73	0,695
Ungaria	0,76	0,67	0,590
R. F. Germania	0,74	0,49	0,455

Sursa : „World Energy Supplies 1972—1976, United Nations, New York, 1978.

Se cuvine să menționăm, de asemenea, că în concordanță cu principiul elaborării planului național unic în cele trei profile (de ramură, departamental și teritorial), obiectivele și sarcinile planului național energetic, ca parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială a României, urmează să se regăsească în planul de dezvoltare la nivelul fiecărui județ și localitate.

O modalitate de evaluare mai complexă a eficienței utilizării energiei

ÎN CONDIȚIILE necesității îmbunătățirii substanțiale a structurilor de producție în vederea diminuării consumului de combustibili și de energie, de o deosebită utilitate în analiza

energoeconomică la nivel național, de ramură sau sectorială este folosirea indicatorului valoarea producției (venitul național) realizată pe unitatea de energie consumată. Acest indicator este preferabil consumului de energie pe unitatea de producție sau de venit național realizat — utilizat curent în prezent în literatura economică — întrucât pune mai clar în evidență importanța energiei ca factor de producție, subliniind pregnant faptul că este imperios necesar nu numai să se reducă consumurile energetice, ci și, cel puțin în egală măsură, să se realizeze venit național. De menționat că acest indicator este utilizat și în unele lucrări ale Organizației Națiunilor Unite, dar se poate aprecia că posibilitățile de analiză economică pe care le oferă nu au fost — în țara noastră — suficient fructificate pînă în prezent.

O examinare mai atentă a indicatorului este impusă și de faptul că nivelul actual al valorii producției (venitului național) realizate cu o unitate de energie este în țara noastră sub realizările obținute într-o serie de țări mai dezvoltate din punct de vedere economic (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Valoarea producției obținute pe unitatea de energie primară și respectiv de energie electrică în anul 1976

Țara	Consum de energie primară pe locuitor — kgcc —	Consum de energie electrică pe locuitor — kWh —	Valoarea producției obținută pe unitatea de energie	
			primară — dolari venit național/ 1 tcc	electrică — dolari venit național/ 1 MWh
S.U.A.	11 554	9 911	606	706
Cehoslovacia	7 397	4 468	457	756
R. D. Germană	6 789	5 330	547	697
R. F. Germania	5 922	5 440	1 089	1 186
U.R.S.S.	5 239	4 285	461	567
Polonia	5 253	3 026	479	574
Bulgaria	4 710	3 562	432	572
Franța	4 380	3 876	1 342	1 517
Romania 1977	3 934	2 336	457	770
Japonia	3 679	4 538	1 217	987
Ungaria	3 353	2 469	564	812
Iugoslavia	2 016	2 030	734	729

Sursa: Calculat pe baza datelor din Statistical Yearbook, 1977, United Nations, New York și World Bank Atlas, 1977.

Menționăm că într-un mare număr de ramuri de activitate, costul energiei consumate reprezintă o mică parte în totalul costurilor, scăzând chiar în raport cu costul altor factori de producție, astfel încît nu trebuie să surprindă constatarea că valoarea producției realizate pe unitatea de energie a crescut mai lent decît valoarea producției obținute pe unitatea de forță de muncă. În unele țări dezvoltate, de exemplu, forța de muncă participă cu circa 75% din costul producerii P.N.B. față de numai circa 5% pentru costul resurselor, ceea ce înseamnă că o creștere cu 1% a productivității muncii reprezintă o economie de 0,75% din costul producerii P.N.B., față de numai 0,05% pentru o creștere de 1% a valorii producției obținute pe unitatea de energie consumată. Această situație a condus la concentrarea eforturilor în principal pentru diminuarea ponderii factorilor de producție cu o participare mai mare în costurile totale de fabricație chiar dacă acestea se realizează pe seama unui consum sporit de energie.

În ultimii ani însă, dat fiind faptul că ponderea costurilor energetice în totalul cheltuielilor de producție a crescut sensibil în majoritatea ramurilor de activitate — pe de o parte ca urmare a scumpirii energiei și pe de altă parte ca urmare a unei evaluări mai exacte a consumului energetic efectuată cu ajutorul luării în calcul a consumului cumulat de energie — preocupările axate pe economia de energie au trecut tot mai mult pe primul plan al atenției, deoarece conduc la avantaje economice mai importante decît cele obținute atunci cînd se acționează asupra altor factori.

Analizele efectuate în lucrări ale Organizației Națiunilor Unite evidențiază faptul că valoarea producției obținută pe o unitate de energie în industrie a sporit în majoritatea țărilor, dar cu ritmuri diferite. Detaliind analiza pe ramuri a industriei se constată, în marea majoritate a țărilor, o creștere continuă și destul de rapidă a valorii producției obținute pe unitatea de energie în industria chimică, dar și unele scăderi ale acestui indicator în industria textilă și în industria pielăriei din unele țări; explicabile, se pare, prin sporirea în ritmuri mai înalte a automatizării producției în vederea reducerii forței de muncă. Analiza datelor statistice din alte țări confirmă presupunerea că industriile în care energia reprezintă

o parte importantă în totalul costurilor sînt stimulate să accelereze ritmul introducerii progresului tehnic, vizînd economisirea resurselor energetice și este de așteptat să reușească să sporească valoarea producției obținute pe unitatea de energie în mai mare măsură comparativ cu celelalte ramuri. Desigur, această tendință trebuie privită ca fiind de ordin general, ritmul de creștere al valorii producției obținute pe unitatea de energie într-o anumită ramură fiind determinat ca rezultat al interacțiunii a numeroși factori. Urmărind evoluția valorii producției realizate pe unitatea de energie, calculată pe baza producției industriale pentru cîteva din principalele ramuri industriale din țara noastră (tabelul nr. 5), se observă creșteri mai mari în ramurile mai puțin energointensive.

Tabelul nr. 5

Valoarea producției obținute pe unitatea de energie primară în principalele ramuri industriale din România

Ramura	Valoarea producției obținute pe unitatea de energie primară consumată (aci valoare a producției/kgcc)		Creșterea producției în anul 1980 față de 1975 în %
	1975	1980*	
Total industrie**)	11,9	15,1	162—170
Industria metalurgiei fieroase și neferoase	6,25	7,3	173—181
Industria chimică***)	5,0	5,6	203—215
Industria lemnului și materialelor de construcții	7,5	8,6	154—161
Industria construcțiilor de mașini	59,5	80,8	175—181
Industria ușoară	39,8	46,7	147—152

*) Calculat după datele planului cincinal 1976—1980.

**) Exclusiv materiile prime din industria chimică, coesul și cărbunii cocsificabili din industria metalurgică.

***) Inclusiv consumurile de purtători de energie primară ca materii prime.

Ca un dezavantaj al analizei evoluției valorii producției realizate pe unitatea de energie menționăm că, din cauza definirii destul de largi a ramurilor industriei, respectiv ale economiei, variațiile valorii producției realizate pe unitatea de energie sînt adesea datorate schimbărilor în structura producției și nu faptului că energia a fost utilizată cu mai multă sau mai puțină eficacitate.

Pentru eliminarea acestor posibile neajunsuri este necesar să se adîncească cercetările asupra valorii producției obținute pe o unitate de energie ceea ce presupune o defalcare mai accentuată a consumurilor energetice din fiecare ramură de activitate industrială, în relație cu producțiile realizate. Indicatorul valoarea producției realizate pe unitatea de energie se dovedește util și în analizele privind perfecționarea structurilor de producție în cadrul industriei, ramurilor și subramurilor sau chiar grupelor de produse. Astfel, dacă valoarea producției realizate pe unitatea de energie într-o ramură industrială sau evoluția acestei productivități este puțin satisfăcătoare în raport cu valorile din alte țări, se poate decide revizuirea politicii privind dezvoltarea ramurii respective. În acest mod, valoarea producției realizate pe unitatea de energie ar putea servi drept criteriu fundamental de evaluare a rezultatelor în industrie, ar putea deveni un factor de producție crucial în condițiile scumpirii energiei în perioada de perspectivă.

Avînd în vedere incidența indicatorului valoarea producției obținută pe unitatea de energie consumată asupra necesarului de combustibil și energie la nivel național, al ramurilor economiei și industriei, ni se pare deosebit de utilă efectuarea unor studii și cercetări privind ramurile de activitate în care se evidențiază ca posibile, tehnic și economic realizabile, sporuri importante de producție realizate pe unitatea de energie.

Nicolae LICIU
Comitetul de Stat al Planificării

„R. E.“ în sprijinul scurtării duratelor de execuție pe mari șantiere de investiții

ACCELERAREA LIVRĂRILOR ȘI MONTAJULUI UTILAJELOR TEHNOLOGICE

— probleme și soluții de perfecționare a activității constructorilor —

IMPORTANȚA deosebită pe care o prezintă pentru întreaga economie națională punerea în funcțiune la termen a tuturor capacităților noi de producție — ca sursă majoră de creștere a producției, a venitului național și bunăstării oamenilor muncii — trebuie să determine pe întreaga filieră, de la concepție la execuție o amplificare a eforturilor pentru îndeplinirea exemplară a prevederilor din planul de investiții. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R., din luna septembrie a.c., la înfăptuirea în cele mai bune condiții a punerilor în funcțiune a noilor investiții la termenele stabilite, o contribuție mult mai mare decât până acum trebuie să aducă toți factorii interesați: trusturile și întreprinderile de construcții, ministerele, întreprinderile furnizoare de utilaje tehnologice, întreprinderile beneficiare din întreaga economie.

În realizarea sarcinilor de o deosebită însemnătate privind scurtarea duratelor de execuție și punerea în funcțiune a noilor capacități de producție, o mare importanță are accelerarea livrării și montajului utilajelor tehnologice.

O condiție esențială a punerilor în funcțiune: asigurarea utilajelor

O ANALIZĂ a stadiului punerilor în funcțiune a noilor obiective de investiții din acest an pune în evidență faptul că, în special în sectoarele industriei chimice și metalurgice, se înregistrează cele mai însemnate rămânări în urmă în realizarea planului de investiții. Trustului de montaj utilaj chimic din București îi revine în acest an sarcina de a pune în funcțiune un număr de peste 220 noi capacități de producție, în principal pentru beneficiarii din chimie, dar și pentru întreprinderi din metalurgie. Este vorba îndeosebi, de lucrări de montaj utilaje și conducte tehnologice la noile obiective de investiții de la combinatele petrochimice Midia-Năvodari, Teleajen, Brazi, Borzești, de la combinatele chimice de la Craiova, Făgăraș, Pitești, de la cele de îngrășăminte chimice de la Arad, Tg. Mureș, Bacău, Slobozia, dar și de la întreprinderile metalurgice din Tulcea, Slatina ș.a.

Din activitatea desfășurată de trust în acest an a rezultat cu pregnanță

faptul că asigurarea utilajelor tehnologice a reprezentat condiția esențială a punerilor la termen în funcțiune. Acolo unde acestea au fost livrate pe șantier la termen și în ordinea cerută de necesitățile de montaj, activitatea acestuia s-a încadrat în ritmurile prevăzute, iar capacitățile de producție au fost puse în funcțiune la termen și chiar în devans față de grafice. În primele 8 luni a.c. au fost realizate și predate producției un număr de 46 de capacități, dintre care 3 în devans (2 instalații de amoniac la C.I.C. Bacău și o instalație de sinteze organice la Întreprinderea de medicamente București).

În perioada analizată s-a înregistrat însă și un număr ridicat (82) de obiective nepuse la termen în funcțiune. Cauza principală o reprezintă întârzierile în livrări ale furnizorilor de utilaje față de termenele stipulate în contracte. Cele mai mari restanțe (7 034 t) se înregistrează la furnizorii din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini. Întreprinderea producătoare de utilaj chimic „Grivița roșie”-București, de exemplu, se afla, la data de 31 august a.c., cu un volum de 435 t instalații și utilaje nelivrate față de termenele din contracte către beneficiarii: C.I.C. Bacău, C.I.C. Slobozia, întreprinderea „Solventul”-Timișoara, „Danubiana”. Totodată, un volum de circa 3 000 t utilaje restante se înregistrează de la furnizorii din cadrul Ministerului Industriei Chimice pentru beneficiarii din aceeași ramură. La sfârșitul lunii august, întreprinderea de utilaj chimic din Găești avea restante de 1 211 t față de beneficiarii de la C.P. Teleajen, Brazi, Combinatul de fire sintetice Cimpulung-Muscel ș.a.

Livrarea cu întârziere a utilajelor tehnologice, atât din țară cât și din import, a pus constructorul în situația de a nu putea respecta termenele de punere în funcțiune, a făcut ineficiente eforturile acestuia de a devansa, față de grafice, realizarea unor lucrări de construcții. La cele 11 capacități restante din cadrul C.P. Midia-Năvodari, la alte 10 capacități restante de la rafinăria Borzești, la restanțele privind unele noi puneri în funcțiune din cadrul C.I.C. Bacău, Slobozia, Arad și Tg. Mureș, un aport de aproape 70% l-a avut nerespectarea termenelor de livrare a utilajelor tehnologice.

Pentru recuperarea grabnică a acestor restanțe apare necesar ca întreprinderile furnizoare de utilaje tehnologice pentru chimie să-și orienteze prioritar

programele de fabricație spre realizarea în cel mai scurt timp a utilajelor tehnologice solicitate de capacitățile restante și de cele de punere în funcțiune în trim. IV al acestui an. În acest scop, este necesară o mai mare operativitate în conjugarea eforturilor beneficiarilor, proiectanților și furnizorilor de utilaje în vederea găsirii unor posibilități de livrare, în principal, a utilajelor care au fronturi de lucru asigurate.

Ațiunea este nu numai necesară, dar și posibilă dat fiind faptul că mulți dintre furnizorii de utilaje se găsesc în cadrul aceluiași minister cu beneficiarii. Pentru aceasta însă se impune ca beneficiarii de investiții să încheie contractele cu furnizorii de utilaje mai din vreme, în funcție de dificultatea de execuție și durata de montare a acestora, să depună documentațiile de execuție la furnizori complete și mai operativ decât au făcut-o până în prezent pentru a permite întreprinderilor producătoare să-și organizeze din vreme producția și programarea fabricației, să-și asigure baza de materii prime necesare.

O cauză importantă a întârzierilor în executarea și livrarea utilajelor tehnologice o constituie și gradul scăzut de tipizare, atât al halelor industriale, cât și al utilajelor, de către institutele de proiectări și inginerie tehnologică din ramura chimie. De aceea, este necesar să se acționeze cu perseverență în acest domeniu, pentru ca să se ajungă cât mai curând la tipizarea majorității construcțiilor și instalațiilor pentru unele capacități ce urmăază a fi puse în funcțiune.

Eforturi sporite pentru diminuarea stocurilor de utilaje nemontate

NU SE POATE efectua o analiză completă asupra corelației: puneri în funcțiune — asigurarea utilajelor tehnologice, fără aprofundarea problemei stocurilor de utilaje tehnologice nemontate, existente pe șantier. Din investigația efectuată a rezultat că în obiectivele de investiții ale beneficiarilor din chimie, exista, la data de 20 IX a.c., un stoc de utilaje de circa 19 mii tone. Principalele cauze ale apariției și menținerii lor sînt următoarele:

1. Existența unui ciclu lung de mon-

Structura stocurilor de utilaje tehnologice (la 20 IX 1979) (%)

Platforma	Stoc utilaje la 20 IX 1979	Cauze ale stocurilor				
		Ciclu lung de montaj	Front de lucru neasigurat	Fără ordinea necesară la montaj	Lipsa de documentație, de avizare, de specialiști	
Total	100	56,1	12,8	13,0	16,5	
Ministerul Industriei Chimice din care :						
I Rafinării și instalații petro-chimice						
— Brazi	100	85,4	3,8	0,9	9,8	
— Teleajen	100	37,5	37,2	12,4	2,0	
— Borzești	100	53,7	9,1	19,1	19,8	
— Midia—Năvodari	100	51,4	9,4	17,1	21,9	
II Combinate de îngrășăminte chimice						
— Slobozia	100	79,1	3,7	7,8	9,2	
— Bacău	100	17,4	5,3	76,7	—	
— Craiova	100	25,2	17,3	—	57,3	
— Tg. Mureș	100	51,5	48,5	—	—	
III Combinate chimice						
— Cimpulung Muscel	100	—	42,0	51,2	6,8	
— Giurgiu (platforma 1b)	100	—	7,9	—	—	

taaj specific instalațiilor complexe din chimie, fapt care, în prezent, menține în stoc circa 10 mii tone de utilaje. peste 56% din total stoc (tabelul). Pentru diminuarea acestei cantități importante de utilaje imobilizate se acționează prin diferite mijloace. Este necesar însă, în continuare, un efort sporit în vederea extinderii utilizării unor tehnologii de mare productivitate (sudarea automată, asamblarea la sol, montarea de subsansamble mari cu macarale de mare capacitate etc.), organizarea lucrărilor de sudură și control (nedestructiv gama și ultrasunete) în 2 schimburi etc. Totodată, apare necesară o mai mare consecvență în urmărirea programelor de dotare a unităților trustului cu utilaje de mare randament la montaj (macarale cu braț telescopic). Un ritm mai accelerat al montajului trebuie să se obțină și prin sporirea preocupărilor beneficiarilor pentru montarea unui volum mai mare de părți de utilaje prin detașarea unor muncitori calificați care să ajute con-

structorii indeosebi pe șantierele din Arad, Borzești, Midia, Brazi, Teleajen, Craiova, Giurgiu ș.a.).

2. Neasigurarea fronturilor de lucru, motiv pentru care stau nemontate 2433 tone utilaje tehnologice (aproape 13% din stoc). Acest fapt se datorește, în principal, restanțelor în activitatea de construcții desfășurată de unii antreprenori generali (trusturile de construcții industriale Ploiești, de construcții chimice Midia și Cluj), care au întârziat finalizarea lucrărilor de construcții. Pentru micșorarea acestei categorii de stocuri este necesar ca beneficiarii să urgenceze demersurile pentru eliberarea mai operativă a amplasamentelor, definitivarea proiectelor de execuție necesare lucrărilor de construcții, iar constructorii-antreprenori generali să urmărească construirea mai din vreme a drumurilor de acces, a platformelor și altor lucrări care condiționează montajul, organizând lucrul în 2 schimburi, acolo unde utilajele de construcții nu sint suficiente.

3. Sosirea utilajelor tehnologice în neconcordanță cu ordinea necesară la montaj imobilizează 2741 tone utilaje. (13% din stoc).

Practica unor furnizori de utilaje tehnologice de a respecta prevederile din contractele cu beneficiarii doar la tonaj, livrind în avans unele părți de utilaje care nu sint necesare în acel moment montajului, dar rămân în rezonanță cu altele cerute prioritar de tehnologia de asamblare, conduce la creșterea stocului de utilaje pe șantiere, imobilizându-se astfel importante fonduri bănești. Este necesar ca toți producătorii să înțeleagă că livrările necorelate cu ordinea de montaj, chiar dacă la tonaj depășesc prevederile, nu înseamnă dect irosire de forțe, aglomerare de utilaje pe șantiere care, din păcate nu contribuie la accelerarea ritmului de montaj.

4. Lipsa de documentații de construcții și montaj ce trebuie asigurată de beneficiar imobilizează în prezent un volum de peste 3100 t utilaje (peste 16% din stoc). În acest context, înlăturarea unor astfel de impedimente necesită urgentarea asigurării documentațiilor întârziate, precum și a asistenței tehnice acordate de proiectant pe șantiere.

Alături de toate acestea, trebuie arătat că unele întârzieri în montajul utilajelor se datorează și unor neajunsuri din activitatea constructorului. Ele au fost generate, în principal, de neasigurarea de muncă necesară pe anumite specialități, precum și de unele deficiențe în organizarea șantierelelor care, toate, au diminuat productivitatea muncii și gradul de folosire a utilajelor de construcții. Chiar dacă ponderea acestora este redusă în totalul cauzelor care generează întârzieri în montajul utilajelor tehnologice, înlăturarea lor trebuie să stea în mai mare măsură în atenția conducerii trustului ca o sursă posibilă de reducere a duratelor de punere în funcțiune a noilor capacități de producție.

**Gh. DRĂGHICI
C. SÎRBU**

Creșterea bunăstării întregii națiuni

(Urmare din pag. 5)

serviciilor în mediul rural, urmînd ca în fiecare comună să existe cel puțin 15 profile de servicii. Importanța acordată creșterii volumului serviciilor în cincinalul următor este demonstrată și de faptul că în sarcinile privind dezvoltarea județelor în perioada 1981—1985 acestea vor constitui unul din elementele ce vor fi luate în calculul produsului global realizat de către fiecare județ, împreună cu producția industrială și agricolă.

Deosebit de însemnate sînt sarcinile prevăzute în domeniul construcției de locuințe, sistematizării teritoriale, ridicării gradului de urbanizare a țării și echipării tehnico-edilitare a localităților. Se vor construi 1,1 milioane apartamente din fondurile statului, 440 mii urmînd a fi destinate vînzării către populație, la care se adaugă circa 100 mii locuințe ce vor fi construite de către populație cu sprijinul statului. Elementul calitativ nou care intervine în acest domeniu este ridicarea građului de confort prin creșterea numărului mediu de camere pe un apartament la 2,52, a suprafeței medii locuibile pe un locuitor la 10,6 mp și scăderea numărului de persoane pe o cameră la 1,29.

Cincinalul 1981—1985 va marca și încheierea celei de-a II-a etape de generalizare în toată economia a reducerii duratei

săptămîinii de lucru la 44 ore, respectiv 2 zile libere suplimentar pe lună, în afara duminicilor sau a altor sărbători legale. Evident, așa cum reiese și din Program, se manifestă întreaga preocupare pentru organizarea condițiilor necesare în vederea folosirii raționale a timpului liber al oamenilor muncii, atît pentru odihnă și recreație, cît și pentru educație.

Iată deci că în dezbaterile oamenilor muncii din țara noastră este pus un document de cea mai mare însemnătate care, stabilind în mod detaliat prevederile privind creșterea nivelului de trai în următorul cincinal, demonstrează, odată mai mult, că acesta este obiectivul fundamental al politicii partidului nostru, că și în continuare în centrul atenției va continua să stea omul, preocuparea pentru satisfacerea în cele mai bune condiții a cerințelor tuturor membrilor societății noastre, în concordanță cu un consum științific fundamentat. Desigur, realizarea integrală a prevederilor de ridicare a nivelului de trai depinde în mod hotărîtor de calitatea muncii fiecăruia, de succesele dobîndite în creșterea venitului național, singura sursă a bunăstării unei națiuni. Tocmai de aceea, așa cum a insistat în repetate rînduri secretarul general al partidului, în Programul-directivă se precizează că grija pentru sporirea avuției naționale, pentru gospodărirea cît mai eficientă a resurselor, pentru combaterea oricăror manifestări de neglijență, risipă, irosire a avutului obștesc, spiritul cutezător în gîndire și în muncă, îndrăzneala și fermitatea în promovarea noului, ridicarea gradului de pregătire profesională și politică, lărgirea continuă a orizontului științific și cultural trebuie să reprezinte atribute care să caracterizeze pe toți oamenii muncii din țara noastră.

ÎNFĂPTUIREA CREATOARE, RESPONSABILĂ A SARCINILOR PLANULUI DE EXPORT

O abordare revoluționară în valorificarea resurselor proprii

DEZVOLTAREA comerțului exterior este condiționată în primul rând de realizarea de produse de calitate corespunzătoare, care să asigure valorificarea superioară la export a materiilor prime, a produselor muncii poporului nostru. Acestor priorități economice secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a acordat o atenție deosebită în cuvântarea la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 5-7 septembrie a.c., considerându-le esențiale pentru bunul mers al întregii economii.

Agriculturii, sector deosebit de important al economiei, îi revin pe linia îndeplinirii planului de export o serie de sarcini — fie directe, privind asigurarea fondului de marfă pentru export, fie vizând indirect exportul — respectiv furnizarea de materii prime pentru alte sectoare ale economiei care livrează mărfuri la export. Prin dezvoltarea ofertei de produse agroalimentare care asigură o valorificare superioară pe piața externă, respectiv prin dezvoltarea intensivă a agriculturii, se poate asigura o resursă importantă pentru echilibrul balanței comerciale și de plăți.

Actuala conjunctură internațională, caracterizată printr-o perpetuare și o adâncire a crizei economice în țările capitaliste, a crizei energetice și a materiilor prime, prin penuria de produse agroalimentare etc. impune odată mai mult valorificarea resurselor proprii de care dispune fiecare țară. În perspectiva unei balanțe (producție-cerere) de produse agroalimentare deficitară, după estimările FAO, spre orizontul 1985, piața produselor agroalimentare se conturează ca una cu debușeele cele mai certe. Spre exemplu, numai la cereale vor apărea deficitare mete considerabile (peste 70 mil. tone). Pentru satisfacerea acestei cereri, generate de creșterea atât a numărului populației, cât și a nivelului de trai, agricultura mondială va trebui să furnizeze o producție suplimentară în 1985, față de 1980, de circa 240 mil. tone de cereale, aproape 40 mil. tone de zahăr, 110 mil. tone de legume, 90 mil. tone de fructe, 60 mil. tone de carne.

Având în vedere, pe de o parte, situația conjuncturală de pe piața mondială, iar pe de altă parte faptul că pe planul economiei naționale, agricultura trebuie să-și multiplice — prin dezvoltarea intensivă — contribuția la dezvoltarea economică generală, se poate anviza o dezvoltare intensivă și a exporturilor noastre de produse agroalimentare.

În acest sens dispunem de resurse naturale și umane care trebuie mobilizate în scopul realizării unei noi revoluționări a activității agricole, în sen-

sul transformării acumularilor din această ramură într-o nouă calitate, pentru valorificarea superioară a resurselor agricole de care țara noastră dispune.

Agricultura intensivă, o industrie de mare randament

ATÎT ȚĂRILE socialiste (tabelul nr. 1), cât și țările capitaliste*) dezvoltate din punct de vedere industrial au pus și pun un accent deosebit pe dez-

Tabelul nr. 1

Ponderea investițiilor în agricultură din total investiții pe economia națională 1976 — în procente —

ȚARA	1970	1975	1976
Bulgaria	75,8	14,7 ¹⁾	14,7 ¹⁾
Cehoslovacia	10,7	12,3	11,7
R.D. Germană	13,0	11,8	11,2
Iugoslavia	6,8	7,5	7,1
Polonia	16,3	19,5	18,9
România	16,4	13,5	14,0
Ungaria	20,8	20,0	15,3
U.R.S.S.	17,9	20,7	20,8

1) Fără silvicultură
Sursa: Breviar Statistic C.A.E.R. — 1978.

Tabelul nr. 2
Producția medie — kg la hectar — la principalele produse agricole (1976)

Țara	GRU	PORUMB	CARTOFI	SFECLĂ DE ZAHĂR
	Prod. med. kg/ha	Prod. med. kg/ha	Prod. med. kg/ha	Prod. med. kg/ha
Bulgaria	3 970	4 130	11 900	82 200
Cehoslovacia	3 760	3 600	17 600	24 400
R. D. Germană	3 560	—	11 400	19 100
Iugoslavia	3 470	3 840	8 800	44 000
Polonia	3 130	—	20 300	27 200
România	2 790	3 410	15 900	29 400
Ungaria	3 880	3 810	12 100	30 500
U.R.S.S.	1 630	3 060	12 000	26 600

Sursa: Anuarul statistic al R.S.R. — 1978

*) În Piața comună agricultura, ramură economică integrată, a cunoscut o dezvoltare intensivă în producția de cereale, în sectorul zootehnic (producția de carne de bovine, lapte, unt, carne de porcine), în cel viticol, gradul de autoaprovizionare cu produse agroalimentare a C.E.E. crescând substanțial în ultimul timp. Olanda, de exemplu, pe o suprafață agricolă de 2,1 mil. ha, din care arabilă 0,8 mil. ha, cu o populație ocupată în agricultură de 6,6% din populația activă, înregistrează permanent un sold pozitiv al schimburilor de produse agroalimentare: în 1977, de circa 3 miliarde dolari S.U.A. (import 7,7 miliarde dolari, export 10,7 miliarde dolari). Prin cel aproape 11 miliarde dolari export de produse agroalimentare în 1977, Olanda ocupă ponderea cea mai mare (23%) în totalul exporturilor de produse agroalimentare ale C.E.E. (Franța 22%, R.F.G. 14%). Aceste rezultate se bazează pe o agricultură intensivă, de înaltă performanță, foarte bine dotată — tractoare 330 CP/100 ha teren agricol, 28 combine la 1 000 ha, 35 mașini de muls la 1 000 vaci, 304 kg îngrășăminte la ha (N — 217; P — 39; K — 48) care realizează producții medii de vîrf cum sînt: cereale 4 700 kg/ha, cartofi 20 700 kg/ha, sfeclă de zahăr 46 700 kg/ha, lapte 4 777 kg/vacă etc.

R.F. Germania țară prin excelență industrială (ponderea agriculturii în produsul social brut de 2,7% în 1976, a populației ocupate în agricultură 7,4% față de total populație activă), dezvoltându-și intensiv agricultura (tractoare 386 CP/100 ha teren agricol,

voltarea intensivă a agriculturii, pe creșterea ofertei agricole pentru export.

Corespunzător eforturilor de investiții făcute, ca și preocupărilor de perfecționare a organizării producției agricole, de îmbunătățire a condițiilor în care se fac recoltarea și depozitarea recoltei, s-au înregistrat creșteri importante ale producțiilor medii la hectar (vezi tabelul nr. 2).

Agricultura, exportul de produse agroalimentare joacă un rol important în cadrul comerțului exterior al unor țări socialiste (Ungaria, R.P. Bulgaria), care își asigură pe această cale un aport valutar important.

O recentă analiză a comerțului european cu produse agricole efectuată de C.E.E. — O.N.U. subliniază câteva tendințe remarcabile în acest sector. Astfel, schimburile agricole ale Ungariei s-au dezvoltat continuu în ultimii ani, atât la export cât și la import, ceea ce i-a permis să-și asigure un excedent considerabil al balanței comerțului cu produse agroalimentare (circa 625 mil. dolari) în 1977, fiind, alături de Bulgaria (în 1977 plus 444,7 mil. dolari), singurele țări socialiste, cu un excedent al schimburilor agricole.

74 combine la 1000 ha, 235 kg îngrășăminte NPK/ha, 89 mașini de muls la 1 000 vaci) a reușit pe o suprafață agricolă de 7,1 mil. ha să realizeze o producție de cereale de panificație în 1978 de 9,8 mil. tone, cereale furajere 11,7 mil. tone, acoperindu-și prin aceasta 81% din necesar, cartofi 11,3 mil. tone (90% din necesar) sfeclă de zahăr 2,3 mil. tone (110% din necesar) și în același timp să exporte în 1977 produse agroalimentare în valoare de oca. 6,5 miliarde dolari S.U.A.

Preocupările pentru dezvoltarea intensivă a exporturilor agroalimentare înfățișăm în marea majoritate a țărilor industriale avansate. De exemplu în Franța recent a fost elaborat proiectul unei legi de orientare agricolă, care își propune în esență să întărească capacitatea economică a agriculturii, determinând o strategie pe termen lung, care orientează deciziile în domeniul agriculturii și industriei alimentare pentru următorii 20 de ani. Cu privire la orientarea producției în funcție de piață, în concept de marketing, măsurile politice urmăresc dezvoltarea acelor producții care pot găsi debușee în consum și prelucrare în țară și străinătate, în condiții de competitivitate în raport cu ceilalți ofertanți de pe piața internațională. Ministerul francez al agriculturii își propune să compenseze handicapurile la o serie de produse, favorizând adaptarea și dezvoltarea tehnică a unităților producătoare, relansarea meseriei de agricultor, crearea de stimulente pentru a stabiliza tineretul în mediul rural, în care s-a prevăd măsuri deosebite în finanțare.

În ce privește țara noastră, deși ponderea grupei produselor agro-alimentare în totalul exporturilor a crescut continuu, soldul pozitiv al balanței import-export de produse agro-alimentare nu mai reușește, în ultimii ani, să acopere toate importurile de materii prime agricole (bumbac, piei naturale etc.), ceea ce impune preocupări și măsuri ferme pentru creșterea aportului acestei grupe la echilibrul balanței comerciale și de plăți a țării.

Ponderea exportului de produse agroalimentare în totalul exportului unor țări socialiste din Europa a evoluat, în perioada 1975—1977, după cum se arată în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3

Evoluția ponderii produselor agroalimentare în totalul exportului

	1975	1976	1977
Bulgaria	12,5	12,3	14,5
Cehoslovacia	4,6	3,8	3,2
R.D. Germania	1,7	1,5	—
Polonia	8,9	8,7	7,3
România	16,3	16,1	16,9
Ungaria	23,0	23,4	21,5
U.R.S.S.	7,3	5,6	6,1

Sursa: Statistica F.A.O., 1979
Pentru România: Anuarul Statistic 1978.

Ramura cu cel mai înalt grad de valorificare a input-urilor

AGRICULTURII îi revin azi sarcini de semnificație specială în complexul economiei naționale. Dezvoltarea bazei de materii prime și alimentare din agricultură este una din cele mai importante priorități economice, de care depinde în perioada viitoare dezvoltarea industriei, a tuturor ramurilor de activitate.

Mai mult ca oricând se pune acum problema aportului sporit pe care agricultura românească îl poate aduce la susținerea efortului de industrializare socialistă, în condițiile dezvoltării unei agriculturi moderne, care să valorifice în cele mai bune condiții resursele naturale ale solului.

După cum rezultă din tabelul nr. 4, la nivelul actual al productivității

Tabelul nr. 4

Greutatea specifică a industriei și agriculturii în produsul social (1977)

Produs social	Cheltuieli materiale	Venit național	Indice col. 3/col. 2
Industria	65	74,9	0,91
Agricultură	14,2	10,4	1,56

Sursa: Calculat după Anuarul statistic al R.S.R., 1978, p. 87—89.

muncii în economie, la 1 unitate procentuală de cheltuieli materiale (muncă trecută) se obțin în industrie 0,81 unități de venit național (muncă nou creată), iar în agricultură 1,56 unități. Aceasta, fără a lua în considerare aportul industriei alimentare la creșterea venitului național.

Cu toate acestea sînt necesare eforturi materiale și umane suplimentare,

care să asigure o creștere substanțială a producțiilor medii, iar în același timp o îmbunătățire a condițiilor în care se fac recoltarea și depozitarea recoltei — momente esențiale în asigurarea unei calități înalte a materiei prime, pe baza căreia se obțin produse superioare prelucrate și de calitate înaltă, capabile să fie valorificate optim pe piața externă. Asigurarea acestor condiții va contribui la creșterea mai rapidă a exportului de produse agroalimentare, la înregistrarea unui sold pozitiv al schimburilor de produse agroalimentare, care să contribuie la realizarea unei balanțe comerciale excedente și, pe această cale, să sporească aportul agriculturii și industriei alimentare la echilibrarea balanței de plăți externe.

„România — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — va continua în următorii ani să importe materii prime, materiale. Avînd în vedere că pe plan mondial prețurile continuă să crească, trebuie să punem un accent mult mai mare pe folosirea cu simț de răspundere, cu maximum de spirit gospodăresc a ceea ce avem în țară“. Dezvoltarea agriculturii va trebui să fie atât cantitativă cît și calitativă, producția trebuind să răspundă preocupărilor crescînde de calitate și să se adapteze la evoluția cerințelor specifice ale industriei prelucrătoare.

O piață vastă, însă cu ridicate exigențe de marketing

EXPORTUL nu poate fi și nici nu trebuie să fie deosebit ocazional al excedentelor producției naționale. Dimpotrivă, produsele agricole și agroalimentare trebuie să fie prezente în permanență pe piețele externe, evidențiind un efort de dezvoltare continuu, ferm, științific direcționat. Aceasta presupune orientarea producției în funcție de deosebirile externe, dezvoltarea de unități specializate și controlul rețelei comerciale externe, în scopul obținerii de încasări corespunzătoare din vânzarea la extern a produselor agroalimentare.

Avînd, în următorii ani, condițiile unei piețe de desfacere aproape certe pentru o gamă largă de produse agroalimentare (enumerarea deficitelor pe piața mondială a produselor de bază: grâu, porumb, etc., fiind făcută anterior numai cu titlu de exemplu) și fiind seama de creșterea disponibilităților din acest sector, producătorii și exportatorii vor trebui să depună eforturi pentru a asigura o gamă largă de produse, cerute pe piața externă, acționîndu-se pentru o desfacere de durată pe piețele pe care au fost deja introduse.

În același timp, penuria de îngrășăminte, accentuată de criza energetică, a determinat o creștere vertiginoasă a prețurilor și la materiile prime agricole, prețurile pentru grâu, porumb ș.a. oscilînd astăzi la nivele care depășesc cu mult dublul prețurilor practicate în 1973. Astăzi, pentru o tonă de grâu se încasează 150—160 de dolari S.U.A. — preț care, conform aprecierilor unor organizații economice internaționale (F.A.O., C.E.E., O.N.U.) se va menține

și chiar va crește în anii următori, apreciere valabilă și pentru alte produse agroalimentare care fac obiectul exportului românesc: porumb, ulei de floarea-soarelui și altele.

Acest fapt trebuie avut în vedere de toți cei care produc și pot exporta asemenea produse. Bunăoară, disponibilizarea pentru export a unei cantități de 1 mil. tone de grâu ar asigura un venit cert de 150—160 mil. de dolari, a unui milion tone porumb — de circa 140 mil. de dolari, a 100 mii t ulei de floarea-soarelui — de circa 85 mil. de dolari.

Intensificarea exportului de produse agroalimentare, adică vânzarea aceleiași cantități de marfă, în condiții de eficiență sporită, trebuie să pornească de la asigurarea unei producții sporite, de calitate, care să asigure materii prime pentru industrie, la nivelul exigențelor actuale ale consumatorilor atît din țară, cît și din străinătate.

Pornind de la importanța și rolul specific acordat agriculturii în cadrul economiei naționale, proiectul directivelor Congresului al XII-lea prevede, pentru cîincinalul 1981—1985, investiții în agricultură de 133 miliarde de lei, care vor asigura sporuri însemnate ale producției vegetale și animale.

Alături de eforturile în domeniul producției, sînt necesare măsuri în domeniul industrializării produselor, al comercializării acestora, atît pe plan intern, cît și pe piața externă. În acest sens secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Este necesar să luăm toate măsurile pentru realizarea în bune condiții a planului de comerț exterior... organizarea producției de export astfel încît ea să corespundă cerințelor pieței și totodată pentru valorificarea corespunzătoare a acesteia la nivelul prețurilor internaționale“.

Pentru a profita de momentele conjuncturale favorabile apare necesară construirea de noi depozite frigorifice în zone de mare trafic comercial (porturi, aeroporturi etc.), silozuri cerealiere, depozite de uleiuri vegetale etc.

Constituirea în străinătate de depozite de consignatie pentru conserve de legume, fructe și carne, tot în ideea de a interveni în situația conjuncturală optimă, ar reprezenta, de asemenea, un pas important pe calea creșterii eficienței exporturilor, a valorificării superioare a produselor agroalimentare la export. În acest context este oportună studierea posibilităților de constituire a unor societăți mixte de desfacere, care, dispunînd de depozite și stocuri în străinătate (proprie sau închiriate) — în porturi, în zone libere (Rotterdam, Hamburg, Bremen) — să asigure desfacerea în condiții optime a acestor produse pe piață, apropiindu-ne astfel de prețurile practicate de concurență.

Consolidarea unor relații de durată, reciproc avantajoase cu parteneri externi trebuie să asigure continuitatea desfacerii produselor pe o anumită piață, cunoașterea uzanțelor locale de comercializare, creșterea eficienței în condiții de competitivitate.

dr. Mircea CORAS

UN INSTRUMENT EFICACE PENTRU REALIZAREA PLANULUI ÎN CONCORDANȚĂ CU PREVEDERILE CONTRACTELOR ECONOMICE

PENTRU AFIRMAREA plenară în practica socială a virtuților autoconducerii muncitorești și a co-rolarului acesteia — autogestiunea economico-financiară — partidul a prevăzut un ansamblu de măsuri privind perfecționarea tuturor laturilor mecanismului economic. Între acestea, la loc de frunte se numără stabilirea ca indicatori de bază în planificarea producției industriale a producției nete și a producției fizice, precum și creșterea rolului economic al contractului de livrare-aprovizionare, care trebuie să conducă la întărirea răspunderii unităților socialiste, a colectivelor de oameni ai muncii, în organizarea și realizarea schimbului de activități între producătorii și consumatorii de mijloace de producție.

Perfecționarea mecanismului economic impune cu necesitate între altele și schimbarea mentalității dăunătoare care se mai menține pe alocuri în întreprinderi de a produce orice și ori-cum. Un exemplu tipic al acestei mentalități ni-l oferă unii producători de laminate și de tablă între care, mai ales, Combinatul siderurgic și Laminorul de tablă din Galați, Întreprinderea Oțelul Roșu etc. Numai astfel se explică de ce producția, respectiv **contractele de livrare pentru laminatele grele și mijloicii se realizează, de regulă, în mod ritmic, potrivit termenelor contractuale, în timp ce acelea privind profilele ușoare (de pildă, oțelul cornier de dimensiuni 25×25×2,5 sau 30×30×3) se execută mai anevoios, deci produsele respective se obțin cu foarte mare greutate.** Aceeași situație se întâlnește la tablele subțiri. Merceologia de la aprovizionare din întreprinderi trebuie să facă multe diligențe pentru a obține de la furnizori asemenea materiale, deși au fost semnate contracte ferme în care sînt prevăzute termene precise de livrare.

ORICE ECONOMIST este tentat să caute cauza acestei stări de lucruri în slaba cointerensare a întreprinderilor producătoare de metal, mai ales că autogestiunea economico-financiară presupune desfășurarea unei asemenea activități încît veniturile să depășească cheltuielile, cu alte cuvinte

să se asigure o activitate rentabilă. O sumară comparație a prețurilor ne conduce însă la concluzia că **diferențele dintre prețurile diverselor sorturi de laminate și table sînt de natură să co-intereseze producătorii în realizarea produselor pe care, în prezent, caută să le execute în cantități cît mai mici.** Cu titlu de exemplu arătăm că prețul pentru tablă zincată de 3 mm este cu 60% mai mare decît pentru tablă de oțel cu grosimea de 25 mm, ceea ce pare corespunzător muncii încorporate în produsele comparate.

Prin fabricarea sortimentelor în cauză s-ar realiza și un alt deziderat al economiei: valorificarea mai bună a tonei de materie primă. Într-adevăr, în cazul tablelor subțiri și al laminatelor ușoare, indicele de valorificare a metalului ar fi mai mare decît la table groase, respectiv laminate grele și chiar mijloicii. Și, totuși, în ciuda acestor argumente, unii producători preferă să producă profilele grele și table groase pentru a realiza un tonaj cît mai mare.

Dar mai este un aspect, deloc neglijabil. Această orientare se menține, cu toate că nerealizarea producției potrivit planului și, în consecință, nelivrarea produselor în concordanță cu contractele încheiate, atrage după sine plata de daune și penalizări, care micșorează beneficiile întreprinderilor producătoare. Anomaliile în realizarea sortimentelor în discuție și în livrarea lor la beneficiari se explică și prin **modul în care este exprimată în plan producția fizică.** Ca unitate de măsură în planificarea producției, ca și în balanțele materiale se folosește tona. De altfel, această unitate de măsură poate fi considerată și ca suport al mentalității susmenționate, ca un stimulator al acesteia.

Este evident mai ușor să produci o tonă de tablă groasă decît aceeași cantitate de tablă subțire! Dacă mai adăugăm și faptul că la tabla groasă unele „vălurele“ sînt „înghițite“, la tabla subțire valțurile laminorului trebuie reglate foarte precis și menținute în cote foarte strînse; apare astfel și mai clar rolul unității de măsură în stabilirea deciziei. În acest caz, cu cît întreprinderea realizează mai multe tone producție, cu aît ea obține și o producti-

vită a muncii calculată în unități naturale mai mare.

Fără a minimaliza cu nimic importanța productivității muncii în progresul societății, este necesar să avem în vedere că ea este o rezultată a unei multitudini de factori care se realizează în condițiile în care producția este fabricată în concordanță cu cerințele dezvoltării în ritm înalt a economiei, cu cerințele obținerii unei eficiențe economice superioare. De asemenea, nu trebuie pierdut din vedere, așa cum face adesea unele cadre din întreprinderi, că indicatorul productivitatea muncii se cere considerat neapărat în sistemul de indicatori utilizați în planificarea economiei și nu judecat în mod independent sau chiar transformat în unic criteriu după care să se aprecieze activitatea unei unități.

IN SCOPUL ÎNLĂTURĂRII unor atări fenomene negative, pe lângă eforturile ce trebuie depuse pentru însușirea de către toate cadrele din economie a unei gândiri înaintate, care să aibă mereu în vedere în primul rând interesele economiei și nu pe cele strict departamentale sau locale, se cere aplicată o soluție foarte simplă — și anume: **schimbarea unității de măsură pentru materii prime și materiale din metal, astfel încît specialiștii să poată aprecia mai real necesitățile, posibilitățile și eforturile pentru satisfacerea cererii economiei; referindu-ne la table și laminate, avem în vedere ca atît în planificare cît și la realizarea planului și a contractelor economice să se utilizeze concomitent două unități de măsură: kg și metru liniar pentru laminate și kg și metru pătrat pentru table.**

Soluția propusă nu este originală. Ea este aplicată cu succes în domeniul planificării și realizării aprovizionării cu hîrtie și cartoane. Este, deci, vorba de extinderea sistemului de comensurare prin două unități de măsură, astfel încît neajunsurile unei unități să fie eliminate de calitățile celeilalte, și în acest mod să poată fi mai bine satisfăcute cerințele întreprinderilor beneficiare, respectiv ale economiei naționale.

FI. TUDOR

PREȚUL — PÎRGHIE DE STIMULARE A PROGRESULUI TEHNIC (II)

ÎN PRIMA PARTE a materialului (R.E. nr. 36/1979) au fost relevate posibilitățile de stimulare a progresului tehnic pe care le oferă actuala metodologie de formare a prețurilor. În numărul de față continuăm analiza, insistând asupra unor elemente metodologice care, după părerea noastră, trebuie să fie dezvoltate și perfecționate pentru a asigura intensificarea rolului prețurilor în promovarea progresului tehnic. Totodată, se încearcă să se precizeze locul prețurilor în ansamblul mecanismului de stimulare a progresului tehnic și se subliniază necesitatea unei mai strânse interacțiuni a prețurilor cu celelalte pîrghii economice.

Reducerea consumurilor de materii prime și materiale

ACCENTUL pe care metodologia de formare a prețurilor îl pune pe comensurarea valorilor de întreținere a produselor interschimbabile la fundamentarea nivelului prețurilor este de natură să stimuleze întreprinderile în căutarea de soluții cât mai economicoase de re-proiectare a produselor, care să asigure reducerea substanțială a consumului de materii prime și materiale. Pentru ca întreprinderile care obțin rezultate deosebite în această direcție, păstrînd sau chiar îmbunătățind performanțele produselor, să nu fie dezavantajate în realizarea indicatorilor financiari prin stabilirea unor prețuri mai mici (proporțional costurilor), ar fi util să se reglementeze în mod expres posibilitatea „asimilării” prețurilor existente, cel puțin în primii ani de fabricație. În asemenea cazuri rentabilitatea aparent exagerată este în realitate pe deplin justificată.

Influența pe care prețurile o pot exercita în sensul reducerii consumurilor de materii prime și materiale la elaborarea noilor produse este condiționată în bună măsură și de criteriile în funcție de care se dimensionează beneficiul ce se ia în calcul la stabilirea prețurilor. Din motive de ordin practic, indiferent de baza față de care se determină beneficiul pe ansamblul industriei sau la nivelul ramurilor (fonduri de producție etc.), calcularea beneficiului pe grupe de produse și produse concrete se face în funcție de costuri. Ca atare, cu cât nivelul costurilor este mai ridicat, cu atât în preț se include un volum mai mare de beneficiu. De aici tendința unor unități producătoare de a include în calculațiile de prețuri materiale mai scumpe sau în cantități mai mari decât strictul necesar, ori de a recurge la cooperări inutile,

pentru a realiza o masă sporită de beneficii.

Pentru contracararea acestor tendințe negative, în practica din țara noastră, la calcularea prețurilor pentru produsele mai complexe, care conțin un volum mare de subansamble primite prin cooperare de către unitatea care realizează produsul final, la determinarea beneficiului nu se ține seama de anumite cooperări mai importante (baza de calculare a beneficiilor o constituie costurile, diminuate cu contravaloarea principalelor subansamble din cooperare). În același scop, în alte țări socialiste a luat o anumită răspundere calcularea beneficiului în funcție de cheltuielile de prelucrare, adică se elimină din costuri valoarea materialelor cumpărate de la terți.

În țara noastră acest efect negativ al dimensionării beneficiului este mult atenuat în prezent prin introducerea producției nete ca principal indicator de plan, ceea ce stimulează reducerea cheltuielilor materiale. Credem, totuși, că pentru sporirea aportului prețurilor în stimularea economisirii materialelor, cel puțin în ramurile și grupele de produse în care ponderea acestora diferă sensibil pe sortimente și produse, ar fi util să se dimensioneze beneficiul în funcție de o bază mai „neutră”, cum ar fi cheltuielile de prelucrare (prevăzută ca posibilă și în legislația actuală), retribuțiile sau anumiți indicatori naturali. În perioada 1971—1975, în industria textilă s-au utilizat cheltuielile de prelucrare ca bază la calcularea beneficiului, dar ulterior s-a renunțat, pe considerentul că ar frîna creșterea productivității muncii. Dacă avem în vedere ponderea restrînsă a cheltuielilor cu munca vie în această ramură, motivarea apare discutabilă.

Factorul hotărîtor care condiționează interesul întreprinderilor pentru asimilarea de noi produse și modernizarea celor existente este rentabilitatea ce poate fi realizată prin fabricarea lor. În practică însă, se întîlnesc cazuri cînd la produsele de curînd asimilate unitățile producătoare realizează rentabilități mai scăzute decît la produsele existente în fabricație de mai mulți ani, ceea ce poate diminua interesul producătorilor pentru înnoirea producției. De-seori, rentabilitatea mai scăzută la produsele noi este consecință dimensionării nejudicioase a costurilor acestora, precum și a faptului că la unele produse asimilate mai demult prețurile s-au învechit și conțin rentabilități exagerate. În asemenea situații, stimularea tehnicii noi printr-o rentabilitate superioară trebuie să se realizeze nu prin stabilirea unor prețuri „generoase”, dis-

proporționate față de însușirile de întreținere reale pe care le prezintă produsele noi, ci pe calea reducerii costurilor acestora la nivelul strict necesar și prin diminuarea rentabilității produselor învechite.

Nivelul mai ridicat al costurilor și deci implicit rentabilitatea mai scăzută în prima perioadă a fabricației, poate avea un caracter obiectiv, acestea evoluînd în funcție de ciclul de viață al produsului. La stabilirea prețurilor se au în vedere costurile „normale” care practic se realizează în perioada de apogeu a produsului, adică după 2—3 ani de la lansarea produselor în fabricație, ceea ce vine în contradicție cu interesele unităților economice. Pentru atenuarea influenței evoluției obiective a costurilor asupra rentabilității produselor și stimularea producătorilor în prima perioadă după asimilare, în alte țări socialiste se utilizează pe scară largă prețuri temporare, cu un nivel mai ridicat, sau se acordă unele sporuri de preț peste prețul de bază, care se aplică după trecerea la fabricația de serie mare (adică după 1—2 ani de la asimilarea produselor). Soluția nu este lipsită de inconvenient, prezentînd mai ales pericolul creșterii absolute a prețurilor, deoarece producătorii se străduiesc să înlocuiască produsele noi înainte de a expira prețurile temporare sau sporurile de preț. Mai indicată pare să fie finanțarea cheltuielilor mai ridicate din prima perioadă de fabricație a produselor noi pe seama bugetului sau dintr-un fond special pentru progresul tehnic.

Tot în scopul asigurării concordanței necesare între evoluția costurilor și nivelul prețurilor s-a încercat în alte țări socialiste stabilirea de prețuri regressive, în trepte, care sa intre în vigoare pe măsura derulării ciclului de viață a produsului. Această soluție este recomandată tot mai insistent în ultima vreme și în literatura de specialitate de la noi. După cum o demonstrează practica altor țări, inconvenientele prețurilor în trepte prevalează mult asupra avantajelor. În primul rînd, ritmul actual al progresului tehnic și evoluția rapidă a costurilor fac extrem de dificilă, dacă nu imposibilă, realizarea unor prognoze cît de cît satisfăcătoare asupra duratei de viață a produselor și nivelului costurilor, încît „treptele” de prețuri stabilite inițial la lansarea în fabricație a produsului se dovedesc perimate și nu pot fi aplicate „automat”. În al doilea rînd, din cauza gradului ridicat de înnoire a produselor, adoptarea principiului prețurilor în trepte ar antrena un volum mare de modificări de prețuri, care ar genera influențe financiare greu

de reflectat în indicatorii de plan ai unităților economice.

Pentru punerea prețurilor în concordanță cu evoluția nivelului costurilor, mult mai eficientă este soluția practică în prezent de a se analiza anual modificările mai importante ce au intervenit în condițiile de producție și de desfășurare avute în vedere la stabilirea prețurilor și de a efectua corectarea acestora în cazurile necesare. Desigur, asemenea corectări curente sînt limitate ca amplitudine și nu pot contracara influența unor factori cu caracter mai general, atenuază și „învechirea” prețurilor și fac posibilă efectuarea reasezărilor generale de prețuri la intervale mai mari. Reglarea rentabilității produselor asimilate de mai multă vreme și deci orientarea producătorilor spre asimilarea de noi produse se poate, desigur, realiza și cu ajutorul pîrghiilor financiare, fără să se recurgă la modificarea prețurilor. În aceeași ordine de idei se impune și reconsiderarea noțiunii de „rentabilitate exagerată”. Produsele deosebit de eficiente, cu consumuri reduse și performanțe ridicate, confirmate în procesul exploatații lor și prin competitivitatea ridicată la export, pot avea rentabilități mari, fără a fi nimic exagerat în aceasta. Gradul de învechire a prețurilor trebuie apreciat nu atît prin ecartul abaterii rentabilității produsului respectiv față de rentabilitatea medie pe grupă sau ramură, ci în funcție de modul concret în care acesta stimulează economisirea muncii sociale.

Propunerile de accentuare a elasticității prețurilor, de introducere a unor prețuri „mobile” sau în trepte, capabile să reflecte „în orice moment” evoluția costurilor pentru a stimula modernizarea și înnoirea produselor, ce se întîlnesc frecvent în ultima vreme în literatura economică din țara noastră, au la bază, fără îndoială, nu numai deficiențele și greutățile actuale în stabilirea prețurilor, ci și unele neclarități. În primul rînd, este vorba de o **exagerare** vădită a rolului prețurilor în stimularea progresului tehnic și în general ca pîrghie economică. În al doilea rînd, se **subestimează** rolul altor pîrghii economico-financiare care, utilizate judicios, pot preveni sau atenua fenomenul învechirii prețurilor. În al treilea rînd, se trec cu vederea consecințele **negative** pe care modificările frecvente de prețuri le au asupra activității de planificare, precum și eforturile deloc neglijabile pe care le comportă orice schimbare a prețurilor în economie.

În unele modele de stabilire a prețurilor la produsele noi, avansate în ultima vreme, se conferă prețurilor, un rol hotărîtor nu numai în modernizarea produselor, ci și în general în modernizarea structurii producției și utilizarea rațională a resurselor. Desigur, în realizarea tuturor acestor obiective prețurile pot și trebuie să aibă un rol important. Mai întîi, ca expresie a cheltuielilor de muncă socialmente necesare prețurile trebuie să permită evaluarea corectă a eficienței proceselor economice și să înlesnească astfel stabilirea unor planuri cît mai judicioase atît în ce privește promovarea progresului tehnic, cît și modernizarea structurii producției și utilizarea rațională a resurselor. Apoi, ca pîrghie economică, prețurile trebuie

să orienteze întreprinderile în direcția îndeplinirii sarcinilor de plan privind obiectivele menționate. Prin urmare, rolul prețurilor, chiar la nivel microeconomic, nu poate fi de sine stătător și nici hotărîtor, ele trebuind să acționeze ca un instrument auxiliar al planului de dezvoltare economico-socială.

Rolul prețurilor ca pîrghie de stimulare este mai accentuat în cazul unor procese și activități pentru care sarcinile de plan au un grad mai mare de agregare și, invers, este mai redus în domeniile pentru care sînt stabilite sarcini detaliate, cu un grad ridicat de concretizare și deci „spațiul de manevră” al întreprinderilor este mai limitat.

Evaluarea corectă a eficienței producției

ÎN APRECIEREA rolului prețurilor în accelerarea progresului tehnic nu trebuie să se piardă din vedere faptul că în general utilizarea prețurilor ca pîrghie economică are limite obiective, determinate de exercitarea de către acestea a funcției de evidență, măsură și control în cheltuirea muncii sociale. Fără să presupună în toate cazurile abaterea de la valoare, utilizarea prețurilor ca pîrghie de stimulare poate necesita uneori o anumită distanțare temporară de cheltuielile de muncă socialmente necesare. Dacă însă aceasta depășește anumite limite, ea alterează realitatea prețurilor, împiedică evaluarea corectă a eficienței producției, investițiilor și comerțului exterior. Tocmai de aceea pentru stimularea progresului tehnic, ca și pentru stimularea oricăror procese avansate, nu se utilizează numai prețurile, ci un **complex de pîrghii economice** care se interconstrucționează reciproc, prețurile constituind numai una din aceste pîrghii.

Este o realitate incontestabilă că, în condițiile creșterii cointeresării întreprinderilor în realizarea unui volum cît mai mare de beneficiu, sporesc și exigențele față de fundamentarea nivelului și corelațiilor prețurilor în general și în special față de cele pentru produsele purtătoare ale progresului tehnic. Dar aceasta nu înseamnă nicidecum că promovarea progresului tehnic depinde exclusiv de influența pozitivă sau negativă pe care o exercită prețurile. Nici în țările cu economie de piață promovarea progresului tehnic nu este lăsată la discreția legităților pieței, a prețurilor, statul intervenind pe numeroase căi pentru a corecta și orienta just impulsurile date de prețuri. Cu atît mai mult așa ceva nu ar fi posibil într-o economie planificată. În țara noastră, direcțiile progresului tehnic, sarcinile asimilării de noi produse, cît și resursele materiale, de muncă și financiare necesare accelerării progresului tehnic se stabilesc prin planul economic unic. La nivelul unităților economice se acționează printr-un ansamblu de pîrghii și mijloace în direcția realizării obiectivelor prevăzute în plan: finanțarea cheltuielilor de asimilare a produselor noi din fondul pentru introducerea tehnicii noi, efectuarea pe bază de contracte economice a cercetărilor legate de elaborarea noilor produse, luarea în calcul a unei

rentabilități sporite la stabilirea prețurilor acestora, repartizarea beneficiilor într-un mod care să cointerezeze întreprinderile în obținerea unui volum sporit de acumulări, finanțarea de la buget a cercetărilor științifice cu caracter fundamental etc.

Analiza modului cum se realizează în practică funcția prețurilor ca pîrghie de stimulare demonstrează că rolul prețurilor depinde în mod hotărîtor de interacțiunea acestora cu celelalte pîrghii economice și în special cu modul de formare, planificare și repartizare a beneficiilor. În prezent, există o anumită **neconcordanță** între modul cum se planifică beneficiul pe unitățile economice și dimensionarea acestuia la stabilirea prețurilor, ceea ce poate diminua uneori interesul întreprinderilor pentru asimilarea noilor produse. La stabilirea prețurilor, beneficiul luat în calcul se determină pe baza rentabilității de la un produs similar luat ca bază de referință (etalon). Rentabilitatea produselor noi prevăzută în calculația de preț, poate fi mult diferită de cea planificată pe întreprindere. De aici, tendința întreprinderilor de a ocoli fabricarea unor produse cu rentabilități sub media planificată pe ansamblul activității lor sau de a-și cuprinde în costuri „rezerve” care să le permită să se încadreze în rentabilitatea planificată.

Toate acestea permit să se tragă concluzia că orientarea în direcția creșterii eficienței reale a produselor noi nu este posibilă numai pe calea perfecționării metodologiei de formare a prețurilor. Intensificarea rolului prețurilor în accelerarea progresului tehnic și în creșterea eficienței acestuia, care constituie o consecință și în același timp și o premisă pentru aplicarea măsurilor de perfecționare a mecanismului economic, necesită un ansamblu de măsuri, care să cuprindă atît îmbunătățirea în continuare a metodologiei formării prețurilor, cît și a activității de standardizare, planificare financiară, finanțare a tehnicii noi, delimitare mai precisă a cheltuielilor de asimilare de cheltuielile fabricației curente, găsirea unor modalități de acoperire a cheltuielilor de fabricație mai ridicate în perioada imediat următoare după asimilarea produselor etc.

După părerea noastră, numai printr-o abordare sistemică a problematicii perfecționării prețurilor și a metodologiei de formare a acestora, în strînsă interacțiune cu celelalte laturi ale mecanismului economic și în contextul subordonării față de plan se poate asigura creșterea rolului prețurilor ca pîrghie economică în dinamizarea progresului tehnic pentru care măsurile de perfecționare a mecanismului economic din țara noastră au creat un vast cîmp de acțiune.

Desigur, găsirea celor mai eficiente soluții de stimulare prin prețuri a progresului tehnic necesită un efort conjugat și un dialog permanent între specialiștii din întreprinderi și centrale industriale, din cercetarea științifică, învățămînt și de la organele de prețuri, realizarea în comun a unor studii complexe și experimente.

dr. Constantin TUDORAN

De la 1 octombrie a. c.

MAJORAREA RETRIBUȚIILOR UNOR NOI CATEGORII DE OAMENI AI MUNCII

● Alți 830 000 de oameni ai muncii vor beneficia de majorarea retribuției ● Creșterea alocațiilor de stat pentru copii

MARCIND un nou pas în transpunerea neabătută în practică a prevederilor Programului Partidului Comunist Român în domeniul ridicării nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, de la data de 1 octombrie a.c. va avea loc majorarea retribuțiilor oamenilor muncii din alte unități cu specific de construcții de mașini și prelucrarea metalelor* și a alocațiilor de stat pentru copii.

Ramură hotărâtoare a industriei noastre socialiste, purtătoare de progres tehnic, construcțiile de mașini sînt chemate să-și aducă o contribuție mereu sporită la creșterea și modernizarea economiei naționale (în anul 1985 construcțiile de mașini și chimia vor asigura aproape jumătate din întregul volum al producției industriale), la dezvoltarea exportului și a cooperării cu alte state.

În deplină corelare cu complexitatea muncii și cu aportul personalului din acest domeniu de activitate la crearea producției materiale, la progresul multilateral al țării, Hotărîrea Plenarei Consiliului Național al Oamenilor Muncii privind înlăptuirea programului de creștere a nivelului de trai în perioada 1976—1980 prevede majorarea cu 14,3 la sută a retribuțiilor celor ce muncesc în construcțiile de mașini, procent superior mediei majorării pe economia națională (13,6 la sută). Totodată, trebuie menționat că, în același spirit al echității socialiste și al sporirii cointeresării materiale, personalul muncitor ce își desfășoară activitatea în această ramură beneficiază cu prioritate de creșterea veniturilor ocupînd unul dintre primele locuri în graficul de eşalonare a termenelor de majorare a retribuțiilor.

Pe fondul creșterii generale menționate, procentele concrete de majorare sînt menite să transpună în practică, și cu această ocazie, principiile ce stau la baza sistemului socialist de retribuție: tot mai buna cointeresare a celor ce muncesc, creșterea cu prioritate a veniturilor mici, stimularea ridicării continue a calificării profesionale, inițiativei și disciplinei, stabilitatea în muncă etc. Totodată, trebuie relevat faptul că, odată cu aplicarea celei de a doua etape de majorare, personalul muncitor va putea beneficia și de o altă cale de îmbunătățire a cîștigurilor sale, ca urmare a aplicării modificărilor și completărilor aduse Legii retribuției, cum sînt: introducerea — pentru muncitori — a unei categorii de încadrare în plus; introducerea unei gradații în plus la personalul tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ; introducerea funcției de maestru principal specialist; mărirea diferenței de retribuție dintre trepte și categorii, ca urmare a restrîngerii numărului de trepte de la trei la două etc. La cele de mai sus trebuie adăugat și faptul că retribuțiile nominale vor crește și prin acordarea sporului de vechime, a adaosului de acord care, determinîndu-se prin cote procentuale, sporesc corespunzător cu creșterea retribuției tarifare.

*) Unitățile din subordinea Ministerului Construcțiilor de Mașini ce nu au beneficiat în luna septembrie a.c. de cea de a doua etapă a majorării (întreprinderi ce aparțin Centralei Industriale Navale, Centralei Industriale de Mașini și Utilaje pentru Industria Ușoară, unitățile de asistență tehnică și servicii), precum și unitățile de profil din subordinea celorlalte ministere și organe centrale (ca de exemplu întreprinderile ce aparțin Centralei Industriale Articolilor Casnice, Centralei de material rulant, Centralei Industriale de reparații auto, Centralei de utilaje și piese de schimb pentru industria chimică, întreprinderi mecanice pentru agricultură și industrie alimentară etc.)

Cifrele cuprinse în tabel redau creșterea cîștigurilor diferitelor categorii de personal în actuala etapă de majorare. Dacă la acestea adăugăm și sporurile realizate în prima etapă, avem imaginea completă a creșterii substanțiale a retribuțiilor personalului muncitor în perioada 1976—1980, perioadă în care va avea loc cea mai mare creștere a veniturilor din istoria construcției socialiste din țara noastră. Astfel, dacă sporul de cîștig lunar a fost în cazul strungarului de 344 lei după prima etapă, de la 1 octombrie a.c. el va fi de 734 lei, ceea ce reprezintă anual — față de perioada anterioară majorării generale — un venit suplimentar de 8 800 lei. În cazul maestrului, cumulînd sporurile realizate ca urmare a aplicării celor două etape de majorare, ajungem la suma de peste 9 600 lei venit suplimentar anual. Alături de cele de mai sus trebuie menționată și posibilitatea de creștere a retribuțiilor nominale ca urmare a promovării în muncă, prin acordarea de trepte și gradații.

PE LENIA continuării politicii de sprijinire activă a familiilor cu copii, a creării condițiilor optime de dezvoltare a tinerei generații, a asigurării unei structuri raționale pe vîrste a populației și dezvoltării ascendente a națiunii noastre socialiste, de la 1 octombrie a.c. se va majora pentru toate categoriile de personal alocația de stat pentru toți copiii aflați în întreținere.

Actuala creștere a sumelor bănești destinate satisfacerii în măsură tot mai mare a necesităților complexe de creștere și educare a celor mai mici cetățeni ai țării se alătură majorărilor succesive ce au avut loc în special în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, în condițiile în care criteriile de acordare a acestora au fost îmbunătățite continuu. Ea constituie cea de a doua etapă de majorare a alocațiilor de stat pentru copii prevăzută pentru cîincinalul 1976—1980, cîincinal în care realizările tot mai înalte obținute de oamenii muncii în producție, au făcut posibilă adoptarea unui ansamblu de măsuri în favoarea tinerei generații. Astfel, creșterea cu 30 la sută a alocației (din care 50 la sută s-a acordat în prima etapă, cu începere de la 1 septembrie 1977) a fost însoțită de modificarea plafoanelor de venituri în raport de care se determină cuantumul alocației de creștere numărului de familii beneficiare, de instituirea unui nou sistem de sprijinire a mamelor cu mulți copii etc.

Categoriya de personal	Etapa I-a		Etapa a II-a		Cîștigul total lunar
	Cîștigul total lunar	Retribuția tarifară	Spor vechime	Adaos acord	
Strungar, categoria a 4-a, treapta a II-a, pe rețeaua construcțiilor de mașini A, acord spor vechime 7%, adaos acord 5%)	2 227	2 336	164	117	2 617
Lăcătuș întreținere, categoria a 3-a, treapta I, pe rețeaua construcțiilor de mașini A, regie (spor vechime 5%)	1 974	2 101	106	—	2 206
Maestru, clasa 26, gradația 5, pe grupa a III-a de ramuri (spor vechime 10%, adaos acord global 5%)	3 336	3 200	320	160	3 680
Inginer principal, clasa 29, gradația 5, pe grupa a III-a de ramuri (spor vechime 10%)	3 658	3 670	387	—	4 039

Actuala etapă de majorare constituie un nou pas spre concretizarea integrală a acestui amplu program de întărire a familiei, de ocrotire a mamei și copilului. Consecvența transpunerii în viață a măsurilor preconizate, alocarea de resurse sporite pentru acoperirea în condiții tot mai bune a necesităților de creștere și îngrijire a tinerei generații, dovedesc înaltă răspundere cu care partidul și statul nostru acționează în vederea asigurării viitorului țării.

Beneficiarii ai politicii profund umaniste a Partidului Comunist Român de ridicare continuă a nivelului de trai material și spiritual și în același timp făuritori a tot ceea ce se realizează în țara noastră, oamenii muncii sînt datorji să răspundă grijii partidului prin noi fapte de muncă, să-și unească eforturile pentru finalizarea exemplară a prevederilor planurilor pe anii 1979 și 1980, condiție esențială a înaintării patriei pe drumul progresului multilateral.

Rodica EMANOIL
Institutul de economie socialistă

DIAGNOZA SISTEMULUI ÎNTREPRINDERE PRIN ANALIZA ECHILIBRULUI FINANCIAR

ELABORAREA deciziilor de conducere, îndeosebi a unor decizii fundamentale pentru întreprindere (asimilarea unui produs nou, a unui procedeu tehnologic nou etc.), impune o diagnosticare a condițiilor de evoluție a sistemului acesteia, a capacității întreprinderii de a realiza decizii care pot modifica serios echilibrul său tehnic, economic.

Pentru diagnoza sistemului întreprindere, analiza economică oferă procedee specifice de evidențiere a factorilor care determină comportamentul economic al unității și de reliefare a influenței lor asupra rezultatelor economice-financiare.

În cele ce urmează propunem, un procedeu de diagnoză a sistemului întreprindere prin intermediul analizei echilibrului financiar, procedeu ce ne apare mai simplificat și cu mai mare putere de sinteză.

Un procedeu reprezentativ și cuprinzător de verificare a fundamentării planului

UN SISTEM deschis, cum este cel al întreprinderilor socialiste, este bine definit atunci când se cunosc parametrii (tehnic, economici, financiari, etc.) ai stării sistemului (structura sa internă — A), ai intrărilor (X) și ai ieșirilor (Y) și, drept urmare, se poate rezolva, sub toate aspectele, ecuația de sistem: $Y = AX$.

Dat fiind că sistemul întreprindere este definit de o mulțime de elemente (umane, materiale, financiare, informaționale) între care există o complexitate de conexiuni pentru realizarea scopului său, analiza sistemului devine deosebit de laborioasă, dacă nu alegem un procedeu de maximă reprezentativitate și cuprindere. Un asemenea procedeu îl oferă analiza financiară, care utilizează indicatori cu grad mare de generalitate — între sistemul financiar și sistemul economic al întreprinderii existând o relație de „izomorfism cibernetic”, în sensul că fiecărei componente a structurii economice (mijloace fixe, circulante, personal, informații științifice și tehnice) îi corespunde o informație financiară care sintetizează, în cea mai fidelă reprezentare, starea elementelor respective, dar și a sistemului întreprindere în totalitatea sa. Astfel, indicatorii fizici și valorici privind investițiile, producția, etc. sunt transformați, prin modelele planificării și execuției financiare, în informații financiare cu putere mare de expresivitate și sinteză:

— indicatori privind necesarul de fonduri financiare pe fiecare element și pe ansamblul sistemului întreprindere;

— indicatori privind sursele de acoperire a necesarului de fonduri bănești;

— indicatori privind eficiența financiară a alocării și utilizării fondurilor bănești ale întreprinderii;

— indicatori privind fenomenul de antrenare a eforturilor financiare și de propagare a efectelor financiare în sistemul întreprindere, între elementele lui componente, dar și în corelația acestuia cu sistemul financiar al economiei naționale (bugetul de stat, finanțele centrale, sistemul bancar, etc.).

În cadrul analizei financiare, apreciem ca fiind cel mai adecvat mod de lucru **analiza echilibrului financiar al întreprinderii în faza de plan și în execuție**, pentru că acesta surprinde cel mai bine „construcția echilibrată” a planului economic al întreprinderii și pentru că prin el se autentifică realitatea planului economic.

Sînt de remarcat, în primul rînd, dependența directă dintre dinamica dezvoltării economice a întreprinderii și nivelele la care se realizează echilibrul financiar, iar în al doilea rînd, dependența invers proporțională dintre eficiența economico-financiară a întreprinderii și mărimea stărilor dezechilibrante ale situației sale financiare.

Schematic, modelul echilibrului financiar al întreprinderii (E) este dat de egalitatea dintre veniturile financiare (V) și cheltuielile pentru reproducția lărgită în întreprindere, pentru constituirea fondurilor financiare centralizate și restituirea fondurilor primite anterior, precum și pentru unele nevoi sociale ale întreprinderii (C): $E = V = C$.

Producția netă ca principal criteriu de apreciere a echilibrului financiar

ÎN PLANIFICAREA financiară din țara noastră, veniturile sînt determinate, nivelul lor planificat condiționându-l pe cel al cheltuielilor — fapt de natură să confere realitate echilibrul financiar. Așadar, **planificarea veniturilor financiare** ale întreprinderii pornește de la conținutul acestora, dat de acea parte din produsul social — și îndeosebi din valoarea nou creată în cadrul unității — destinată acoperirii reproducției lărgite în întreprindere și altor nevoi generale ale întreprinderii și societății.

Veniturile financiare ale întreprinderii sînt determinate, în primul rînd, de valoarea nou creată — producția netă (PN). Capacitatea productivă a întreprinderii, crearea de valori noi ne apare, deci, ca un principal criteriu de apreciere a echilibrului financiar al acesteia, a posibilității ei de a face față cheltuielilor financiare. Prin aceasta se

evidențiază o nouă latură calitativă a indicatorului „producția netă” și se dă o nouă confirmare importanței măsurilor de perfecționare a mecanismului economic-financiar.

Producția netă, ca indicator sintetic de apreciere a activității întreprinderii, ne indică, prin elementele sale determinante, factorii care condiționează volumul veniturilor financiare și anume: producția globală și cheltuielile materiale. Acționînd pentru creșterea volumului producției globale, îmbunătățirea structurii acesteia și, concomitent, pentru reducerea cheltuielilor materiale, acționăm, de fapt, pentru creșterea veniturilor financiare, a capacității economice a întreprinderii.

Pentru calculul veniturilor financiare, din valoarea producției nete se scad cheltuielile cu retribuția (R), care nu reprezintă cheltuieli financiare. De aici desprindem un alt factor al creșterii veniturilor financiare: productivitatea muncii ca indicator de apreciere a eficienței utilizării forței de muncă și, deci, a alocării fondurilor pentru pregătirea forței de muncă, pentru stimularea materială a personalului muncitor, etc.

În componența veniturilor financiare se cuprind, de asemenea, fondul de amortizare (Fa), valorificarea în afară a materialelor și obiectelor de inventar cu mișcare lentă sau fără mișcare (Vem), valorificarea obiectivelor de tehnică nouă (Vtn) — toate acestea ca relații bănești de reconstituire a fondului de înlocuire a mijloacelor de producție consumate. La acestea se adaugă sursele potențiale din afară: credite bancare (Cr), finanțări de la centrală sau de la buget (F) pentru obiective noi sau dezvoltări mai importante.

Ca element de continuitate, echilibrul financiar va prelua, la venituri, disponibilitățile financiare la sfîrșitul perioadei de bază (Di), astfel că nivelul veniturilor financiare se va determina după relația:

$$V = Di + (PN - R) + Fa + Vem + Vtn + Cr + F + Av,$$

în care: Av = alte venituri

Structura veniturilor financiare a dobîndit, ca urmare a măsurilor de perfecționare a mecanismului economic-financiar al întreprinderii, aspecte calitative noi. În primul rînd au crescut, în mărime absolută și relativă, sursele proprii de formare a veniturilor financiare din rezultatele bănești ale activității desfășurate, surse care acoperă întreaga aric de acțiuni proprii de dezvoltare, producție, stimulare etc. Beneficiul participă la formarea principalelor fonduri pentru dezvoltarea și per-

Ion STANCU

Academia de Studii Economice

(Continuare în pag. 24)

ÎNVĂȚĂMÎNTUL — FORȚĂ DE PRODUCȚIE A SOCIETĂȚII (I)

PROIECTUL Directivelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român subliniază că obiectivul fundamental al planului cincinal 1981—1985 îl constituie continuarea înlăptuirii prevederilor Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a țării spre comunism, intrarea societății românești într-o nouă fază, superioară, a dezvoltării sale în care vor avea loc afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice contemporane în toate domeniile, accelerarea trecerii, pe baza acumulărilor cantitative obținute în cincinalele precedente, la o nouă calitate a activității economico-sociale, ridicarea pe o treaptă mai înaltă a gradului de bunăstare și civilizație al întregului popor, întărirea independenței și suveranității patriei noastre socialiste. În strânsă legătură cu creșterea în ritm înalt a economiei naționale, cu introducerea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, cu ridicarea nivelului tehnic și calitativ al întregii producții materiale prin promovarea largă a mecanizării, automatizării și cibernetizării producției o atenție deosebită se acordă activității de cercetare științifică și dezvoltării în continuare a întregului învățămînt. Știința, învățămîntul și producția sînt concepute în strînsă lor unitate și interdependență, ca factori majori ai progresului multilateral al Româ-

niei socialiste, ai înfloririi întregii noastre națiuni. „Înlăptuirea obiectivelor dezvoltării economico-sociale a României în viitorul cincinal și în perioada următoare pînă în anul 2000, creșterea continuă a rolului științei în toate domeniile construcției socialiste — se arată în proiectul Programului — directivă de cercetare, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic — impun integrarea organică a activității de cercetare cu învățămîntul și producția.”¹⁾

O asemenea orientare fundamentală a dezvoltării noastre economico-sociale, conferă învățămîntului — ca și celorlalte domenii cu care se află în strînsă legătură — trăsături caracteristice și valențe noi. În cele ce urmează încerc să aduc cîteva argumente în sprijinul a trei teze: în primul rînd că învățămîntul devine o importantă forță productivă a societății, teză care are o deosebită importanță teoretică și practică; în al doilea rînd, că noul statut al învățămîntului, de „importantă forță de producție”, face ca locul și rolul său în corelația dintre existența socială și conștiința socială să se modifice radical; în al treilea rînd, că în calitate de forță de producție a societății, învățămîntul influențează în tot mai mare măsură relațiile sociale, dezvoltarea societății în ansamblul ei.

1. Cutezanță

TOATE MARILE EPOCI de cotitură din istoria societății au impus renunțarea la modul rutinier de gîndire, o schimbare — adesea radicală — a unor modalități de acțiune și a unor concepte ale dezvoltării sociale. Un asemenea concept nou, care reflectă mutațiile adînci ce au avut loc în viața economică și socială, noile trăsături caracteristice și direcții ale dezvoltării forțelor de producție îl constituie teza că **ÎNVĂȚĂMÎNTUL DEVINE O IMPORTANTĂ FORȚĂ DE PRODUCȚIE**.

Dezvoltarea economico-socială din ultimul sfert de secol a confirmat geniala previziune a lui Marx despre transformarea producției într-o „știință experimentală, știință material-creatoare, știință a înlăptuirii concrete”, iar a științei într-o „nemijlocită forță de producție.” Sub puternica înfrîurire a revoluției tehnico-științifice contemporane, știința și-a schimbat radical rolul față de trecut, a pătruns în procesul de producție și a devenit factorul hotărîtor al progresului tehnico-economic și social. Nu numai în cadrul întreprinderii moderne și al dezvoltării economiei naționale, dar și pe plan internațional, potențialul economic al diferitelor țări și capacitatea acestora de a participa activ la diviziunea internațională a muncii sînt strîns legate de forța cu care știința influențează activitatea practică de producție. Rezolvarea multor probleme actuale legate de grava criză energetică și de materii prime depinde în mod hotărîtor de aportul științei. De asemenea, lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale sînt procese de o amploare fără precedent, a căror realizare necesită în mod obiectiv ca țările în curs de dezvoltare să capete acces la cuceririle științei și tehnologiei moderne.

Ceea ce este clar și de la sine înțeles cînd este vorba de locul și rolul științei în activitatea practică, în producția contemporană, devine mai puțin ușor de acceptat cînd se are în vedere locul și rolul **învățămîntului** în viața economică și socială. Învățămîntul continuă să fie considerat ca un element de suprastructură, ca un factor important de ridicare a nivelului cultural și de conștiință al poporului, ca o direcție principală a operei de emancipare socială a unei națiuni. Dar în sistemul conceptual contemporan și în măsurile de politică economică din majoritatea țărilor lumii nu s-a ajuns încă la includerea învățămîntului printre factorii de bază ai forțelor de producție, printre elementele cu acțiune hotărîtoare asupra economiei moderne. Este necesară multă cutezanță, îndrăzneală în gîndire și curaj pentru a opera nu numai modificări în sistemul conceptual, dar și în măsurile practice.

Consider că Programul Partidului Comunist Român și celelalte documente de partid, în special proiectele de Directive ale Congresului al XII-lea oferă — prin ansamblul concepțiilor lor și prin sarcinile de bază și orientările de perspectivă ale dezvoltării economice și sociale a României — temeiuri pentru aprecierea învățămîntului ca importantă forță de producție. Ca și în alte documente de partid, în cuvîntările tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, secretarul general al partidului nostru, se subliniază în mod deosebit rolul tot mai important al învățămîntului în pregătirea forței de muncă și a cadrelor de cercetare, precum și participarea nemijlocită a acestui sector de activitate la realizarea vastului program de cercetare științifică în anii 1981—1990.

Așezarea pe baze noi, revoluționare a învățămîntului a pus în centrul atenției și a măsurilor luate pentru perfecționarea sa realizarea unei **indisolubile legături a școlii românești cu viața, cu producția**. În noua lege a educației și

învățămîntului, care a intrat în vigoare începînd cu anul școlar 1979/1980, se prevede la art. 11 că: „învățămîntul se desfășoară pe baza principiului integrării cu producția, cercetarea științifică și proiectarea. Elevii, studenții și personalul didactic participă la activitatea productivă, de cercetare și proiectare, de creație tehnică, științifică și cultural-artistică, la realizarea obiectivelor dezvoltării economice și sociale a țării. **Învățămîntul asigură tineretului formarea multilaterală, capacitatea de a se adapta cerințelor dezvoltării rapide a forțelor de producție, progresului economiei naționale și cunoașterii umane** .

Teza că învățămîntul devine o importantă forță de producție constituie o încercare de a concretiza aprecierea secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, că în urma dezvoltării forțelor de producție și a noilor relații sociale „...ele se modifică, capătă noi caracteristici...”²⁾ Totodată, ipoteza de lucru pe care o supunem atenției are în vedere indicația din proiectul Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000, că: „o deosebită atenție va trebui acordată problemelor reproducției socialiste de tip intensiv...”³⁾ **Învățămîntul, ca importantă forță de producție, constituie un factor esențial al realizării economiei predominant in-**

1). „Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000”. (Proiect), București, Ed. politică, 1979, p. 38—39.

2). **Nicolae Ceaușescu** : Cuvîntare la a-dunarea festivă prilejuită de sărbătorirea împlinirii a 60 de ani de viață și a peste 45 de ani de activitate revoluționară, 25 ianuarie 1978, București, Ed. politică, 1978, p. 21.

3). Op. cit., p. 29.

tensive, al trecerii la o nouă calitate, superioară, a activității economice.

Experiența mondială relevă cu pregnanță rolul învățământului în dezvoltarea economică și creșterea venitului național. Astfel, după calculele economistului american Edward F. Denison, în perioada 1950—1962, aportul învățământului la creșterea venitului național a fost de 15% în S.U.A., 14% în Belgia, 12% în Anglia. El a prevăzut că în S.U.A., în perioada 1960—1980, învățământul va contribui cu 19% la creșterea venitului național⁴⁾, și o asemenea tendință — de sporire a rolului învățământului în dezvoltarea economică — se întrevăde și pentru alte țări. Economistii sovietici V. A. Jamin și S. L. Kostarian au arătat că în Uniunea Sovietică, în ultimii ani, 25—27% din venitul național a fost creat prin creșterea productivității muncii ca ur-

medie cu 30% anual, iar perfecționarea calificării profesionale (care rezultă dintr-un an suplimentar de învățământ) este de 2,6 ori mai mare decât cea obținută într-un an de formare în producție, la locul de muncă.⁵⁾

Chiar dacă se compară contribuția diferiților factori la creșterea producției, evaluările sînt evident în favoarea învățământului. Asemenea calcule au făcut Robert Solow pentru S.U.A., Odd Ankrust pentru Norvegia și Olavi Niitamo pentru Finlanda. Folosind o funcție de producție de tip Cobb-Douglas, în care factorul educație — în sensul folosit în Occident, de instruire a cadrelor — a fost introdus sub forma unei tendințe exponențiale, economistii mai sus-menționați au ajuns la concluzii extrem de interesante, pe care le redăm în următorul tabel⁶⁾:

Sporul de producție obținut pe seama creșterii cu 1% a capitalului fix și a numărului de persoane ocupate, precum și a factorului rezidual (educație și cunoștințe)

Nr. ord.	Norvegia	Finlanda	S.U.A.
	(în perioada 1900—1955)	(în perioada 1925—1952)	(în perioada 1900—1949)
1. Creșterea cu 1% a capitalului fix	0,20	0,26	0,35
2. Creșterea cu 1% a numărului de persoane ocupate	0,76	0,74	0,85
3. Educație și cunoștințe	1,80	1,20	1,50

mare a ridicării calificării muncitorilor la toate nivelele de instruire.⁷⁾ Economistul maghiar Zoltán Román scrie că în perioada 1950—1970, creșterea calificării a participat cu 14% la sporirea venitului național.⁸⁾ În R. S. Cehoslovacă, aportul creșterii calificării la sporirea venitului național a fost, în perioada 1951—1964, de 30,84%⁹⁾. În R.S. România, potrivit calculelor lui Gh. Răboacă și I. Copil, contribuția gradului de școlarizare a populației ocupate la creșterea venitului național a fost, în anii 1950—1970, de 14,6%¹⁰⁾.

Chiar dacă există deosebiri esențiale ale metodologiei de calcul, este evidentă asemănarea procentelor care arată contribuția tot mai importantă a învățământului la creșterea venitului național. Desigur, problema calculelor — de care nu ne-am propus să ne ocupăm — ar putea fi adîncită, pentru că nu este același lucru dacă se au în vedere **studii elementare** ale personalului muncitor sau **perfecționarea pregătirii** lui. În acest sens sînt interesante concluziile economistului S.G. Strumilin, pe exemplul Uniunii Sovietice, care subliniază că: un an de studii primare contribuie la creșterea productivității muncii în

Rezultă că, chiar luînd în considerație o perioadă relativ lungă de timp, de 25—50 de ani, care cuprinde — în bună măsură — și anii antebelici, așa-numitul „factor rezidual” (educație, cunoștințe) a exercitat o influență cu mult mai puternică asupra sporirii producției decît factorii de mare însemnătate cum sînt capitalul fix și creșterea numărului de persoane ocupate.

Făcînd aceste considerații, nu am pierdut din vedere că instruirea și perfecționarea pregătirii cadrelor pot fi evaluate în mod corect numai situîndu-le în timp și spațiu, apreciîndu-le în strînsă legătură cu coordonate esențiale ale orînduirii social-economice respective. De asemenea, am ținut seama și de faptul că dobîndirea unui anumit nivel de cunoștințe și calificare ale cadrelor reprezintă, în același timp, și **cauză și efect** al procesului de creștere economică. În ambele ipostaze, nu înseamnă că învățământul devine automat o forță de producție. O asemenea teză, o asemenea ipoteză de lucru abia trebuie să fie dovedită.

2. Precizări

ÎNVĂȚĂMÎNTUL, ca și știința, devine o importantă forță de producție nu adăugîndu-se elementelor componente ale forțelor de producție, ci **potențînd toate aceste elemente**. Influența sa asupra forțelor de producție este, în multe privințe, chiar mai imediată și mai puternică decît cea pe care o exercită știința. După cum există și o serie de asemănări, „puncte de contact” și co-

nexiuni între învățămînt și știință, în procesul transformării lor într-o importantă forță de producție a societății. Întrucît nu există forțe de producție în general ci numai forțe de producție ale unei societăți și ale unei epoci istorice determinată, tot așa nici **învățămîntul nu se transformă în forță de producție în afara societății și a acțiunii concrete a oamenilor, ci sub influența relațiilor sociale, în primul rînd a relațiilor de producție ale orînduirii sociale respective**.

Trebuie făcută precizarea că **învățămîntul nu devine automat o forță de producție a societății, ci capătă asemenea virtuți numai la un anumit nivel calitativ al dezvoltării lui și pe baza legăturii ORGANICE cu producția, cu viața socială**. Este semnificativ că numai țările cu un învățămînt bine organizat, care țin seama — direct sau indirect, și în forme specifice — de cerințele practicii, consideră că un asemenea sector de activitate îndeplinește în tot mai mare măsură funcțiile unui important factor al creșterii economice. Poate nu este lipsit de interes să menționăm că în raportul pregătit de către un grup de experți în cadrul programului de lucru al Comitetului pentru învățămînt al O.C.D.E. se arată următoarele: „Evoluția așteptată a structurilor producției și ale profesiunilor, care depinde de schimbările ce intervin în diviziunea internațională a muncii, conduce la concluzia că **învățămîntul rămîne un important factor de producție**. Aceste efecte pozitive în ceea ce privește creșterea vor continua să se manifeste prin numeroase căi indirecte (o mai bună utilizare a resurselor, progresul cercetării și al tehnologiilor, modificarea comportamentelor economice etc.)”¹¹⁾. Din acest punct de vedere, în numeroase țări ale lumii — în special în fostele colonii sau semicolonii ale imperialismului —, unde există greutăți considerabile în ceea ce privește pregătirea cadrelor, transformarea învățămîntului într-o forță de producție nu are încă un caracter plener. Secretarul general al U.N.E.S.C.O., Amandou M'Bow, arăta, nu de mult, că în lume — datorită menținerii unor puternice decalaje economice și sociale — numărul analfabeților este în creștere: de la 742 milioane în 1970, la 810 milioane în 1980 și la 950 milioane în 1990. În prezent, peste 80% din populația unui număr de 25 din cele mai puțin dezvoltate state este total analfabetă. Instaurarea unei noi ordini economice internaționale constituie, și din acest punct de vedere, un imperativ major al lumii contemporane, care ar crea condiții favorabile ca învățămîntul să se dezvolte și să ajungă la nivelul în care se va pune problema transformării lui într-o forță de producție nemijlocită, desigur, cu toate consecințele pozitive care decurg de aici pentru stimularea și susținerea creșterii economice.

România are posibilitatea să acționeze ferm pentru transformarea învățămîntului într-o forță de producție nemijlocită deoarece în cele peste trei decenii și jumătate care au trecut de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, învățămîntul a fost domeniul în care s-au produs puternice mutații calitative. În ultimii ani s-a realizat, sub conducerea

prof. dr. Gheorghe P. APOSTOL

(Continuare în pag. 25)

4). E.F. Denison: „Education economic growth and gaps in information”, The Journal of Political Economy, 1962, p. 127.

5). V.A. Jamin, S.L. Kostarian: „Ekonomika i obrazovanie”, Izdatelstvo Znanie, Moskva, 1970, p. 13.

6). Z. Román: „Productivity Growth in the Hungarian Economy”, Research Institut for Industrial Economic of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, 1971, p. 27 și 80.

7). R. Richta: „Civilizația în răsăruce”, București, Edi. politică, 1970, p. 381.

8). Gh. Răboacă și I. Copil: „Resursele de muncă și creșterea economică” (în volumul „Eficiență și creștere economică”, 21, București, Ed. Academiei R.S. România, 1973, p. 175).

9). Vezi: S. Pert: „Cu privire la contribuția formării profesionale a forței de muncă la creșterea economică”, 30, București, Ed. Academiei R.S. România, 1974, p. 175.

10). Cit. după O. Ciulea: „Relația dintre creșterea economică și calitatea forței de muncă” (în volumul: „Teorii și modele ale creșterii economice în socialism”, București, Ed. Academiei R.S. România, 1970, p. 212).

11). Vezi: „Politiques d'éducation et tendances”. Rapport préparé par un groupe d'Experts (O.C.D.E.), 1977, p. 3.

EDUCAREA ȘI DEZVOLTAREA CONȘTIINȚEI DE PROPRIETAR SOCIALIST (II)

INTRE CALITATEA de proprietar socialist și gradul de pregătire profesională, nivelul conștiinței, dezvoltarea spirituală generală a oamenilor există o strinsă legătură. Un nivel ridicat de pregătire și conștientizare asigură oamenilor muncii puterea de a înțelege calitatea de proprietar socialist în dinamica sa, cu drepturile, îndatoririle și responsabilitățile pe care le incumbă, caracterul mereu schimbător al realității, diversificarea continuă și amplificarea necesităților umane.

Calitatea umană — factor al dezvoltării economico-sociale

MANIFESTAREA la un nivel mereu mai înalt a conștiinței de proprietar socialist, dependentă de gradul de instrucție nu este o abstracție teoretică, ci o realitate a însăși vieții noastre cotidiene, ce-și găsește expresie în diferite forme.

Trecerea țării noastre într-o fază superioară de dezvoltare, impune — potrivit obiectivelor înscrise în Proiectul de Directive al celui de al XII-lea Congres al P.C.R. — noi cerințe și sarcini în procesul pregătirii forței de muncă, accentuând și în acest domeniu — ca de altfel în toate ramurile economiei naționale — elemente de ordin calitativ. Dezvoltarea bazei tehnice-materiale a producției în industrie, agricultură, construcții, transporturi etc., creșterea în ritm înalt a produsului social și venitului național — indicatori sintetici ai dezvoltării — progresul economiei naționale în ansamblul ei vor consolida fundamentul material al proprietății socialiste. Totodată însă, înfăptuirea unor asemenea obiective, trecerea la o calitate nouă în toate compartimentele și structurile activității reclamă și o nouă calitate a oamenilor. Această cerință se adresează oamenilor muncii cuprinși în întreaga sferă a activității economico-sociale, în toată întinderea și diversitatea ei, iar caracterului complex al activităților economico-sociale îi corespunde, desigur, o diversitate de forme de manifestare a calității oamenilor, precum și a aportului lor, direct sau indirect, la apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste. Se poate spune că la sarcini noi, în actuala etapă și în perspectivă, trebuie să se răspundă cu exigențe noi și în privința calității factorului uman. „Numai astfel, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, vom putea realiza acest obiectiv, trecerea de la acumularea cantitativă la o nouă calitate. Trebuie să punem un mai mare accent pe transformarea calitativă a omului, pe lărgirea orizontului său de pregătire și cunoaștere, precum și pe îndeminarea sa practică”¹⁾.

Creșterea continuă a calității oamenilor determină dezvoltarea a însăși obiectului proprietății socialiste atât sub aspect cantitativ, cât mai ales, calitativ. În sfera producției materiale, un asemenea rol se reflectă în întreaga desfășurare a muncii: în activitatea de cer-

cetare și proiectare, în procesul de execuție a produselor, în efectuarea controlului tehnic de calitate în toate fazele procesului de producție etc. Astfel, teza lui K. Marx, potrivit căreia, gradul de perfecționare a mijloacelor de muncă constituie măsura dezvoltării forței de muncă își păstrează pe deplin actualitatea. Măsura dezvoltării forței de muncă este reflectată, în condițiile noi, create de relațiile socialiste de producție, prin modul de îndeplinire a sarcinilor, prin rezultatele dobândite, desigur potrivit nivelului de calificare, gradului de complexitate a muncii respective, competențelor și răspunderilor ce revin fiecărui om al muncii.

Angajat ferm, sub conducerea P.C.R., în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, poporul nostru a obținut și obține succese remarcabile; economia, știința, cultura, întreaga societate românească cunosc o dezvoltare impetuoasă, o înflorire multilaterală, dând astfel expresie calității superioare a oamenilor, înțelepciunii partidului în conducerea acestei opere revoluționare. În viața de zi cu zi a colectivelor de oameni ai muncii, gradul de pregătire al lucrătorilor se concretizează în calitatea mai bună a produselor, a mașinilor, utilajelor și instalațiilor industriale, în sporirea competitivității mărfurilor românești pe piața externă, în reducerea consumurilor specifice de materii prime, materiale și de energie etc. Nu este mai puțin adevărat că se manifestă încă unele neajunsuri în ce privește întreținerea și repararea mașinilor și utilajelor, în realizarea unor produse cu consumuri de materiale care să se încadreze în normele tehnice de consum, în realizarea la timp a investițiilor, în aplicarea fermă a noului mecanism economico-financiar, în realizarea integrală a producției fizice pe sortimente, ceea ce evidențiază rezervele mari, incomplete folosite ale potențialului uman de care dispunem. Este deopotrivă necesară efectuarea de către proprietarii socialiști a unei munci de calitate superioară și în sfera serviciilor publice ceea ce ar conduce la satisfacerea în condiții tot mai bune și într-un timp cât mai scurt a cerințelor populației, în întreaga rețea de servicii publice: aprovizionarea cu mărfuri, reparații, transporturi și telecomunicații, asistență sanitară, teatru, cinematograful etc.

Rolul sporit al cadrelor superioare calificate este afirmat de însăși promovarea largă, în întreaga viață economico-socială, a cuceririlor științei și tehnicii avansate. Creația științifico-tehnică contribuie din plin — și această contribuție va crește tot mai mult în viitor — la sporirea forței transformatoare a omului, la mărirea avuției sociale; innoirile ce au loc în acest domeniu reprezintă elementele cele mai active în potențarea rezultatelor muncii. Afirmarea științei ca resursă de bază a dezvoltării intensive se poate realiza însă numai pe fondul corelării optime și de perspectivă a potențialului uman al țării cu cerințele progresului. Efortul făcut în plan material de partidul și statul nostru pentru amplificarea activității de cercetare științifică, pentru

asimilarea neîntârziată în producție a roadelor acestei activități trebuie susținut la nivelul forței de muncă de un fond solid de cunoștințe profesionale, de formare a unor deprinderi adecvate de muncă, de repartizarea judicioasă a cadrelor calificate — muncitori, tehnicieni, ingineri și alți specialiști.

Importanța acestui factor este puternic evidențiată în documentele programatice ale partidului și cu deosebire prin Programul-Directivă de cercetare științifică, dezvoltarea tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale până în anul 2000 ce va fi supus dezbaterii și aprobării Congresului al XII-lea al partidului. Așa cum se subliniază în acest document, „Etapa nouă în care intră societatea noastră sporește și mai mult rolul și importanța activității științifice, pune sarcini de mare răspundere în fața cetățenilor și specialiștilor, chemați să lărgescă și mai mult aria științei și tehnicii românești, să contribuie la accelerarea progresului multilateral al patriei”.

Calitatea factorului uman — premisă a dezvoltării democrației socialiste

GRADUL tot mai înalt de instruire profesională și de dezvoltare spirituală generală, este, în același timp, o premisă a dezvoltării democrației socialiste, a promovării curajoase a noului în toate domeniile de activitate. Calitatea superioară a factorului uman atribuie noi valențe de creativitate și eficiență gândirii colective, conferă substanțialitate cadrului organizatoric în care funcționează democrația socialistă contribuind nemijlocit la afirmarea dublei calități a oamenilor muncii de proprietari ai mijloacelor de producție și beneficiari ai bunurilor realizate.

Valoarea economico-socială a gândirii științifice, tehnice și organizatorice a lucrătorilor din industrie, agricultură, construcții, învățământ, cercetare, ocrotirea sănătății, culturii și artei etc., sporește sub înfruirea pregătirii lor. După cum se subliniază în Programul P.C.R. „democrația socialistă se va dezvolta pe măsura ridicării gradului de pregătire și competenței a oamenilor muncii, a lărgirii orizontului de cunoaștere și nivelului lor ideologic și politic”²⁾.

Dezvoltarea conștiinței de proprietar socialist dobândește expresie reală, concretă și dinamică în activitatea cotidiană a oamenilor, în exercitarea de către aceștia a drepturilor și îndatoririlor ce le revin în calitate de proprietari colectivi ai avuției țării. Manifestarea conștiinței de proprietar socialist presupune cu deosebire în etapa actuală de dezvoltare a societății, participarea revoluționară a oamenilor în procesul

prof. dr. Constantin ENACHE

(Continuare în pag. 25)

²⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, Ed. politică, 1975, p. 132.

UNA DINTRE PROBLEMELE de cel mai acut interes științific și practic pe care o ridică analiza structurii și evoluției gândirii economice burgheze contemporane — în speță gândirea burgheză ortodoxă — este problema valorii ei cognitive. Este o **problemă**, deoarece există o contradicție, cel puțin formală, între afirmarea, pe de o parte, a existenței unei profunde, crize nu numai a operaționalității ci a însăși teoriei (cunoașterii economice) burgheze — devenită „irrelevantă” ca urmare a „pierderii contactului ei cu lumea reală” a eludării sau mistificării realității — și atribuirea statutului de știință acestui ansamblu de raționamente și construcții ideatice ale economiștilor burghezi, numite generic în literatură economică, „gândire economică” sau „economie politică”. Cum se explică compatibilitatea dintre aceste două aparent incompatibile caracterizări ale economicului burghez?

Răspunsul la această întrebare implică precizarea conținutului crizei teoriei sau cunoașterii economice burgheze. Eludarea realității economiei capitaliste, adică a obiectului însuși al cunoașterii, echivalează oare practic cu lipsirea de orice conținut științific a teoretizărilor burgheze? Reprezintă oare acestea un joc steril, lipsit de obiect și deci posibil a fi considerat ca aflându-se în afara perimetrului cunoașterii științifice? O asemenea concluzie generalizatoare nu ar fi nici corectă din punct de vedere științific și nici utilă pentru practica teoretică marxistă, chiar dacă un mare număr de lucrări din fluviul de lucrări economice ce se elaborează de către reprezentanții orientărilor ortodoxe pot fi considerate ca lipsite de vreo valoare științifică.

În explicarea posibilității de a efectua o investigație științifică autentică chiar în condițiile ignorării complete a formelor reale de existență și mișcare a economiei

Criza gândirii economice burgheze și cunoașterea economică*)

capitaliste, trebuie să pornim, credem, de la delimitarea pe care Marx o făcea între **formele** de existență și mișcare a unor procese economice, și **bazele** lor. O serie de procese și legități ale economiei capitaliste sînt, după cum se știe, proprii mai multor sau tuturor modurilor de producție — diviziunea socială a muncii, schimbul de mărfuri, munca necesară și supramunca, structura intermării, comportarea cererii etc., etc. Ele îmbracă însă forme specifice de manifestare și mișcare în fiecare formațiune social-economică. Dacă aceste procese și legi „sînt **debarasate** — cum spunea Marx referindu-se la salariu și plusvaloare — de caracterul specific capitalist, atunci nu mai rămîn aceste **forme** ci numai **bazele** lor care sînt comune tuturor modurilor de producție sociale”). Delimitarea operată de Marx are o deosebită importanță deoarece tocmai aceste forme specifice capitaliste ale proceselor economice în manifestarea lor particulară în diferitele etape ale evoluției istorice a orinduirii burgheze, determină și modalitatea mișcării economiei, mecanismul specific al funcționării ei și respectiv particularitățile acestuia în diferite etape.

Evitînd să analizeze aceste **forme specifice capitaliste**, în manifestarea lor

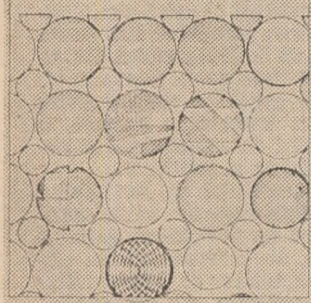
particulară din etapa actuală a evoluției istorice a orinduirii burgheze-economiștii burghezi își anulează posibilitatea de cunoaștere a economiei capitalismului monopolist de stat. Teoretizările lor nu pot fi relevante pentru economia capitalistă contemporană deoarece practic nu această constituie obiectul cercetării lor. Eludînd realitatea — pentru a evita concluzia inevitabilității negării ei istorice — numeroși economiști burghezi, atît keynesiști dar mai ales neoclasici, își „construiesc” ca obiect de studiu o economie ipotetică, abstractă, în mare măsură „debarasată”, pentru a folosi termenul utilizat de Marx, de formele reale de existență, o economie obiectiv incompatibilă cu pozițiile ideologice ale establishmentului dar subordonată acestei ideologii, explicit sau implicit, atît prin premisa teoretică — ipoteza concurenței perfecte, cit și prin finalitate — afirmarea statu-quo-ului social.

Cunoașterea realizată în acest caz este, într-o importanță măsură — dincolo de inelivizibilul ideologic și noțional burghez — o cunoaștere a acelor elemente de „generalitate” — cum le numește Emilian Dobrescu²⁾, sau, folosind expresia lui Marx, „baze comune” mai multor sau tuturor modurilor de producție. Este o cunoaștere nu a economiei capitaliste reale ci a unei economii „curățate” de contradicțiile specifice capitaliste în manifestarea lor particulară din epoca capitalismului monopolist de stat, „curățate” de „restricțiile” ei insurmontabile în a dobîndi atributul raționalității și congruenței cu imperatiile progresului istoric și valorile umaniste ale timpului nostru impuse de acest progres.

O asemenea formă de organizare a economiei care a realizat congruența cu imperatiile progresului istoric ca urmare a depășirii „restricțiilor” — generate de antagonismul relațiilor de interes — din

FIȘE

PRECURSORI ROMÂNI AI CIBERNETICII

● *Lucrearea Precursori români ai ciberneticii* (Editura Academiei R.S.R., București, 1979, 148 p. elaborată de un colectiv compus din Mihai Drăgănescu, Victor Săhleanu, Constantin Bălăceanu, Alexandru Giuculescu, Gheorghe Ștefan și Petre Mocanu, pune în evidență contribuția românească la dezvoltarea conceptelor fundamentale ale gândirii cibernetice.

Dacă actul de naștere oficial

al noii științe este considerat a fi apariția în 1948 a cărții lui Norbert Wiener „Cibernetica”, oamenii de știință din România au ajuns în mod independent prin cercetări personale la concepte fundamentale ale ciberneticii, pe care le-au aplicat la explicarea unor fenomene neelucidate încă sau controversate. Sub acest aspect, se analizează opera a trei precursori români: Ștefan Odobleja, care, în lucrarea „La Psychologie consonantiste” (1938–1939), stabilește legea reversibilității (a buclelor închise) — Paul Postelnicu („Ipoteza complexului vicios”, 1945) a cărui idee esențială este că materia capătă viață atunci cînd în organizarea ei se constituie un sistem de conexiuni inverse; Daniel Danilopolu („Organisme biologice et organisme social”, 1946), care se situează printre primii cercetători ai psihociberneticii și socio-ciberneticii, lucrările sale constituind încă din 1920 o adevărată „*avant-premieră*” a biociberneticii.

În prefața la lucrare prof. Mihai Drăgănescu, membru corespicient al Academiei R.S.R., consideră că cea mai importantă contribuție pe planul gândirii, la o

viziune cibernetică generalizată, a adus-o Ștefan Odobleja. Dacă nu a elaborat încă cibernetica drept o știință conturată, „el a elaborat pentru prima oară în lume o viziune cibernetică generalizată”.

Țările în curs de dezvoltare și prosperitatea țărilor industrializate

● Prof. James F. Petra, de la Universitatea din Binghamton a statului New York, semnează în **LE MONDE DIPLOMATIQUE** (august 1979) articolul Comment l'Amérique latine alimente la prospérité des Etats-Unis et des autres pays industrialisés (Cum alimentează America Latină prosperitatea Statelor Unite și a celorlalte țări industrializate). Filialele în străinătate ale firmelor americane — spune autorul — produc astăzi o valoare în dolari echivalentă cu de patru ori valoarea exporturilor americane, obținînd o parte atît de mare din profiturile lor, încît nu ar putea supraviețui dacă le-ar pierde. Sub formă de dividende, dobînzi, onorarii și redevențe, sume imense de bani se scurg în direcție inversă, de la țările Americii La-

ține spre S.U.A. Din 1966 pînă în 1976 aceste sume au depășit cu 2500 milioane de dolari aportul capitalurilor americane, ceea ce a limitat posibilitățile de dezvoltare ale acestor țări. În articol se prezintă cifre din care rezultă că cele mai multe imprumuturi au fost acordate de S.U.A. unor țări din America Latină în perioade cînd în aceste țări se aflau în cîrmă regimuri militare. Chiar Banca Mondială ar fi sprijinit această orientare.

Exigențe ale înlăturării foametei în lume

SUB TITLUL *Alternativen im landwirtschaftlichen und im Ernährungssektor der Dritten Welt* (Alternative în sectorul agro-alimentar al lumii a treia revista austriacă **INTERNATIONALE ENTWICKLUNG** (trim. IV 1978) publică un articol de Anne-Marie Holenstein, în care autoarea critică atît analiza neo-malthusiană a foametei în lume, cit și activitatea unor organizații internaționale care, sub forma ajutorului pentru dezvoltare, ar contribui în mare măsură la menținerea statu quo-ului și implicit a distorsiunilor structurale ale țării-

calea conducerii proceselor economice pe baza cuceririlor cunoașterii științifice, o economie care, în virtutea acestui fapt, se înscrie pe traiectoria unui tot mai înalt grad de raționalitate, este economia socialistă. Și tocmai datorită faptului că forma socialistă de ființare a economiei face posibilă raționalitatea mișcării ei — raționalitate înțeleasă ca congruență, compatibilitate, respectiv armonizare a acțiunilor subiecților economici, cu imperati-vele legilor fundamentale generale ale echilibrului general dinamic al economiei; tocmai datorită faptului că limitele materializării acestei posibilități sînt determinate esențialmente de nivelul atins de cunoașterea științifică, pașii în cunoașterea „generalității” realizați de economiștii burghezi pot fi considerați, în mare măsură, și de fapt sînt, pași în cunoașterea economiei socialiste. Cum remarca prof. T. Postolache, „ceea ce este rațional și realmente valoros în gândirea economică burgheză reprezintă în bună măsură o explicație științifică în haine capitaliste a economiei socialiste”^{*)}.

Desigur, aceste realizări, sub aspectul modului în care sînt constituite, al „învelișului” sau „hainelor” cu care au intrat sau intră în cunoaștere, poartă cu ele „păcatul originar” al ideologiei de pe pozițiile căreia au fost zămislite. Ele sînt penetrate, în grade diferite, de subiectivism, de psihologism, tehnicism etc., care le fac uneori mai obscure, mai greu de identificat în adevărata lor dimensiune, valoare de cunoaștere și semnificație socială. Această influență negativă, deformantă și denaturantă, a ideologiei economice burgheze dominante asupra formei în care cunoștințele își găsesc expresia, ca și asupra procesului cognitiv însuși, pe care îl îngreunează prin caracterul inadecvat al premiselor ce le impune, nu este

însă de natură să blocheze posibilitatea actului cunoașterii. Și gândirea economică burgheză ortodoxă a obținut unele rezultate care „dezbrăcate” de învelișul ideologic atribuit, se dovedesc utile pentru analiza și înțelegerea economiei socialiste. Cu titlul de exemplu pot fi menționate o serie de realizări în modelarea unor corelații macroeconomice esențiale cum ar fi modelarea structurală de echilibru a economiei (corelațiile dintre ramurile și subramurile economiei naționale exprimate în modelele structurale bi și multisectoriale și dezvoltate în analiza input-output), modelarea corelației dintre fondul de acumulare și fondul de consum, sau a corelației dintre progresul calitativ al factorilor de producție și creșterea economică (surprinsă în funcții macroeconomice de producție). „Elemente raționale demne de reținut pentru analiza economiei socialiste”^{*)} oferă modelarea optimizării creșterii economice, chiar dacă (sau tocmai pentru că) criteriul acestei optimizări, de intenție apologetică, este incongruent cu scopul fundamental al orînduirii burgheze, ca în cazul teoriilor „bunăstării generale”. Mai pot fi menționate o serie de contribuții în modelarea tipurilor de creștere în funcție de disponibilitățile diferite de factori, a dependenței dintre structura consumului și mărimea venitului etc.

Cele mai sus menționate atestă, credem, că: 1) fiecare din ideologiile economice burgheze dominante, exprimate în plan teoretic prin cele două orientări ortodoxe — neoclasică și nekeynesistă, constituie frîne, de intensități diferite, în primul rînd în cunoașterea mecanismului de funcționare a economiei **capitaliste**; 2) în cazul cunoașterii economiei capitaliste, intensitatea acestor frîne este invers proporțională cu gradul de realism permis de res-

pectivele ideologii, al premiselor teoretice ale procesului cognitiv; 3) cu cît în aceste premise se face abstracție de formele specifice capitaliste ale proceselor studiate în manifestarea lor particulară din etapa dată a evoluției istorice a orînduirii, cu cît deci aceste premise sînt mai nerealistice, mai incompatibile cu realitatea ontică a sistemului capitalist, cu atît scade gradul de relevanță a rezultatelor efortului de cunoaștere pentru înțelegerea economiei capitaliste și crește posibilitatea ca ele să fie relevante pentru înțelegerea sistemului economic socialist, să reprezinte o explicație științifică a economiei socialiste în înveliș capitalist.

Semnificația ideologică obiectivă a acestor cunoștințe este ireconciliabil opusă semnificației ideologice atribuite — explicit, sau implicit prin premisele pe care au fost construite. Faptul atestă că numai ideologia și respectiv economia socialistă realizează congruența deplină cu cunoașterea științifică, cu raționalitatea. În aceasta și constă explicația posibilității integrării — prin transferul modular — în fondul de cunoștințe privind economia socialistă, a unora din rezultatele cercetării științifice burgheze al cărei obiect nu a fost economia socialistă ca atare.

Vasile PILAT

^{*)} Studiul de față, constituie o continuare a studiilor publicate de același autor în numerele 37 și 38/1979 ale revistei.

^{*)} K. Marx, Capitalul, vol. III, partea a II-a, Buc. 1955 p. 882. Vezi și idem, p. 772.

^{*)} Emilian Dobrescu, Optimumul economiei socialiste, Buc. Ed. Politică, 1976, p. 157.

^{*)} T. Postolache, Capitalismul monopolist de stat, Buc., 1975, p. 168.

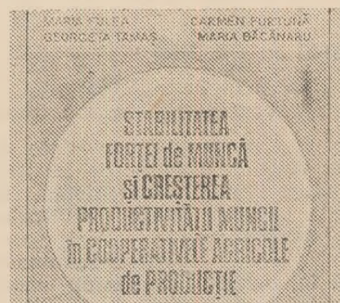
^{*)} Vezi Emilian Dobrescu, Optimumul economiei socialiste, Buc. Ed. Politică, 1976, p. 27.

lor lumii a treia. Mărirea producției agricole, spune autoarea, nu este prin ea însăși o soluție, căci foamea nu este legată de producția insuficientă (pe plan mondial există un excedent de 7 la sută), ci de exploatarea țărilor sărace de către cele bogate și a săracilor de către elitele locale. Un rol nefast l-ar juca întreprinderile multinaționale „care stăpînesc piața, degradează mediul și profită de o enormă rezervă de mină de lucru, cea mai ieftină din lume”. Concluziile autoarei sînt în sensul necesității transformării structurilor sociale prin: înlăturarea dominației elitelor; vaste reforme agrare; admiterea producției orientate spre export numai în cazul cînd subzistența este asigurată; luarea sub control a tehnologiei; valorificarea și dezvoltarea metodelor agricole tradiționale, în multe cazuri eficiente atît sub raport social cît și economic.

Multinaționalele și exportul

● Suzanne Quiers-Valette și Catherine Sauviat își pun întrebarea în articolul *Les firmes multinationales d'origine française et l'exportation* (Firmele multinaționale de origine franceză și ex-

portul) apărut în *CHRONIQUES D'ACTUALITE DE LA S.E.D.E.I.S.* (nr. 14/15 iulie 1979), dacă investițiile pe care le efectuează multinaționalele în străinătate, creînd filiale, care mai și reexportă spre țările de origine, tind să mărească sau să micșoreze exporturile acestora și dacă, în consecință, acestea contribuie sau nu la echilibrarea balanței comerciale. Cifrele ar arăta că, pe termen mediu, ritmul de creștere al exporturilor multinaționalelor rămîne în urma celui al firmelor naționale. Totuși, opinează autoarele, dacă investițiile industriale în străinătate duc la scăderea exporturilor industriei prelucrătoare, nevoia de echipament a întreprinderilor create în țările în curs de dezvoltare — unele cu sprijinul Băncii Mondiale — compensează scăderea menționată. Rezultă că în ansamblu exportul este mai puțin rentabil pentru multinaționale decît investițiile în străinătate.

● Determinarea complexului de factori ce acționează asupra creșterii productivității muncii într-un sector de bază al economiei — agricultura, necesită o abordare multidisciplinară, adaptată însăși naturii acestor factori, relațiilor diverse ce se stabilesc între ei. Circumscrișă acestui cadru, lucrarea „Stabilitatea forței de muncă și creșterea productivității muncii în cooperativele agricole de producție” apărută, nu de mult, în Editura Academiei R.S.R. sub semnăturile cercetătorilor Maria Fulea, Georgeta Tamaș, Carmen Furtună, Maria Băcănar, își propune, pe baza unor investigații și analize sociologice, să evidențieze relațiile de intercondiționare

FIȘE

ce iau naștere între stabilitatea forței de muncă și productivitate, în agricultură. Studiile înmănușe probleme legate de creșterea calității forței de muncă, de influența potențialului tehnico-economic al cooperativele agricole de producție asupra stabilizării forței de muncă etc.

Un factor de mare importanță, atît în ce privește creșterea productivității muncii în agricultură cît și procesul modernizării structurii satului românesc contemporan se relevă a fi profesionalizarea forței de muncă. Analiza acestui amplu proces, a formelor sale concrete de manifestare, a tendințelor de viitor evidențiază, în fapt, o cale principală de ștergere a diferențelor între munca industrială și cea agrară, între stilul și calitatea vieții din rural și cele din mediul urban. Sistematizarea și modernizarea așezărilor rurale constituie, pe de altă parte, cadrul general de adaptare a condițiilor de viață în mediul rural la cerințele și aspirațiile populației.]

Efecte ale iluminatului natural asupra proceselor de producție din halele industriale

ÎN PROIECTAREA halelor industriale în vederea asigurării desfășurării normale a proceselor de producție, ținând seama atât de exigențele prezente cât și de perspectivă, se impune a fi luată în calcul o serie largă de parametri care să permită corelarea elementelor de ordin constructiv cu necesitățile tehnologice și cu cerințele psihosociale ale forței de muncă. Între aceștia, o importanță ce se vădește tot mai mare în contextul actualelor restricții energetice o are alegerea variantei optime de iluminat — natural, artificial, sau combinarea în diferite soluții arhitecturale a acestor două tipuri.

Trebuie subliniat din capul locului că față de alți factori de mediu cum ar fi temperatură, umiditate, curenți de aer etc., iluminatul este relativ în mică măsură condiționat de specificul proceselor tehnologice propriu-zise. În schimb, în alegerea soluției optime de iluminat se impune a fi luat în seamă cu o pondere tot mai mare criteriul economiei de energie și materiale, pe de o parte, iar pe de altă parte aprecierea efectelor pe care utilizarea cu precădere a unei anumite surse de lumină, asigurarea unui grad de luminozitate corespunzător pentru fiecare loc de muncă în funcție de varianta de iluminat, le are asupra personalului muncitor; acest din urmă aspect privește atât productivitatea muncii, calitatea lucrărilor, modul de folosire a utilajelor, consumurile materiale etc. — indicatori economici de bază — cât și starea de sănătate a muncitorilor, mișcările de personal din cadrul unei unități, procesul de descalificare a unei părți a forței de muncă, factori ce implică însemnate cheltuieli sociale, care, este drept, nu se răsfrâng vizibil imediat asupra eficienței unei anumite întreprinderi, dar grevează atât performanțele întreprinderii cât și societatea în ansamblul său.

Ne propunem în studiul de față să prezentăm rezultatele unei investigații sociologice*) care a urmărit pe teren, măsura în care actualele tipuri de hale industriale corespund criteriilor amintite, precum și evidențierea unor căi de îmbunătățire a funcționalității acestora încă din faza proiectării.

Utilizarea iluminatului natural — cerință a economisirii energiei și creșterii eficienței

DUPĂ SURSA DE LUMINĂ au fost concepute, proiectate și realizate hale industriale ale căror variante pornesc de la utilizarea preponderentă a unei surse de lumină — artificială în cazul halelor blindate sau naturală pentru halele cu vitraje laterale și de plafon — sau din combinarea, în cadrul unor soluții arhitecturale variate, a celor două tipuri de iluminat. Investigația noastră a relevat că în alegerea variantei constructive — din perspectiva amintită — nu există în practica activității de proiectare criterii ferme. De exemplu, pentru procese de producție similare, în cazul întreprinderii de mecanică fină—Breaza, au fost date în exploatare două hale cu deschideri diferite — una foarte mare care practic nu beneficiază de aportul luminii naturale iar cealaltă cu o deschidere mică, vitrajul cuprinzând întregul perete. De asemenea, nu există o corelație riguroasă între alegerea sursei de lumină — respectiv, varianta arhitecturală și constructivă corespunzătoare — și procesele tehnologice ce urmează să se desfășoare în halele de producție; nu puține sînt astfel cazurile în care operații de înaltă precizie și finețe sînt executate în locuri de muncă insuficient luminate în timp ce alte activități, care nu implică o suprasolicitare a aparatului vizual dispun de un surplus de lumină.

Desfășurarea proceselor de producție impune asigurarea unui indice de luminozitate diferențiat în funcție de specificul activității, de solicitările fiecărui loc de muncă. Parametrii

*) Desfășurată în cadrul Institutului de Proiectări pentru Construcții Tipizate — Laboratorul de sociologie — cercetarea a fost eşalonată pe mai mulți ani cuprinzând, pînă în prezent, un număr de peste 30 de întreprinderi.

luminotehnici amintiți pot fi realizați fie prin utilizarea luminii naturale de cele artificiale sau a amîndurora în diferite proporții. Determinarea soluției optime necesită luarea în considerare deopotrivă a avantajelor și dezavantajelor pe care le prezintă fiecare sursă de lumină și realizarea unor construcții care să asigure eficiența maximă în exploatare pe termen lung. Cerințele de bază în stabilirea acestui optim decurg din necesitatea asigurării parametrilor tehnologici ai producției. Cu o tot mai mare acuitate se impune însă criteriul economiei de energie, factor a cărui importanță crește neconținut în contextul actualelor restricții energetice.

Astfel, un argument în favoarea utilizării luminii naturale îl constituie gratuitatea acestei surse de lumină în sine — soarele —, costurile relativ mai mici ale vitrajelor precum și calitatea luminii naturale privită în perspectiva compoziției spectrale, utilizarea vitrajelor conduce la o mult mai ridicată permeabilitate la căldură care în sezonul cald determină o supraîncălzire a încăperilor, în timp ce în sezonul rece conduce la pierderi însemnate de căldură.

Potrivit unor calcule, la o hală industrială care dispune de o suprafață vitrată reprezentînd 10% din suprafața plafonului se consumă pentru asigurarea căldurii în timp de iarnă 6,2 kgcc/m² an, această cantitate reprezentînd — în condițiile în care suprafața vitrată crește la 20, 30 și 40 la sută 12,4, 18,6 și respectiv 24,8 kgcc/m². Utilizarea cu precădere a iluminatului artificial — atunci cînd nu este impusă de necesități tehnologice — conduce la consumuri sporite de energie electrică —, de circa două ori mai mari decît în cazul halelor ce beneficiază de lumină naturală. Pe de altă parte însă, un perete de beton este de opt ori mai puțin permeabil la transferul de căldură din interiorul halei spre exterior, ceea ce conduce la un consum mai mic de combustibil. Desigur, un calcul care să releve soluția optimă constructivă din punct de vedere al economiei de energie se impune; acesta ar trebui să includă deopotrivă quantumul energiei înglobate în diferite materiale, posibilitățile de creștere a izolației termice în condițiile măririi suprafeței vitrate, toate analizate din perspectiva duratei de utilizare a halelor industriale, apreciată la 60—100 de ani.

În favoarea utilizării în mai mare măsură a iluminatului natural prin formule arhitecturale și constructive adecvate acționează și alți factori. După cum s-a relevat pe parcursul cercetării, halele care beneficiază de lumină naturală asigură un nivel mediu al iluminării generale de patru-cinci ori mai ridicat decît nivelul mediu din halele cu lumină artificială. Totodată, s-a evidențiat faptul că proporția muncitorilor care reclamă afecțiuni ale aparatului vizual sau care vădesc simptome de oboseală este mult mai scăzut — circa cu o pătrime în cazul iluminării naturale.

De exemplu, o analiză comparativă efectuată pe cele două hale de producție ale întreprinderii de mecanică fină — Breaza a căutat să surprindă modul în care reacționează personalul de execuție, în condițiile aceleorași solicitări de muncă, la condiții diferite de iluminat. A fost înregistrat un procent cu 30% mai mare de muncitori care prezintă deteriorări ale aparatului vizual în hala cu iluminat artificial, precum și un procent de 95% din muncitorii intervievați care își exprimau dorința de a lucra într-o hală care să beneficieze de lumină naturală**). Tot în acest sens se înscrie și necesitatea conștientizată și afirmată în cazul celor mai mulți dintre lucrători, de a avea posibilitatea să stabilească un contact vizual cu mediul exterior al halei, factor ce contribuie în însemnată măsură la îndeplinirea funcțiilor de odihnă-refacere pe care le necesită, din punct de vedere fiziologic, aparatul vizual solicitat intens în procesele de muncă.

***) Trebuie menționat că la nici o întreprindere cuprinsă în eşantion nu există o evidență a muncitorilor care reclamă afecțiuni oculare, aceasta neconstituind practic obiectul unei cât de sumare preocupări a cadrelor medicale respective.

Condiții ale valorificării integrale a avantajelor iluminatului natural

UTILIZAREA în toate cazurile unde nu se constată contra-indicații tehnologice a iluminatului natural — factor ce se dovedește afit din punct de vedere economic cât și sub aspect psihofiziologic de mare însemnătate — trebuie să țină seama, tocmai pentru a amplifica efectele pozitive ale acestei variante, de o serie de elemente asupra cărora ne vom opri în continuare. Aceasta vizează în special soluții arhitecturale și constructive adaptate utilizării acestei surse de lumină, deschiderea halelor, amplasarea suprafețelor vitrate, materialele utilizate etc.

O primă condiție în asigurarea iluminatului general în interiorul halelor industriale cu lumină naturală, cu deosebire în cazul utilizării vitrajelor laterale, o constituie amplasarea corespunzătoare a clădirilor în raport cu sursa de lumină — soarele. Soluția optimă din acest punct de vedere o reprezintă amplasarea suprafețelor vitrate pe direcția nord-sud. În cazul stabilirii unei alte orientări, cu deosebire cea pe direcția est-vest, se produc fenomene negative care afectează valoarea iluminatului natural generind chiar disfuncționalități. De exemplu, dispunerea suprafețelor vitrate spre est și vest nu permite asigurarea unui iluminat uniform în tot timpul zilei, ceea ce afectează sensibil nivelul iluminatului, cit și calitatea lui mai ales în partea a doua a zilei. Se produc, totodată, și alte fenomene negative: în anumite momente din zi strălucirea intensă a pieselor, mai ales a celor metalice, determină oboseala rapidă a aparatului vizual; intervine o scădere a preciziei lucrărilor — cu deosebire în cazul prslucrărilor mecanice — ceea ce se repercutează nemijlocit asupra calității produselor și randamentului de muncă.

Pe parcursul investigației s-a relevat că o mare parte a halelor industriale au o orientare necorespunzătoare față de sursa de lumină — circa 75—80% din eșantion. Dar și în cazul unui amplasament corect, potențialul luminotehnic este într-o măsură importantă afectat de amplasarea altor clădiri sau spații auxiliare în dreptul pereților vitrați ai halelor. Amplasarea unor astfel de construcții care ecranează sursa de lumină, situație consemnată de exemplu la hala „60” — I.M.F. București, „matrițerie” — Buzău, „Automatica” — București etc., conduc la subutilizarea spațiului productiv, uneori în procent de pînă la 20%, perturbînd distribuția omogenă a fluxului de lumină în interiorul halei și, în unele situații, impunînd utilizarea suplimentară a iluminatului artificial.

În conceperea și proiectarea halelor industriale, trebuie să se țină seama și să se încerce rezolvarea unor dificultăți ce decurg din însăși folosirea suprafețelor vitrate. Dimensionarea și amplasarea acestora — afit perimetrul cit și la plafon — impun luarea în calcul pe de o parte a permeabilității geamurilor la căldură — element pe care l-am amintit — iar pe de altă parte scăderile accentuate de temperatură care se înregistrează, în timpul sezonului rece, în imediata apropiere a

Tabel

Descrescerea valorilor luminotehnice pe măsura îndepărtării de frontul vitrat (în secțiune)

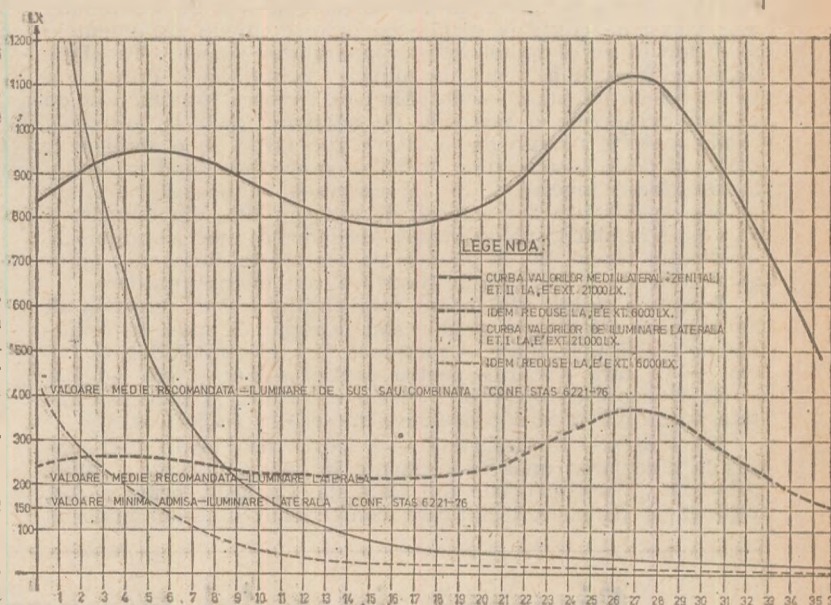
Distanța față de fereastră — metri —	Valoarea iluminării naturale — în bucsi —	Coefficientul de utilizare a luminii naturale	Exprimare procentuală față de valoarea înregistrată la vitraj
1	19.800	0.4411	100
3	772	0.0172	39.00
6	332	0.0074	16.77
9	195	0.0043	9.84
12	167	0.0037	8.43

Măsurătorile au fost efectuate la hala „matrițerie” a întreprinderii de tâmplărie metalică — Buzău.

ferestrelor (curenții de aer care se formează determină amplasarea utilajelor la o distanță de 3—6 metri de vitraj — ceea ce implică o subutilizare a spațiilor productive afectînd deopotrivă sănătatea muncitorilor).

Unul din elementele constructive în funcție de care se dimensionează suprafața vitrată îl constituie parapetul — porțiune de zid între podea și geam. Dimensionarea corectă a înălțimii parapetelor contribuie substanțial la realizarea optimului între valoarea luminotehnică și dezavantajele termotehnice ale iluminatului natural. În practica de proiectare înălțimea parapetelor este cuprinsă între valorile 0,85—1,15 m, care nu îndeplinește însă cerințele amintite. Mărirea excesivă a suprafețelor vitrate, pe pereții laterali, poate determina efecte negative chiar din punct de vedere al luminozității; în imediata apropiere a ferestrei se produce un fenomen de însorire excesivă care determină strălucirea diferitelor suprafețe conducînd la evitarea de către muncitori a spațiilor respective

Curba valorilor medii luminotehnice la I.M.F. Breaza

și în timpul verii. Absența vitrajelor laterale, sau amplasarea lor la o înălțime mare față de planul de lucru din hală este resimțită negativ de personalul muncitor datorită imposibilității stabilirii unui contact vizual cu exteriorul.

Măsurătorile efectuate în câteva hale reprezentative ne-au condus la concluzia că optimizarea tuturor acestor influențe își poate afla o soluție constructivă simplă. Este vorba de un parapet cu înălțime variabilă; acesta se prezintă ca un zid cu înălțimea de doi metri și chiar mai mare în care sînt prevăzute, la anumite intervale, suprafețe vitrate, înălțimea zidului — în aceste puncte — stabilindu-se la circa un metru. Alternarea zonelor joase cu cele înalte ale parapetului, nu afectează nivelul general de iluminare al halei, dar ameliorează calitatea luminii, permite extinderea spațiului productiv în suprafața din imediata vecinătate a pereților laterali, îmbunătățește protecția termică.

O importanță deosebită în utilizarea cu maximă eficiență a iluminatului natural o reprezintă asigurarea unui grad corespunzător de uniformitate a distribuției luminii pentru majoritatea punctelor de lucru din interiorul halei. Soluția optimă o constituie utilizarea combinată a iluminatului lateral și a celui de la plafon. În cazul existenței numai a vitrajelor laterale măsurătorile au pus în evidență o scădere accentuată a luminozității pe măsura depărtării de geam (vezi graficul). Valorile respective sînt evidențiate mai clar în cazul halei „matrițerie” de la I.T.M.—Buzău care dispune de un vitraj cu înălțimea de cinci metri (tabelul). Se constată că la 12 metri față de fereastră valoarea luminii naturale reprezintă numai 8,43% față de cea înregistrată lîngă fereastră. Este deci limpede că utilizarea luminii naturale necesită luarea în calcul la amplasarea locurilor de muncă pe lîngă criteriile de ordin tehnic și pe cel al asigurării unui indice local de luminozitate corespunzător.

Investigația noastră a relevat că această cerință este frecvent neglijată. De exemplu, la o medie luminotehnică a halei „matrițerie” de la I.T.M. Buzău de 365 luși, apreciată drept corespunzătoare, 45% din locurile de muncă dispun de o valoare a luminii de numai 135 de luși. De asemenea la hala „60” a întreprinderii de mecanică-fină — București 56,7% din muncitorii lucrează în zone a căror valoare luminotehnică se situează la 116 luși ceea ce reprezintă jumătate din media pe întreaga hală.

Repartizarea neuniformă a luminii naturale în cadrul halelor are efecte însemnate asupra desfășurării proceselor de producție. În primul rînd, la locurile de muncă cu un iluminat insuficient se impune utilizarea, în completare, a unor surse de iluminat artificiale, ceea ce conduce la un consum de energie electrică suplimentar. Iluminatul insuficient influențează negativ starea de sănătate a muncitorilor — în primul rînd a aparatului vizual — afectînd deopotrivă capacitatea de muncă a acestora. Ca un act de „autoconservare” se declanșează pe de altă parte, un proces de migrație internă a forței de muncă fie spre posturi cu o solicitare vizuală mai scăzută, fie spre cele care beneficiază de condiții mai bune de iluminare.

Se poate aprecia că efectelor directe pe care iluminatul insuficient le determină asupra eficienței muncii: scăderi în ran-

dament și calitate, rebuturi, consumuri sporite de materiale etc., li se adaugă altele, indirecte, dar tot atât de însemnate, este vorba de costurile sociale pe care le impun tratamentele medicale în cazul îmbolnăvirilor aparatului vizual. Totodată, migrația internă a forței de muncă determină o creștere a perioadei de adaptare — dat fiind că trecerea într-un post de muncă presupune o perioadă de adaptare până la atingerea randamentului maxim de la câteva zile (41%) la o săptămână (15%) și peste o săptămână (11%). — procentele fiind raportate la eșantionul investigat. Se înregistrează, în același timp, un proces de descalificare a forței de muncă: 70% din muncitorii care își schimbă locul de muncă fie datorită unor afecțiuni ale aparatului vizual, fie, în căutare de condiții de lucru mai puțin solicitante au o vechime de peste trei ani în întreprindere.

Pentru a stabili mai precis implicațiile acestui fenomen să amintim că solicitările vizuale sînt deosebit de mari în ramurile de înaltă tehnicitate — mecanică fină, electrotehnică, optică etc. — în care costurile pentru calificare sînt și ele ridicate și că deteriorarea aparatului vizual determină o indisponibilitate definitivă pentru practicarea meseriilor respective.

Eliminarea — fie și parțială — a acestor neajunsuri ne-a condus la efectuarea unor experimente în cadrul halei noi a întreprinderii „Electrotehnica” din Capitală. Cu acest prilej a fost utilizat un panou reflectorizant confecționat dintr-un material

cu coeficientul de reflexie de 0,85%, avînd dimensiunile de 1000/900 mm. Acesta a fost amplasat la înălțimea de 2,20 m în zona cuprinsă între 11 și 14 metri și la o înclinație de 40—50 grade față de planul de lucru orizontal. În urma acestor experimentări s-au obținut sporuri de lumină cuprinse între 11 și 25%, precum și o ameliorare în uniformizarea repartizării luminii fapt care ar îndreptăți utilizarea unor astfel de sisteme la halele cu înălțimi mari și care nu dispun de iluminarea naturală prin plafon.

Desigur, cele câteva aspecte analizate în studiul de față nu epuizează problematica, complexă, a utilizării în proporții optime a iluminatului natural în halele industriale. Se impune elaborarea unor soluții tehnico-construcitive, arhitecturale, de amplasament care să stabilească optimul utilizării iluminatului natural pentru o perspectivă îndelungată de timp. Sintem însă pe deplin încredințați că în rîndul acestor aprecieri și calcule de eficiență economică un loc însemnat trebuie să-l ocupe acele efecte indirecte, pînă în prezent necuantificate, pe care factorul lumină îl are asupra forței de muncă.

Corneliu CIRTÎNA
Vladimir CREȚOIU

Laboratorul de Sociologie al I.P.C.T.

Diagnoza sistemului întreprindere prin analiza echilibrului financiar

(Urmare din pag. 16)

fecționarea activității întreprinderii, înțîrind rolul acestuia de pîrghie financiară de conducere a întreprinderii. În al doilea rînd, creditul participă ca sursă de completare a fondurilor proprii pentru acoperirea acțiunilor economice, prin aceasta rămînînd un prețios mijloc de reglare a activității financiare a întreprinderii. În sfîrșit, în al treilea rînd, acțiunile de dezvoltare mai importante și construcțiile de obiective noi care depășesc posibilitățile financiare ale întreprinderii sînt prevăzute a fi acoperite cu fonduri de la centrală sau de la buget, întreprinderea avînd obligația să le restituie în cel mai scurt timp, din fondul propriu de amortizare și din beneficiu.

La o întreprindere din industria constructoare de mașini, pentru care s-a făcut diagnoza prin analiza echilibrului financiar, în vederea asimilării în fabricație a unui produs nou, s-a estimat următoarea structură a veniturilor financiare planificate:

$$V = 163\ 208 + (813\ 999 - 265\ 500) + 19\ 700 + 6\ 600 + 600 + 241\ 710 + 32\ 100 = 1\ 012\ 417 \text{ mii lei.}$$

Legătura între comanda socială și cheltuielile financiare

ANALIZA veniturilor financiare ne-a permis deci să cunoaștem, într-o exprimare generalizată, ieșirile din sistemul întreprindere, așa după cum analiza cheltuielilor financiare ne va proiecta structura intrărilor în sistem.

Cheltuielile financiare sînt determinate de obiectivele întreprinderii privind volumul și calitatea activității sale economice, determinate, la rîndul lor, de comanda socială pe care economia națională o adresează acesteia. Comanda socială privește ieșirile din sistemul întreprindere (producția netă, producția fizică, indicatori de eficiență economică-financiară etc.), iar aceasta, odată introdusă în modelul de planificare eco-

nomică, determină nivelul intrărilor în raport cu capacitatea de transformare a întreprinderii (starea sistemului).

Expresia cea mai generalizată a acestor intrări, determinate de comanda socială, o reprezintă cheltuielile financiare, care se referă la reproducerea lărgită a fiecărui element al structurii de producție și la acoperirea unor obligații de participare a întreprinderii la reconstituirea și formarea fondurilor centralizate ale statului:

normativul de mijloace circulante (Nv); cheltuieli de producție care nu se normează (Chn) și cheltuieli de producție și stocuri care apar peste necesarul stabilit prin normativ (Chs); cheltuieli de investiții pentru înlocuirea, modernizarea sau dezvoltarea mijloacelor fixe (Inv); cheltuieli cu reproducția forței de muncă din întreprindere și alte cheltuieli sociale (P); cheltuieli de producție a elementului de știință și tehnologie aplicate în producție (St); obligațiile de reconstituire și de participare la formarea fondurilor centralizate ale statului (Ob). În componența cheltuielilor financiare se mai cuprind cheltuielile care, potrivit legii, se suportă direct din rezultate (Chr), disponibilitățile financiare la sfîrșitul anului (Df), rambursările de credit și dobîndă aferentă (Rcr). Astfel, nivelul cheltuielilor financiare (C) va fi dat de relația: $C = (Nv + Chn + Chs) + Inv + P + St + Chr + Df + Rcr + Ob$

La întreprinderea analizată s-a estimat un nivel al cheltuielilor financiare planificate de: $C = (131\ 517 + 221\ 710) + 50\ 800 + 7\ 220 + 38\ 000 + 700 + 0 + 181\ 420 + 381\ 050 = 1\ 012\ 417 \text{ mii lei.}$

Eficiența economică — invers proporțională cu mărimea stărilor de dezechilibru financiar al întreprinderii

ÎN EXECUȚIE, echilibrul financiar a fost realizat la un nivel cu mult mai mare decît cel planificat:

$E=V=C=1\ 388\ 441$ mii lei, ceea ce reprezintă o depășire de 37%. Din analiza acestei depășiri rezultă o creștere a veniturilor financiare pe seama creditelor bancare — atît cu dobîndă normală, cît și cu dobîndă majorată — și pe seama surselor atrase peste cele planificate, prin amînarea plății unor furnizori și a unor obligații financiare către centrală și bugetul statului, în condițiile în care veniturile financiare proprii nu s-au realizat la nivelul planificat. Ceea ce a determinat creșterea nivelului cheltuielilor financiare și, deci, a nivelului echilibrului financiar (restabilit, în cele din urmă, prin intervenția creditului bancar) a fost depășirea cheltuielilor de producție și a stocurilor planificate, ca urmare a neritmicității în aprovizionare, întreruperilor în producție și desfacere, lipsei de desfacere a unor produse, precum și datorită nefundamentării calculului normativului de mijloace circulante.

Cunoscînd dimensiunea intrărilor și ieșirilor, sub forma cheltuielilor și veniturilor financiare, se poate cunoaște relativ ușor starea sistemului întreprindere, folosind, de asemenea, analiza financiară a eficienței utilizării fondurilor financiare alocate pentru funcționarea și dezvoltarea întreprinderii.

Întreprinderea analizată prezintă următoarea stare a funcționării mecanismului său economic-financiar: viteza de rotație a mijloacelor circulante: număr de rotații 2,4, durata unei rotații 149 zile (plan: 35); cheltuieli la 1 000 lei producție: 822 lei (plan: 807 lei); norma unică de amortizare: 4,6%; grad de utilizare a capacității de producție: 70,5% (plan: 84%); coeficient de calificare mediu: 2,13; productivitatea muncii calculată la producția netă: 98 229 mii lei (plan: 102 537 mii lei); ponderea produselor noi în totalul produselor: 30,1% (plan: 30%); rata rentabilității: 19,6% (plan: 20,1%).

În concluzie, analiza planificării și realizării echilibrului financiar al întreprinderii socialiste constituie un demers necesar și deosebit de util pentru a diagnostica exact comportamentul economic al acesteia și a aprecia corect capacitatea ei de a realiza deciziile viitoare luate de conducerea întreprinderii — atît cele obișnuite, cît mai ales cele fundamentale, care presupun modificări esențiale în evoluția viitoare a sistemului întreprindere.

(Urmare din pag. 19)

muncii, în toate împrejurările, pe măsura transformărilor pe care le înfăptuim.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în recenta sa cuvîntare rostită la Timișoara „socialismul se realizează numai și numai împreună cu întregul popor, într-o deplină unitate și numai și numai pentru popor! Societatea noastră este opera poporului și are scopul să asigure fericirea și bunăstarea lui. Ea este rodul activității conștiente, democratice a întregului nostru popor“.

Participarea pleneră a oamenilor muncii la realizarea însemnatelor obiective economico-sociale ce jalonează dezvoltarea țării semnifică, în esență, consacrară întregii capacități de gândire și acțiune propagării continue a patriei noastre, transpunerii în viață a politicii interne și externe a P.C.R.; promovarea combativității, a exigenței în muncă, a criticii și autocriticii — elemente de bază în asigurarea unui climat moral sănătos, conform principiilor comuniste de etică și echitate care situează pe primul plan interesele generale ale societății; preocuparea consecventă de gospodărire rațională a resurselor materiale și bănești, de administrare și îmbogățire a patrimoniului național; manifestarea pleneră a spiritului de disciplină, ordine și responsabilitate, pentru promovarea unei atitudini ferme față de cei care încearcă să negocieze normele de muncă și conviețuire; promovarea consecventă a noului, lupta împotriva atitudinilor rutinier și a comodității în gândire și acțiune, afirmarea deplină a încrederii în capacitatea de inovare și perfecționare în toate domeniile vieții economico-sociale.

Dezvoltarea conștiinței de proprietar socialist trebuie înțeleasă în complexitatea sa cu deosebire în perspectiva raportului dintre comportamentul social, pe de o parte, și comportamentul, atitudinea fiecăruia, pe de altă parte.

Nivelul de conștiință a fiecărui membru al societății, de instruire profesională, de cultură generală, se reflectă în calitatea populației țării în ansamblul său, dinamica înnoirilor și perfecționărilor ce au loc în pregătirea fiecărui om contribuind la creșterea calității generale a factorului uman. Ca urmare, ridicarea pe un plan superior de dezvoltare a proprietății socialiste, a întregii economii naționale apare ca un rezultat cumulat al progresului înregistrat în activitatea fiecărui om al muncii, în toate domeniile de activitate.

Un rol de mare însemnătate în înfăptuirea acestui amplu proces revine pregătirii politico-ideologice care are menirea să asigure formarea unor trăsături morale înalte și prin aceasta să confere factorului uman o nouă calitate. La rîndul său, aceasta se răsfrînge pozitiv asupra puterii oamenilor de a munci, de a-și concentra mai intens și mai eficient forța creatoare și de a o converti în aport crescînd la progresul social. Astfel, instruirea profesională potrivit cerințelor fiecărui domeniu de activitate se realizează pe fondul îmbogățirii cunoștințelor generale, din diferite domenii, ceea ce asigură cadrelor o dezvoltare spirituală amplă care se reflectă favorabil în comportamentul lor general, în contribuția lor la dezvoltarea societății. „Trebuie să acționăm mai intens — sublinia recent secretarul general al partidului la consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din luna septembrie, pentru creșterea spiritului de combativitate și de exigență a cadrelor, a spiritului lor revoluționar. Să asigurăm desfășurarea unei intense activități politico-educative de pregătire a cadrelor, de ridicare a cunoștințelor lor profesionale“⁹⁾.

Pregătirea politico-ideologică și instruirea profesională reprezintă părți organice, inseparabile ale procesului unic de formare a cadrelor, de dezvoltare a conștiinței socialiste într-un climat de deplină egalitate în drepturi și îndatoriri a tuturor oamenilor muncii

fără deosebire de naționalitate. Absolenții de azi și de mâine ai școlii de pe întreg cuprinsul patriei trebuie să fie afit buni specialiști, temeinic pregătiți profesional, cit și buni militanți, angajați în transpunerea în practică a politicii partidului. În acest proces vast, învățămîntul are de îndeplinit mai ales în perspectivă un rol deosebit în dezvoltarea economico-socială a țării. Școala constituie — potrivit concepției partidului nostru — factorul principal de educare și instruire a tineretului, a întregului popor, îndeplinind rolul primordial în realizarea prevederilor programului în domeniul pregătirii forței de muncă. Generalizarea învățămîntului obligatoriu de 10 ani (inclusiv prima treaptă a liceului), creșterea în cincinalul 1981—1985 a gradului de cuprindere în treapta a II-a de liceu la circa 70 la sută din elevi și crearea premiselor pentru pregătirea generalizării învățămîntului liceal, predarea în școli a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, asigurarea unei calificări complexe, perfecționarea întregii rețele de instrucție publică situează, astăzi România în rîndul țărilor cu învățămînt dezvoltat.

Preocupările partidului și statului nostru pentru continua îmbogățire și perfecționare a învățămîntului românesc, creșterea eficienței activității politico-educative prin afirmarea cu putere a concepției materialist-dialectice despre lume și viață contribuie nemijlocit la ridicarea, calității factorului uman și, pe această cale, la creșterea conștiinței comuniste a fiecărui om al muncii. Cum conștiința de proprietar socialist constituie o dimensiune a conștiinței socialiste în ansamblul său, dezvoltarea acesteia, ca efect cumulat al mutațiilor în structura economică a societății, dar și în suprastructura sa, se înscrie ca un proces dinamic și de durată, cunoscînd noi schimbări în conținut, corespunzător fiecărei etape a construcției socialiste.

⁹⁾ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din Știința din 9 septembrie 1979.

Învățămîntul — forță de producție a societății

(Urmare din pag. 18)

partidului și pe baza indicațiilor sale, o adevărată reformă a învățămîntului, cu implicații mult mai vaste și profunde decît reforma învățămîntului din anul 1948. Nu este deloc o simplă coincidență faptul că reorganizarea școlii românești, așezarea pe baze noi, revoluționare a întregului nostru învățămînt s-a înfăptuit în anii actualului cincinal, 1976—1980, care constituie, totodată, primul cincinal al afirmării pleneră a revoluției tehnico-științifice în țara noastră. Tocmai realizarea unei strînse legături cu practica, cu producția, în condițiile noilor exigențe impuse de revoluția profundă și rapidă în știință și tehnică, care se desfășoară în toate domeniile de activitate, a fost factorul determinant care a grăbit și a conturat fundamental transformarea învățămîntului nostru într-o importantă forță de producție.

Proiectul Directivelor Congresului al XII-lea și proiectul Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic, fundamentează rolul învățămîntului de importantă forță de producție din perspectiva trecerii la o

nouă calitate în toate domeniile de activitate și desigur, înainte de toate, a modernizării economiei noastre. De aceea, printre orientările și sarcinile de bază ale cincinalului 1981—1985, se prevede: „Dezvoltarea în continuare a întregului învățămînt în concordanță cu cuceririle științei și tehnicii contemporane, cu prevederile Programului partidului, în vederea formării cadrelor necesare tuturor domeniilor și sectoarelor vieții economico-sociale; organizarea la un nivel tot mai înalt a calificării, generalizarea procesului de reciclare a cadrelor, ridicarea pregătirii profesionale a tuturor oamenilor muncii“¹²⁾.

Deci, devine o importantă forță de producție nu învățămîntul în general, ci ÎNVĂȚĂMÎNTUL STRÎNS LEGAT DE PRACTICĂ, DE PRODUCȚIE, DE ACTIVITATEA SOCIALĂ UTILĂ. Predarea abstractă, formală, procesul instructiv care nu formează convingeri deprinderi și comportamente în conformitate cu idealurile societății noastre socialiste, cu cerințele politehnizării, îmbinării strînse a muncii, învățămîntului și cercetării, împiedică transformarea învățămîntului într-o importantă forță de producție.

Apropiatul Congres al educației și învățămîntului, expresie a profundului democratism al orînduirii noastre, punînd în centrul atenției acordarea școlii românești la noile exigențe ale economiei și culturii socialiste, integrarea învățămîntului cu producția și cercetarea științifică, se constituie ca un moment hotărîtor în statornicirea unui nou statut al învățămîntului și anume acela de importantă forță de producție a societății noastre în plin progres. Congresul va analiza și dezbate modul de înfăptuire a hotărîrilor de partid și de stat în domeniul învățămîntului, al formării cadrelor și educării comuniste, revoluționare a tineretului, problemele fundamentale ale dezvoltării și perfecționării învățămîntului de toate gradele în concordanță cu cerințele dezvoltării economice și sociale a țării, măsurile ce se impun pentru îmbunătățirea neconținută a procesului instructiv-educativ, creșterea rolului școlii în viața socială, în instruirea și educarea tinerelor generații.

¹²⁾ „Directivile Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990“ (proiect), București, Ed. politică, 1979, p. 17.

Cerere sporită pentru cupru

STUDII recente afirmă că pe piața cuprului a început deja să se manifeste o tendință de reducere a ofertei, chiar sub nivelul cererii, — deși anterior se aprecia că acest fenomen va începe numai odată cu deceniul viitor. Reducerea, mult dincolo de așteptări, a stocurilor este pusă pe seama creșterii puternice a consumului în țările occidentale în semestrul I 1979, și a diminuării producției ca urmare a grevelor din Canada, precum și datorită unor condiții mai dificile în ultimul timp în ce privește exploatarea și transportul minereului cuprififer în Africa.

Expertii apreciază că, la nivel mondial, rezervele de cupru se vor situa la 1,1 mil. t la sfârșitul anului — față de 1,9 mil. t la sfârșitul anului trecut — iar la bursa de metale de la Londra se așteaptă ca stocurile să se epuizeze total pînă în decembrie a.c. Producția de cupru rafinat a țărilor occidentale este evaluată la 8,1 mil. t în 1979 și 7,8 mil. t în 1980. Se mai apreciază că oferta va continua să fie depășită de cerere cel puțin în cursul următorilor doi ani.

Schimbări pe piața oleaginoaselor

IN CADRUL producției mondiale de semințe oleaginoase, floarea-soa-

relei ocupă locul trei, după soia-boabe și semințele de bumbac. În anul agricol 1978/79 recolta mondială de sămînță de floarea-soarelui a atins nivelul de 12,7 mil. tone, fiind net superioară celei din anii 1975/76 și 1976/77, iar producția de ulei a sporit la 4,3 mil. t.

În cercurile de specialitate se apreciază că această evoluție se datorește conjuncturii favorabile pe piața mondială, respectiv creșterii consumului alimentar de ulei de floarea-soarelui și tendinței de majorare (deși oscilante) a prețurilor în cursul anului trecut și semestrului I 1979.

Se remarcă, de asemenea, faptul că, în timp ce în trecut în comerțul internațional de floarea-soarelui predomina exportul de ulei rafinat, în ultima perioadă importatorii preferă să cumpere semințe, întrucît șrotul de floarea-soarelui s-a dovedit a fi un foarte bun component al furajelor combinate, folosite în zootehnie. Pe acest plan, în ultimii ani Statele Unite au devenit cel mai de seamă producător și principalul exportator de semințe de floarea-soarelui din lumea capitalistă. Deși cultivarea florii-soarelui în scopuri comerciale datează în S.U.A. doar din 1965, ea s-a extins rapid, datorită folosirii unor hibrizi cu randamente superioare (recolte medii de 27—30 q/ha și de conținut de grăsimi de 43—48,5%), ceea ce-i asigură o rentabilitate deseori superioară (o rată a profitului de

4—500%) celei a culturilor de bumbac sau de porumb.

Reduceri de prețuri la aluminiu

DECENIUL URMATOR se pare că nu va mai fi confruntat — așa cum se prevedea pînă nu demult — cu o penurie în producția de aluminiu, arată un recent raport realizat de Amalgamated Metal Corporation. Previiziunile au acum în vedere un declin al prețurilor încă din acest an, deși inițial aveau în vedere prețuri preferențiale pentru producătorii occidentali. Raportul citat pune această schimbare de optică pe seama unei apropiate recesiuni economice în lumea occidentală, coroborat cu efectul creșterii prețurilor la petrol asupra industriei în general.

Consumul de aluminiu primar în țările occidentale se așteaptă să crească cu 3% în acest an, la 12,4 mil. t., după care va scădea cu 3% în 1980. Producția va crește cu 5,9% în acest an, la 12,3 mil. t. cu 5,3% (12,9 mil. t) în 1980 și 3,2% (13,4 mil. t producție totală) în 1981. Există posibilitatea, afirmă autorii studiului, ca în condițiile apariției unor stocuri majorate la nivelul anilor 1980 și 1981 să se treacă la reducerea capacităților de producție pentru a se preîntîmpina o deteriorare în continuare a prețurilor.

Orientări în dezvoltarea economică

Liberia: industria minieră, principala opțiune strategică

ECONOMIA liberiană depinde în cea mai mare parte de două importante resurse naturale: fier și cauciuc, produse ce reprezintă aproape 75% din totalul exportului. Elementul strategic al întregii economii libericene este însă industria minieră. Pe această linie, se manifestă un interes crescînd față de rezervele de minereu de fier, evaluate la aproape 2 miliarde tone, din care 1 miliard tone îl reprezintă numai zăcămintul de la Wologosi. Exploatarea bogatelor zăcămintele de minereu de fier din munții Nimba și regiunea Bomie-Hills, cu o concentrare de metal pur de 70%, au permis exporturi medii de 25 milioane de tone, în valoare de 335 milioane de dolari, clasînd Liberia pe primul loc în rîndul producătorilor africani și pe locul trei în lume.

Exploatarea bogatelor zăcămintele de minereu de fier a fost intensificată în ultimul timp, prin punerea în funcțiune a unei serii de mine la zăcămintele de la Wologosi, Bietamtam și Putu. Valorificarea minereului de fier a contribuit din plin la creșterea importului de utilaje și materiale de construcții necesare ridicării unor noi obiective economice, la dezvoltarea agriculturii și a sectorului forestier, la extinderea rețelei transporturilor. Cauciucul constituie o altă sursă de venituri pentru Liberia. Producția de cauciuc a scăzut însă în perioada 1974—1977 cu aproximativ 20% ajungînd în prezent la circa 60 000 tone, în condițiile reducerii concomitente a prețurilor la cauciucul natural pe piața internațională. Cu toate acestea, luînd în considerare tendința manifestată în ultima perioadă de timp în direcția creșterii cererii și a prețurilor pe piața internațională, Liberia prevede o dezvoltare rapidă a producției de cauciuc, prin exploatarea intensivă a plantațiilor noi de hevea.

Relațiile comerciale dintre România și Liberia au cunoscut un curs ascendent. România exportă în Liberia echipamente industriale, tractoare, camioane, mașini și utilaje, produse chimice, bunuri de larg consum și importă minereu de fier și fontă, cauciuc natural, cacao, cafea ș.a. Totodată, au fost inițiate acțiuni de cooperare economică, inclusiv în domeniul explorării și exploatării minereului de fier. Avem în vedere interesul manifestat de partea română de a participa la exploatarea minereului de fier la Wologosi, la realizarea unei uzine metalurgice cit și la elaborarea unui studiu de fezabilitate referitor la valorificarea în continuare a zăcămintului de la Bomie-Hills. Din 1976, România participă la Societatea de producere și comercializare a cauciucului natural „Liberian Rubber Processing Corporation”, cu care a încheiat un contract pe termen lung pentru preluarea unei cantități de pînă la 75% din producția societății.

Narcis CRAIU

EVOLUȚII MONETARE

SĂPTĂMÎNA 17—21 septembrie 1979 a marcat în fapt intrarea dolarului S.U.A. într-o criză de încredere, ceea ce se reflectă în scăderea puternică a cursului acestuia în raport cu principalele valute occidentale. Măsura de majorare a taxei scontului în S.U.A. la un nivel fără precedent de 11% p.a., precum și generalizarea la 13,25% p.a. a nivelului dobînzii preferențiale „prime rate” nu au avut un efect suficient de puternic pentru a menține cursul de schimb al dolarului. Pe ansamblu, observatorii apreciază că în această săptămîna piața a resimțit efectul reorientării unei părți a investitorilor cu scop speculativ care — de la operațiile cu metale prețioase — s-au dirijat către valute, mizînd în principal pe o revalorizare a mărcii vest-germane în cadrul sistemului vest-european de flotare concertată. Lira sterlină a continuat să înregistreze o mișcare de recul față de restul valutilor occidentale, în principal ca urmare a restrîngerii diferenței de dobînzii în raport cu alte eurovalute, cunoscînd o scădere de circa 2,3% în raport cu valuta americană, la un curs de aproximativ 2.1410 dolari pentru o liră. Yenul japonez a continuat și după anunțarea deficitului comercial al Japoniei în luna august (de 1,6 miliarde dolari) să înregistreze o rămînire în urmă față de celelalte valute, realizînd în final o reprecieri de numai 1,1% față de închiderea de referință, la un curs de aproximativ 221,30 yeni pentru un dolar S.U.A. Francul elvețian a cunoscut, mai ales în ultima parte a intervalului, o reprecieri accentuată față de dolarul S.U.A. și restul valutilor occiden-

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale, față de dolarul S.U.A. în perioada 17—21 IX, luîndu-se ca bază cursurile din 14 IX a.c.

tale. La închidere francul cota la circa 1.5750 franci pentru un dolar, cu aproape 4% peste închiderea precedentă de 1.6350 franci/dolar. Marca vest-germană a înregistrat o reprecieri însemnată față de celelalte valute, respectiv un nivel maxim de 1.7635 mărci pentru un dolar, cu aproape 3% peste închiderea anterioară. Francul belgian și cel francez au avut în final o revenire care le-a situat mai aproape de marcă în cadrul „șarpelui vest-european” și au cotat la închidere la circa 28,30 franci belgieni și, respectiv, 4.1450 franci francezi pentru un dolar S.U.A. Lira italiană a înregistrat o rămînire în urmă față de valutele europene, cotînd la închidere la circa 804,00 lire pentru un dolar (1,3% peste închiderea de referință).

Nivelul dobînzilor pe piața eurodepozitelor pe șase luni a fost în acest interval de circa 13,125% p.a. la cele în eurodolari S.U.A., de 2,625% p.a. la cele în eurofranci elvețieni și de 7,5% p.a. la cele în euromărci vest-germane.

Pe piața aurului s-au înregistrat din nou mișcări ample, cu oscilări puțin obișnuite ale prețului. În acest interval s-a atins un nou maxim istoric al prețului aurului de 380,00 dolari/uncie, după care piața a înregistrat un recul tehnic, ultimul fixing la Londra fiind stabilit la 369,00 dolari/uncie.

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEAN

R. P. CHINEZĂ

CREAREA PREMISELOR PENTRU O DEZVOLTARE ACCELERATĂ

DEZVOLTAREA R. P. Chineze caracterizată, în general, prin ritmuri înalte de creștere (de pildă, un spor al producției industriale de 13,5% în anul 1978 față de anul precedent), prin însemnate modificări structurale, a permis transformarea Chinei într-o țară industrial-agrară, angajată în efortul de depășire a decalajelor ce o separă de țările industrial avansate.

În prezent, construcția economică în R. P. Chineză este orientată spre obiectivul strategic — fixat la cel de-al XI-lea Congres Național al P.C. Chinez — de modernizare socialistă a țării, obiectiv care urmează să fie finalizat pînă la sfîrșitul secolului. Un prim bilanț, efectuat cu ocazia celei de-a doua sesiuni a Adunării Naționale a Reprezentanților Populari din R. P. Chineză, evidențiază realizarea unor însemnate progrese în diverse domenii de activitate. Astfel, în anul 1978 — comparativ cu nivelul atins în 1976 — producția industrială globală a crescut cu circa 30%, cea de cărbune cu 28% (atingînd 618 mil. t), cea de țitei cu 19,5% (ridicîndu-se la 104 mil. tone), de energie electrică cu 26% (la 256 miliarde kWh), de oțel cu 55,3% (la 31,8 mil. tone), în timp ce volumul comerțului exterior s-a majorat cu 53,7%.

Modalitățile de depășire a dificultăților încă existente s-au cristalizat în orientări tactice în vastul program al modernizării. Timp de trei ani, începînd cu 1979, în construcția economică din Republica Populară Chineză accentul se va pune pe reajustarea, restructurarea, consolidarea și îmbunătățirea sistemului economiei naționale, considerate ca laturi inseparabile ale procesului unic de creare a premisei unei dezvoltări viitoare proporționale și accelerate.

Reajustarea, concentrare a efortului pe plan național pentru corectarea dezechilibrelor din economie, urmărește o ordonare sectorială care să răspundă condițiilor specifice ale construcției socialiste în R. P. Chineză. Agricultură, sector de bază atît prin ponderea ridicată a populației rurale (circa 800 milioane de persoane), cît și ca sursă de aprovizionare a populației cu alimente și a industriei cu materii prime sau ca piață de desfacere pentru produsele industriale, este urmată de industria ușoară, industria grea ocupînd locul al treilea pe scara priorităților naționale. Creșterea producției agricole în concordanță cu evoluția cererii industriale și a celei din partea populației este urmărită printr-un amplu program de măsuri care prevăd, între altele, sporirea investițiilor afectate acestui sector (încă în anul 1979 proporția din totalul investițiilor capitale de la bugetul de stat destinate agriculturii va spori de la 10,7% în 1978 la 14%), diminuarea disparităților de preț între produsele agricole și cele industriale (începînd cu anul în curs prețurile de achiziție la fondul de stat se majorează cu 20%), utilizarea creditului bancar, înzestrarea cu mijloace perfecționate a agriculturii în vederea intensificării producției sale.

Proporționarea optimă a industriei ușoare are drept criterii capacitatea acesteia de a acoperi o mare parte din cererea totală de consum a populației și din cererea externă, ca și capacitatea sa de a asigura acumulări rapide și astfel de a stimula și progresul industriei grele. Reajustarea industriei ușoare are loc prin imprimarea unor ritmuri de creștere alerte, mai mari sau cel puțin egale cu cele ale industriei grele, prin majorarea cotei de investiții afectată de la buget acestei ramuri, prin dezvoltarea în ramurile industriei grele a unor producții de înaltă tehnicitate destinate înzestrării industriei ușoare etc.

În cadrul industriei grele, efortul de creștere este concentrat în domeniile cheie cu efect direct asupra evoluțiilor la scara întregii economii, și anume în domeniul producției de cărbune, petrol și energie electrică, al industriei materialelor de construcții, în transformarea tehnică a transporturilor și comunicațiilor. Pentru dezvoltarea prioritară a acestor activități ritmul susținut de creștere este dublat de sarcina valorificării eficiente a resurselor aflate deja în circuitul economic și a reaprecierii unor resurse naturale cum este cărbunele. Sînt astfel vizate consumatorii industriali ai materiilor prime și energiei, utilizarea lor judicioasă urmînd să devină pentru aceștia un criteriu al oportunității și eficienței proprii lor activități. Industria siderurgică și industria construcțiilor de mașini se încadrează în efortul general de reajustare, în primul rînd prin diversificarea gamei sortimentale și îmbunătățirea calității produselor. O atenție sporită este acordată industriei electronice menită — pe baza propriei sale modernizări — să absoarbă și să prolifereze progresul tehnic în economia națională.

Interdependent cu reajustarea, procesul de **restructurare** vizează reforma structurii conducerii proceselor economice, punerea de acord a cerințelor actuale, specifice de dezvoltare ale R. P. Chineze, cu modalitățile concrete de organizare a efortului național. Încă din acest an, au fost puse în aplicare măsuri experimentale într-o serie de unități industriale din Beijing, Shanghai, Tianjin, Sichuan, unde sporirea inițiativei și a competențelor pe plan local este corelată cu creșterea rolului preșiiilor economico-financiare.

Consolidarea se referă la creșterea forței productive prin întărirea capacităților existente, prin transformări pe linia concentrării și specializării producției sau prin renovarea unor capacități vechi, deci o mobilizare și reevaluare a resurselor materiale, financiare și de forță de muncă, aflate în prezent în circuitul economic.

Îmbunătățirea — proces de ridicare a nivelului producției și al metodelor de conducere, de asimilare a tehnologiei moderne — urmează să se concretizeze în diversificarea gamei sortimentale, crearea de produse noi și perfecționarea standardelor de calitate.

Se prevede ca obiectivul reajustare-restructurare-consolidare - îmbunătățire

să fie realizat în condițiile menținerii unui ritm ferm de creștere economică, garanție a ridicării continue a nivelului de trai, cultură și civilizație al populației. Alături de majorări ale veniturilor diferitelor categorii ale populației, aceasta se reflectă — între altele — în sporirea cu 16% în ultimii doi ani a volumului global al vânzărilor în comerț cu amănuntul, în creșterea cu 33% în 1978 (față de anul precedent) a suprafeței locuințelor construite pentru muncitori și funcționari ș.a.m.d.

Extinderea schimburilor comerciale internaționale ca sursă de aprovizionare cu tehnologie avansată și fonduri, avînd rolul de complement al efortului național și contribuind astfel la accelerarea procesului de modernizare, este considerată o opțiune politică majoră. Selecția sortimentală a importurilor are la bază imperativul articulării tehnologiei străine cu evoluția propriei capacități de a genera tehnică, al stimulării creativității naționale. Actualele preocupări de amplificare a volumului de mărfuri și servicii derulat în schimbul cu străinătatea (pentru anul în curs este prevăzut un spor de 32,4% al importurilor și de 14,7% al exporturilor), de multiplicare a partenerilor, de permanență diversificare a practicilor de comerț exterior și de cooperare internațională, inclusiv adoptarea recentă a unei legi menită să stimuleze fluxul biunivoc de investiții, se integrează liniilor strategice prefigurare în documentele programatice ale P.C. Chinez.

În cele trei decenii care s-au scurs de la proclamarea Republicii Populare Chineze, poporul chinez a obținut succese remarcabile pe linia edificării unei industrii puternice și diversificate, a ridicării agriculturii, a dezvoltării științei, învățămîntului și culturii, a îmbunătățirii nivelului de trai, material și spiritual, al oamenilor muncii. Dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, progresul multilateral al tuturor regiunilor țării au condus la transformarea R. P. Chineze într-un stat puternic, în plină înflorire economică și socială, avînd un rol important în desfășurarea relațiilor internaționale.

Drept mărturie a cursului ascendent pe care îl cunosc legăturile de prietenie și colaborare dintre poporul român și poporul chinez stau întîlnirile și convorbirile la nivel înalt româno-chinez, contactele și schimburile de delegații în diferite domenii, extinderea relațiilor comerciale și de altă natură dintre cele două țări pe baza prevederilor acordului privind colaborarea economică și tehnică pe termen lung, semnat în 1978 ș.a.m.d. Pornind de la prevederile Acordului, concretizate ulterior printr-o serie de acorduri, convenții și protocoale privind înțelegeri de colaborare bilaterală în diverse domenii, au fost demarate o serie de acțiuni care promovează forme moderne de cooperare, cum sînt construcția în comun de obiective industriale, cooperarea în producție și pe terțe piețe, cooperarea tehnico-științifică.

Mădălina OLTEANU

SURSE NOI DE ENERGIE PE TRAIECTORIA IDENTIFICARE-UTILIZARE

DUPĂ CE LUMEA ÎNTREAGĂ a fost brutal confruntată la începutul acestui deceniu cu problema energiei și în primul rând a celei pe bază de hidrocarburi, asistăm în prezent la o perioadă de căutare de o amploare fără precedent pentru a găsi soluțiile ieșirii din relativul impas energetic actual.

Un prim pas l-a constituit inventarierea cât mai exactă a resurselor energetice ale globului. În toamna anului trecut la Banff, în Canada, în fața Consiliului Executiv Internațional al Conferinței Mondiale a Energiei, personalități de prestigiu din diverse țări ale lumii, constituite în Comisia de Conservare a Energiei, organ subsidiar al C.M.E., au făcut publice rezultatele căutărilor lor începute din 1974. În esență se apreciază că generațiile viitoare vor putea avea, fără îndoială, energia de care vor avea nevoie, dar la un preț de 3—4 ori mai mare decât acela pe care-l plătim astăzi pentru ea, cu înlocuirea treptată a gazelor naturale și țiteiului din utilizări energetice, prin cărbune și energie nucleară și introducerea treptată, la început modestă, a unor noi surse de energie, ca urmare a unei dezvoltări viguroase a cercetărilor și aplicațiilor în acest domeniu.

Pe ce se bazează aceste aprecieri? Se consideră că, deși resursele de cărbune și uraniu sînt suficiente pentru cîteva generații, efortul financiar și organizatoric de dezvoltare a tehnicilor deja cunoscute, asociate acestor surse, cere acțiuni foarte ample, imediate, pentru a obține o dezvoltare economică normală în perspectiva următorilor 30—40 de ani. Deci, al doilea pas în strategia energetică îl constituie utilizarea intensivă, cât mai rapidă a cărbunelui și energiei nucleare. Totodată, se speră că dacă dezvoltarea surselor noi de energie, care astăzi se află încă în perioada de pionierat, va urma ciclul firesc al oricăreia dintre celelalte surse energetice cunoscute de om, peste aproape un secol acestea vor putea acoperi peste 50 la sută din cererea de energie a acelei perioade. Aceasta poate fi o ipoteză pesimistă sau, dimpotrivă reală, dacă avem în vedere că nici una din tehnologiile de producere pe scară largă a energiei nu s-a maturizat în mai puțin de 40—50 de ani de la descoperirea în laborator a fenomenului respectiv. Ceea ce se poate presupune cu mare probabilitate este că, la nivelul anului 2000, contribuția surselor noi de energie nu va depăși 3—5 la sută din consumul total energetic al lumii.

Pentru a permite o trecere cât mai lină între noile și vechile tehnologii de producere a energiei, sînt și vor mai fi și în viitorul apropiat necesare măsuri de economisire a energiei de amploare mai mică sau mai mare. Acestea vor fi suplinite însă treptat prin construcția unor noi echipamente utilizînd mai rațional energia, care să înglobeze operativ perfecționări vizînd reducerea consumului de energie.

Sursele noi de energie — energia solară, energia geotermică și energia de fuziune nucleară — deși cunoscute de mult timp, nu au fost considerate, din motive tehnologice și conjuncturale, ca atare decît în ultima vreme, la punerea lor în valoare concurînd, îndeobște, tehnologiilor noi, neconvenționale astăzi în tehnica producerii energiei pe scară largă. De regulă aceste surse sînt „inepuizabile” și punerea lor în valoare nu are efecte ecologice adverse ca în cazul surselor energetice clasice.

Noua „strălucire” a energiei solare

PRIN ENERGIE SOLARĂ nu trebuie înțeleasă numai acea energie pe care o putem capta direct de la soare, ci și aceea care se reflectă indirect în energia vîntului, a valurilor, în căldura oceanelor și în energia conținută în biomasa vegetală. Privind astfel lucrurile, putem considera și zăcămintele de cărbuni și hidrocarburi, rezultante distante ale activității solare din trecutul preistoric al planetei noastre.

Captarea directă a energiei solare a fost cunoscută și utilizată încă din antichitate. Sisteme de producere a apei calde pentru uz menajer cu ajutorul colectoarelor solare plane au fost vîndute în sudul Statelor Unite încă din anii 1937—1940, dar apoi abandonate în cursul boom-ului economic al anilor 1950, ca urmare a concurenței irezistibile făcute acestora de cazanele cu apă caldă cu combustibil lichid sau chiar de boilerile electrice. Reluarea unei activități sistematice în acest domeniu coincide cu debutul crizei energetice în anul 1973, de atunci apărînd aproape, concomitent, în toate țările dezvoltate ale lumii, preocupări de perfecționare ale sistemelor respective, de largire a gamei de aplicații de la cea menționată anterior la încălzirea imobilelor, la uscarea grînelor, a lemnului, a fructelor și pentru o serie de alte procese termice de joasă temperatură (sub 100 grade C) uzuale în industrie și agricultură.

Eforturile de perfecționare au fost îndreptate, în special, spre ieftinirea costului colectoarelor solare, a sistemelor de acumulare a căldurii și, în general, a celorlalte părți componente, obținîndu-se astăzi (în cazul producerii în serie mare a sistemelor de captare directă a energiei solare pentru acoperirea necesarului de căldură al locuințelor, sau în alte procese termice de joasă temperatură) prețuri ale acestora la limita competitivității cu sistemele clasice. Desigur, adaptarea unei clădiri sau a unui proces oarecare la posibilitățile încălzirii solare în cazul unui grad de însorire medie (ca și în țara noastră), presupune, în afara instalării circuitului solar, și luarea unor măsuri de reducere a pierderilor de

căldură prin izolații suplimentare, de modificare a construcției elementilor de încălzire, de complicare a schemei în general, prin adăugarea, spre exemplu, pentru completarea necesarului de căldură, a pompelor termice sau a instalațiilor de încălzire de vîrf clasice.

Este de așteptat ca valorificarea pe scară largă sub această formă a energiei solare, strîns legată de mediul înconjurător și de modul de viață, să necesite în aplicare, după tipizarea soluțiilor și a tehnologiilor o optică mult deosebită de aceea pur inginerască, vizînd mai ales integrarea sistematică a soluțiilor.

Și în țara noastră se desfășoară cu succes astfel de cercetări. S-au și obținut unele realizări notabile. Astfel, casele solare de la Cîmpina, complexul hotelier de la Saturn, uscătoriile de lemn de la Pitești și de cărămidă de la Jimbolia, alimentările cu apă caldă de la complexele zootehnice Bărcănești și Săftica sînt exemple vii ale posibilităților largi ce le avem în acoperirea necesarului de căldură de joasă temperatură cu energie solară.

Producerea de energie electrică din energie solară este astăzi încă un domeniu în care se fac cercetări asidue fie că este vorba de conversia termodinamică sau de cea directă, fotovoltaică, a energiei solare. Conversia termodinamică presupune colectarea căldurii solare pentru încălzirea, într-un generator de aburi adaptat scopului, a unui agent cu temperatură joasă de vaporizare ce circulă într-o schemă clasică de centrală termoelectrică. Colectarea căldurii se poate face în cîmpuri de colectare plane, potrivit zonelor cu spectrul solar difuz intens (ca la noi în țară) sau cu concentrarea razelor solare în cîmpuri de oglinzi special așezate pentru încălzirea directă a suprafeței de schimb de căldură a generatorului de abur plasat în centrul focal al cîmpului de oglinzi.

Dacă în cazul primelor aplicații nu s-au depășit pînă în prezent puteri instalate de 80 kW (în proiecte existînd realizări de ordinul sutelor de kW), aplicațiile cu concentrarea razelor solare (așa-zisele centrale turn, generatorul de abur fiind așezat în centrul focal al sistemului situat la 5—80 m deasupra cîmpului de oglinzi, deci, la capătul unui turn de susținere) au deja realizări de 64 kW Franța — 1976 și proiecte terminate pentru 800 kW (Inti-800 Franța), pentru alimentarea cu energie electrică a unei comunități izolate de 5—10 000 de locuitori și 3,5 MW proiectul „Them” — Franța ce urmează a fi pus în funcțiune în 1980. În viitorul apropiat, astfel de proiecte prevăd puteri instalate în centralele turn de zeci de MW. La Albuquerque — S.U.A. există în construcție o astfel de centrală de 10 MW cu termen de punere în funcțiune 1982. Se apreciază că în următorii 20 de ani aceste centrale vor deveni competitive la puteri depășind

100 MW și cu randament global de cca. 15—20 la sută.

Prima centrală electrică cu colectoare plane a fost dată în funcțiune în septembrie 1975 în San Luis de la Plaz — Mexic, iar în prezent se instalează în lume astfel de centrale cu o cadență de 4—5 pe lună în cca. 25 de țări. Randamentul lor global nu depășește 2,5—3 la sută, dar au avantajul simplității tehnologice a echipamentului și faptul că se pretează unor utilizări imediate a energiei solare pentru a produce energie electrică fără cheltuieli de cercetare deosebite. Și în România se construiește în prezent o centrală solaro-electrică cu ciclu termodinamic și colectoare solare plane de 30 kW, punerea ei în funcțiune fiind programată pentru anul 1980.

Problema principală a producerii energiei electrice din energia solară cu ajutorul ciclului termodinamic rezidă în faptul că, în stadiul actual al tehnicii, aceasta este excesiv de costisitoare, cerind investiții specifice cu un ordin de mărime mai mare decât cel din centralele termoelectrice clasice. Reducerea acestui cost la un nivel comparabil cu cel al soluțiilor clasice de producere a energiei va cere încă eforturi serioase.

Conversia fotovoltaică este alternativa de transformare directă a energiei solare în energie electrică. Ea se pretează aplicațiilor până la mărimea kilowaților și deși există deja o experiență de decenii în producerea celulelor fotovoltaice (și de ani în aceea a producerii celulelor fotovoltaice din siliciu policristalin), costul producerii acestora este foarte ridicat, kW-tul instalat fiind cu două ordine de mărime mai scump decât cel instalat azi în centralele termoelectrice clasice. Din aceste motive, ca sursă majoră de energie electrică această metodă de conversie a energiei solare este pentru moment mult mai puțin competitivă decât aceea prin ciclu termodinamic, urmînd să atingă pragul competitivității într-un viitor nedefinit.

Noi surse sau noi opțiuni ?

CONTRIBUȚIA energiei vîntului la bilanțul energetic al anului 2020 se întrevede a fi cu cel puțin un ordin de mărime sub acel realizat cu ajutorul energiei solare, în aceeași situație aflîndu-se și utilizările vizînd energia valurilor și mareelor. Realizările concrete care utilizează energia eoliană sînt astăzi mult mai bine puse la punct decât cele solare, ele fiind utilizate pentru nevoi de irigații, transport și moraril de mii de ani. Astfel, reducerea doar cu un factor de 2 a prețului kW-ului instalat pentru unele realizări în S.U.A. va permite utilizarea lor competitivă pentru alimentarea locală cu energie electrică din grupul cu puteri pînă la 10 MW în zone cu viteze ale vîntului peste 5 m/sec. bătînd perioade relativ lungi de timp.

În țara noastră, în care potențialul eolian are valori medii (cca. 3 000 kWh/mp. an) nu se prevede ca pînă la sfîrșitul secolului vîntul să aducă o contribuție de seamă în balanța de energie a țării. Se pot rezolva însă nenumărate probleme locale de alimentare cu apă și irigații, precum și unele alimentări cu energie electrică din unități eoliene de mărimea zecilor de kilowați

deja realizate în faza de prototip, instalate în zone cu vînturi favorabile ca litoralul Mării Negre, Delta Dunării, Dobrogea, Bărăganul și nordul Moldovei.

Energia valurilor este economic a fi utilizată acolo unde puterea specifică pe înălțime de val este de ordinul a 20 kW/m. Litoralul românesc nu beneficiază de un regim dinamic al valurilor considerat economic; în medie puterea specifică a valurilor fiind doar de 6,75 kW/m. Din aceste considerente energia valurilor nu oferă perspectiva unor contribuții considerabile la balanța de energie a României în viitorul apropiat.

În Anglia și Japonia, care au regimuri dinamice ale valurilor corespunzătoare, sînt terminate dispozitive valorificînd mișcarea ondulatorie a valurilor, fără complicații tehnice deosebite.

Valorificarea energiei solare conținută în biomasa vegetală este încă în curs de studiu în țară și străinătate. Se urmăresc metode de obținere a unor cantități mari de biomasă prin accelerarea procesului de fotosinteză, precum și metode de utilizare a acesteia mergînd de la simpla combustie pînă la obținerea de proteine pentru hrană, combustibili sintetici lichizi sau gaze combustibile etc. S-au obținut deja alge în cantitate de 500 t. masă uscată la ha., cu o putere calorifică de peste 4 200 kcal/kg. Datorită caracterului fundamental al cercetărilor ce se mai desfășoară încă în acest domeniu este prematur să se facă estimări privind costul sau ponderea tehnicii de bioconversie în balanța energetică mondială sau a țării noastre.

Progresele energiei geotermice și perspectivele fuziunii

ENERGIA GEOTERMICĂ a început să fie folosită pentru încălzirea locuințelor în sisteme asemănătoare celor utilizate astăzi încă de pe la 1 800 (în Italia), mărturii scrise asupra utilizării energiei geotermale în diverse scopuri fiind consemnate din epoca antică de Lucretius și Tibulus. Primele experiențe de producere a energiei electrice cu ajutorul aburului endogen au fost făcute în Italia în anul 1904, prima centrală din lume pe bază de energie geotermală, cu o putere de 250 kW, intrînd în funcțiune în 1913 la Larderello — Italia. În această situație termenul de sursă „nouă” de energie nu poate fi considerat ca atare decât, poate, subliniînd caracterul relativ limitat al utilizărilor cunoscute pînă în prezent.

La nivel mondial se apreciază că energia geotermică are un potențial calculat de $4,1 \times 10^{14}$ J dintre care $1,8 \times 10^{14}$ J sînt folosibili pentru producerea de energie electrică din abur cu temperaturi de peste 200°C, restul pentru energie termică extrasă din aburi și ape freactice avînd temperaturi în jurul a 100°C. Acestea sînt cifre remarcabile știînd că $1,8 \times 10^{14}$ J reprezintă echivalentul energiei produse de o centrală de 1 mil. MW timp de 100 de ani. Capacitatea centralelor electrice geotermice construite astăzi pe glob este de 1 325 MW urmînd să crească pînă la 100 000 MW în anul 2000 și la circa 1 mil. MW în anul 2020.

Analizînd datele menționate se observă că tendința mondială pentru următoarele patru decenii este de utilizare

a energiei geotermice prioritare pentru producere de energie electrică și apoi pentru cea termică. Rezultatele obținute de instalațiile geotermice deja construite indică de pe acum competitivitatea acestora față de instalațiile energetice clasice atît în cazul producerii căldurii cît și a energiei electrice. La noi în țară prospecțiunile geologice au evidențiat existența unor surse importante de ape geotermale în zona de vest a țării și au stabilit posibilitatea existenței din abundență a acestora și pe Valea Oltului, în Carpații Meridionali, în Dobrogea. Pînă acum valorificarea apelor geotermale s-a realizat în special în județul Bihor pentru încălzirea locuințelor și altor construcții din Oradea, alimentarea cu căldură a unor sere și prepararea apei calde menajere la Oradea și Băile Felix.

Pe baza resurselor descoperite pînă acum considerînd și dezvoltările tehnologice cunoscute și viitoare se speră ca energia geotermică să acopere maximum 0,5 la sută din balanța energetică a României anului 2000, vizînd, în special, aplicații din domeniul surselor de căldură de potențial scăzut.

Fuziunea, sau mai exact conversia energiei de fuziune a nucleelor ușoare în energie utilizabilă, de preferință electrică, studiată și ea de circa două decenii — într-adevăr sursă nouă de energie — reprezintă astăzi cea mai îndrăzneată experiență științifică și tehnologică a epocii, depășind cu mult prin utilitate și semnificație cercetarea spațiului cosmic. Pînă la rezultatul final dorit, acela de a furniza societății umane, prin acest procedeu, energie în cantități practice nelimitate, se consideră că mai rămîne încă o perioadă de 40—50 de ani. În cel mai bun caz, în următorii 5 ani se va demonstra fezabilitatea științifică a procedurii, ceea ce va însemna atingerea stadiului în care într-o instalație de fuziune, energia eliberată în urma acestui proces va fi mai mare sau cel puțin egală cu aceea investită în obținerea plasmelor amestecului de deuteriu-tritiu. Evident din acest stadiu pînă la acela al unei centrale termonucleare electrice, vor fi rezolvate în intervalul de timp a cel puțin 30 de ani o serie de probleme tehnologice deosebit de complexe privind materialele rezistente la fluxuri intense de neutroni rapizi, instalațiile supraconductoare pentru producerea cîmpurilor magnetice foarte intense etc.

Așadar, domeniul surselor noi de energie este elementul cel mai dinamic în efortul de cercetare energetică mondială. Procesul de evoluție de la fezabilitatea tehnică către competitivitatea economică cu sursele energetice clasice este în plină desfășurare pentru majoritatea din ele, fiind pentru energetica solară destul de aproape de competitivitatea economică, pentru energia geotermică un fapt împlinit, iar pentru fuziune o dorință a începutului secolului următor.

Asigurarea cu energie a prezentului și, în special, a viitorului apropiat, scopul final al bătăliei surselor noi, ne dă prin rezultatele deja obținute, speranțe că eforturile financiare și umane deosebite ce le facem, ne vor permite depășirea cît mai rapidă a perioadei preponderanței hidrocarburilor în energetică.

dr. ing. Mihai M. POP

secretarul Comitetului Național Român al Conferinței Mondiale a Energiei

Criza petrolului și industria petrochimică

CRIZA petrolului, majorările succesive ale prețului la petrol au afectat nu numai domeniile în care acesta servește drept principala sursă de energie, dar și acele ramuri industriale care-l folosesc — într-o formă sau alta — ca materie primă, cum este industria chimică și mai ales cea petrochimică. Dezbaterile care au avut loc pe această temă în ultima perioadă de timp au evidențiat o serie de tendințe și mutații în industriile tributare materiilor prime de origine petrolieră. Astfel, de pildă, sub efectul creșterii prețurilor la benzină prețurile de pe piață la fibrele sintetice și masele plastice fabricate în țările Europei occidentale s-au apropiat mult de nivelul costurilor de producție sau chiar au scăzut în unele cazuri sub acesta, în condițiile în care volumul producției lor a depășit cererea. Se consideră, totuși, că în perspectiva deceniului următor industria petrochimică va menține un ritm de dezvoltare superior celui pe întreaga industrie, deși intrucitva încetinit. În cercurile de specialitate se apreciază că, dintre regiunile în curs de dezvoltare, premise mai favorabile de creare sau extindere a industriei chimice și petrochimice există în Asia, îndeosebi în țări ca Thailanda, Singapore, Coreea de Sud ș.a.

În ceea ce privește modificările previzibile în cadrul industriei petrochimice în următorii 10—15 ani se consideră că vor interveni apreciable restructurări în tehnologiile folosite în prezent, cum este orientarea prelucrării petrolului brut către obținerea de etilenă (benzina și gazele naturale lichificate, folosite în prezent ca materie primă, devenind prea scumpe), trecerea la fabricarea alcoolului metilic direct din fracțiunile grele ale petrolului (și nu din gaze naturale) ș.a.m.d.

U.R.S.S.: noul program de electrificare a agriculturii

ÎN Uniunea Sovietică a fost elaborat un program complex de electrificare a agriculturii pe o perioadă de șapte ani (1979—1985). El urmărește două scopuri: accelerarea progresului tehnic în domeniul agriculturii și în sectoarele conexe în vederea intensificării producției agricole, precum și îmbunătățirea condițiilor de viață în mediul rural, unde locuiește mai bine de o treime din populația țării (aproximativ 97 milioane de oameni).

Consumul de energie electrică în agricultura U.R.S.S. crește atât în valori absolute, cât și relative: în ajunul celui de-al doilea război mondial satele consumau anual jumătate de miliard de kWh, respectiv 1% din energia electrică produsă în țară; în anul 1965 consumul era de 21,1 miliarde kWh, adică

4%, iar pentru anul 1985 se prevede ca acesta să reprezinte 170—190 miliarde kWh. Ceea ce va permite ca înzestrarea electro-energetică a muncii în producția agricolă să sporească în cincinalul 1981—1985 cu 1,6—1,8 ori.

Noul program special va accelera mecanizarea complexă și automatizarea atât în întreaga agricultură, cât mai ales în zootehnie, acesta fiind sectorul agricol care necesită cel mai mare consum specific de muncă. În U.R.S.S. se realizează trecerea treptată de la automatizarea unor procese de producție și operații separate la automatizarea integrală a unor secții și întreprinderi agricole, ceea ce va permite — în ultima analiză, cheltuirea mai economă a energiei electrice.

Diferențieri în eficiența consumului de energie

ANALIZÂND perspectivele economisirii energiei în diferitele ramuri de activitate, revista *Energy* semnaleză o serie de disparități naționale în privința eficienței utilizării acesteia. În ceea ce privește randamentul mediu al instalațiilor care produc energie electrică, el variază între 33% în S.U.A., 32% în țările Europei occidentale și — de pildă — 20% în India. Consumul de energie termică la o tonă de oțel fabricat în Statele Unite reprezintă circa 85% din nivelul său în Japonia, 91% comparativ cu Olanda, 97% comparativ cu Anglia, dar depășește de circa 2,2 ori consumul înregistrat în Danemarca, de 1,2 ori pe cel din Belgia și de 1,1 ori pe cel din Italia — țări care utilizează în proporție mare fierul vechi ca materie primă pentru siderurgie.

Se apreciază că în țările capitaliste dezvoltate posibilitățile de economisire a energiei în ramurile industriale energofage sînt mai reduse decît în sectorul transporturilor sau cel casnic și comunal. Cercetările efectuate în domeniul transporturilor au arătat că, prin extinderea utilizării motoarelor diesel, modernizarea sistemelor de transmisie la autovehicule și îmbunătățirea calității lubrifianților, numai în S.U.A. s-ar putea economisi 163 mil. tone de petrol la nivelul anului 1985.

C. E. E.: importul de petrol

CONFORM previziunilor Comisiei Pieței comune vest-europene ansamblul măsurilor adoptate pînă în prezent de țările membre pentru economisirea energiei și reducerea importurilor de petrol nu vor putea împiedica creșterea acestora pînă la nivelul de 497—572 mil. tone în 1990, cifră destul de depărtată de obiectivul fixat de stabilizare a importurilor respective în jur de 470 mil. tone începînd din anul 1985. Se prevede că numai două dintre țările membre — Anglia și Danemarca — vor reuși (datorită în mare măsură extracției petrolului din zăcămintele proprii) să reducă nu numai ponderea petrolului importat în ba-

lanța lor energetică, ci chiar și volumul absolut al acestor importuri. În celelalte șapte țări membre, importurile de petrol urmează să crească în cantități absolute, iar în cazul Olandei

Evoluția importului de petrol în C.E.E. pînă în 1990 (în %)

Țara	Dinamica față de nivelul anului 1977	Ponderea importului net de petrol în consumul (brut) de energie	
		1977	1990
Anglia	-11	25	17
Belgia	+30	57	58
Danemarca	-38	83	45
Franța	+11	61	44
R.F.G.	+15	52	42
Irlanda	+93	75	66
Italia	+29	68	51
Luxemburg	-21	32	27
Olanda	+75	47	58

Sursa: „Privredni vjesnik“, nr. 2085—86/1979

și Belgiei să și sporească chiar ponderea în balanța energetică. Situație care reclamă — după opinia Comisiei — depunerea de noi eforturi pe linia economisirii combustibililor și energiei.

Iradieră previne pierderile

DUPĂ APECIEREA specialiștilor nu mai puțin de 25—30% din producția agroalimentară obținută în fiecare an pe plan mondial este distrusă de microbi și paraziți. Cele mai ample pierderi de produse alimentare pe această cale se înregistrează în țările în curs de dezvoltare, adică tocmai în acele țări în care foamea reprezintă deseori un fenomen endemic.

Uneori, cum este — de pildă — cazul peștelui sau al fructelor, prezintă o mare importanță prelungirea doar cu câteva zile a conservării lor împotriva alterării. Una dintre cele mai promițătoare căi de atingere a acestui obiectiv o constituie iradierea alimentelor cu ajutorul energiei nucleare. Experiența unui sfert de veac a demonstrat că o asemenea iradiere nu este dăunătoare nici omului, nici animalelor care consumă alimentele tratate. Pe de altă parte, studiile economice efectuate au evidențiat rentabilitatea iradierii, costul acestei operațiuni variînd (în funcție de capacitatea de tratament) între 0,9 și 3,2% din valoarea produsului tratat în cazul inhibării germinăției cartofilor și cepei, între 0,19 și 1,24% în cazul dezinfestării cerealelor sau între 0,2 sau 2% în cel al prelungirii conservării peștelui.

În prezent, în diferite țări din lume funcționează peste 70 de centre experimentale și instalații pilot de iradiere a produselor alimentare. Totodată, sub auspiciile F.A.O./A.I.E.A. se desfășoară o serie de programe de cercetare în domeniul amintit, cum este — de exemplu — cel privind prelungirea duratei de conservare a peștelui uscat în țările din Asia de sud-est și Extremul Orient, unde acesta reprezintă o importantă sursă de proteine alimentare pentru populație.

GLOSAR

Noutăți despre contul de substituie (I)

DUPĂ cum am arătat anterior (nr. 15/1979 al revistei), la o reuniune din primăvara acestui an a Comitetului Interimar, instituit de Fondul Monetar Internațional (F.M.I.) în scopul rezolvării problemelor de fond ale sistemului monetar internațional, a fost reluată problema mai veche a înființării Contului de substituie care să aibă ca obiect adaptarea rezervelor valutare internaționale la nevoile efective, în principal prin reducerea volumului excesiv de dolari S.U.A. aflați în circulație în afara granițelor S.U.A. și înlocuirea lor cu un alt activ de rezervă. Având în vedere că zilele acestea încep să se desfășoare la Belgrad lucrările sesiunii anuale a F.M.I.—B.I.R.D. și că una din problemele înscrise pe ordinea de zi a sesiunii este înființarea Contului de substituie, revenim cu elementele care au apă, rut între timp.

Sub această denumire anodină se ascunde, de fapt, una din cele mai importante căi care — în condițiile actuale — pot fi abordate în vederea îmbunătățirii într-o perspectivă largă a climatului relațiilor valutare internaționale. În cercurile F.M.I. se consideră că înființarea Contului de substituie reprezintă un pas spre reforma sistemului monetar internațional care, în urma eșuării încercărilor din 1971—1974 de realizare globală a reformei, urmează să fie efectuată în etape.

În prezent, scopul urmărit prin înființarea Contului de substituie apare a fi dublu: crearea unei modalități de preschimbare în D.S.T. a valurilor de rezervă, îndeosebi a dolarilor, deținute de participanți și întărirea rolului D.S.T. în sistemul monetar internațional.

În ceea ce privește primul scop, se știe că una din cauzele actualei crize monetare o constituie existența în circulația internațională a unui volum extraordinar de mare de dolari S.U.A., evaluat în prezent la circa 600 miliarde, constituind factorul cel mai dinamic al creșterii lichidității internaționale. O parte importantă din dolari se află în rezervele valutare oficiale ale diferitelor țări, constituind circa 85 la sută din totalul rezervelor:

miliarde dolari S.U.A.

	1970	1974	1978
Total rezerve oficiale din care în:	45,4	126,3	220,0
— dolari S.U.A.	36,2	104,8	184,5
— mărci R.F.G.	1,6	5,4	14,2
— lire sterline	6,1	11,3	6,0
— franci francezi	1,1	2,0	2,8

Păreră unanimă pe plan internațional este că un sistem de rezerve dependent aproape exclusiv de dolar nu este de dorit. De altfel, în condițiile instabilității dolarului și ale neîncrederii crescînde a deținătorilor de rezerve în dolari în îmbunătățirea perspectivelor acestei monede, numeroși deținători de dolari intenționează să-i preschimbe în valori mai sigure. În lipsa posibilităților de convertire oficială a dolarilor (autoritățile S.U.A. au suspendat convertibilitatea dolarului încă din 1971), nu există o altă posibilitate de înlocuire a dolarului decît prin vânzarea lor pe piață. Desigur, utilizarea acestei posibilități face să se accentueze procesul de depreciere a monedei americane și — avînd în vedere că dolarul este cel mai răspîndit mijloc de plată în schimburile internaționale — ea accentuează și dificultățile din calea acestor schimburi. Contul de substituie ar înlătura cel puțin aceste primejdii.

C. K.

Hydrocentrale pe Dunăre

Simona Ghițescu, Orșova — În viitorul cincinal pe sectorul românesc al Dunării vor fi date în funcțiune hidrocentralele Porțile

de Fier II — Gruia (care se construiește în colaborare cu Iugoslavia) și Turnu Măgurele-Nicopol (care se realizează în colaborare cu Bulgaria). Va începe și construirea de noi centrale hidroelectrice, conform obiectivului de folosire completă a potențialului Dunării pînă în anul 1990, prevăzut în proiectul Programului-

directivă în domeniul energiei ce va fi supus aprobării celui de al XII-lea Congres al P.C.R. Preocupări pentru construirea de noi hidrocentrale pe Dunăre există și în alte țări situate pe marele fluviu european. În R.F.G., de exemplu, se prevede construcția, în decurs de circa șase ani, a patru noi hidrocentrale, între Dillingen și Donauwörth. Hotărîrea realizării acestor amenajări a fost luată în urma majorării prețului petrolului și a apariției unor dificultăți în aprovizionarea cu energie. Pînă de curînd construirea celor patru hidrocentrale amintite era considerată neeconomică.

Numai pe sectorul Dunării cuprins între Ulm și Regensburg au fost construite după 1958 un număr de 10 hidrocentrale. Mai multe hidrocentrale au fost ridicate și pe sectorul austriac al Dunării.

Industrializare

Ioan Alexandru, Ploiești — 1) Ordinea de zi provizorie a celei de a treia Conferințe Generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (ONU), care se va desfășura la New Delhi, între 21 ianuarie și 8 februarie 1980, include: aprecierea situației industriale mondiale, cu referire specială la industrializarea țărilor în curs de dezvoltare; analiza strategiei industrializării în anii '80; trecerea în revistă a aranjamentelor instituționale necesare.

Un recent buletin de presă al ONU exprimă speranța că această conferință va favoriza dezvoltarea unor noi forme de cooperare industrială internațională, în domeniul finanțării și investițiilor, în transferul și achiziționarea de tehnologie și în promovarea comerțului cu produse industriale, în special a exportului lor din țările în curs de dezvoltare în cele dezvoltate.

Se consideră, de asemenea, că la conferință vor fi abordate posibilitățile de cooperare internațională în domeniul economisirii energiei în industrie și al utilizării în industrie a energiei provenind din surse reînnoibile, ca de exemplu energia biomasei, cea obținută din deșeuri și energie solară.

2) Obiectul reuniunii din 8 octombrie de la Paris a

miniștrilor energiei din principalele șapte țări industrializate (S.U.A., Japonia, Canada, Franța, Anglia, R.F. Germania și Italia) este trecerea în revistă a progreselor realizate în fiecare din aceste țări în aplicarea programelor de economisire a energiei. Între unele dintre țările participante există deosebiri de interpretare a hotărîrilor adoptate la reuniunea la nivel înalt de la Tokio, din iulie a.c.

Reorientare

Anca Preda, Brașov — Principalele firme mondiale constructoare de automobile (cu o producție de peste un milion de unități) sînt prezentate în tabelul de mai jos.

Producția de automobile în 1978 (în mil. bucăți)

General Motors	7,3
Ford	4,6
Volkswagen	2,1
Toyota	2,0
Chrysler	1,9
Nissan	1,7
Peugeot-Citroen	1,4
Fiat	1,3
Renault	1,2

Sursa: Automotive News

Ceea ce nu rezultă din acest tabel este orientarea crescîndă a celor trei mari firme constructoare americane spre producția de automobile mai mici, ținînd seama că — față de 2% în 1947 — anul trecut aceste automobile au reprezentat 47% din totalul vânzărilor pe piața S.U.A. Această orientare va întări poziția firmelor constructoare americane în fața automobilelor importate din Japonia și Europa occidentală, care acum au ajuns să reprezinte 20—25% din totalul vânzărilor pe piața S.U.A. Pe de altă parte, firma vest-germană Volkswagen produce deja automobile de mic litraj în Pennsylvania, iar firma japoneză Honda are în construcție o uzină în statul Ohio.

De dimensiuni mai mici, cu un consum mai redus (norma obligatorie va fi de 27,5 mile per galon în 1975, față de 14 mile acum cinci ani și 19 mile per galon în prezent) și mai puțin poluante, noile automobile americane afișează însă prețuri mai mari decît ale concurenților lor, datorită perfecționării tehnice pe care le presupun aceste performanțe.

Petrolul britanic

Aftenie Bostan, Tulcea — La 12 ani de la extracția primului baril de petrol din Marea Nordului, Marea Britanie a reușit pentru prima dată în luna iunie a.c. să-și acopere în întregime nevoile de petrol, producînd 7 milioane de tone, față de un consum intern de 6,92 mil. t. În prima jumătate a acestui an, Marea Britanie a extras din Marea Nordului 37,4 mil. t. de petrol. În același interval de timp importul britanic de petrol s-a redus cu aproape o optime, în vreme ce exportul a crescut cu circa 75%. Totuși Departamentul Energiei din această țară apreciază că producția va deveni definitiv excedentară numai în cursul anului viitor, surplusul din luna iunie fiind atribuit unui consum excepțional de redus pentru acea perioadă a anului.

Islanda

Septimiu Popa, Timișoara — Trei sferturi din exportul islandez îl formează peștele și produsele din pește, al căror preț pe piața mondială a cunoscut o serie de fluctuații în ultimii ani. Incertitudinilor decurgînd din oscilațiile prețurilor de export li s-a adăugat în acest an creșterea substanțială a prețurilor la petrolul importat pentru necesitățile flotei de pescuit. De altfel petrolul (importat sub formă de produse rafinate) acoperă încă peste jumătate din necesarul de energie al Islandei, restul revenind resurselor hidroenergetice și geotermale. Disponibile din abundență, acestea din urmă au început să fie tot mai mult valorificate, astfel încît anul trecut 75% din populația țării folosea pentru încălzit apă termală, față de numai 40% în 1973. Peste încă trei ani se prevede ca proporția respectivă să ajungă la 85%, ceea ce va permițe reducerea dependenței țării de petrolul importat și va stimula dezvoltarea și diversificarea industriei. În prezent 50% din producția de energie electrică a Islandei este consumată de topitoriile de aluminiu, care produc în special pentru export.

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 39 din 28 septembrie 1978

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Procesul revoluționar de dezvoltare agroindustrială și transformare edilitar-urbană a comunelor patriei (D. Dumitru) 1
- Un vast program în slujba înfloririi patriei
 - Amplu și mobilizator program privind creșterea bunăstării întregii națiuni (dr. Marin Stoianovici) 4
 - Exigențe în valorificarea rațională a resurselor energetice (Nicolae Liciu) 6
- „R.E.” în sprijinul scurtării duratelor de execuție pe mari șantiere de investiții. Accele-rarea livrărilor și montajului utilajelor tehnologice (Gh. Drăghici, C. Sirbu) 8
- Înfăptuirea creatoare, responsabilă a sarcinilor planului de export (dr. Mircea Coraș) 10
- Un instrument eficace pentru realizarea planului în concordanță cu prevederile contractelor economice (Fl. Tîdor) 12
- Mecanismul economico-financiar : funcționalitate-eficiență. Prețul — pîrghie de stimulare a progresului tehnic (II) (dr. Constantin Tudoran) 13
- De la 1 octombrie a.c. Majorarea retribuțiilor unor noi categorii de oameni ai muncii (Rodica Emanoil) 15

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Concepte - instrumente - tehnici în sprijinul sporirii eficienței. Diagnoza sistemului întreprindere prin analiza echilibrului financiar (Ion Stanciu) 16

TEORII ● IDEI

- Opinii ● Învățămîntul — forță de producție a societății (I) (prof. dr. Gheorghe P. Apostol) 17
- Educarea și dezvoltarea conștiinței de proprietar socialist (II) (prof. dr. Constantin Enache) 19
- Școli ● curente ● economiști. Criza gândirii economice burgheze și cunoașterea economică (Vasile Pilat) 20
- Om-tehnică-mediu. Efecte ale iluminatului natural asupra proceselor de producție din halele industriale (Corneliu Cîrșină, Vladimir Crețoiu) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Tendințe ● conjuncturi 26
- R.P. Chineză. Crearea premiselor pentru o dezvoltare accelerată (Mădălina Olteanu) 27
- Surse noi de energie pe traiectoria identificare-utilizare (dr. ing. Mihai M. Pop) 28
- Mondorama 30

ÎN SUPPLEMENTUL NUMĂRULUI :
Curier economic-legislativ, Contractele economice.

IN THIS ISSUE

- Exigencies in the rational use of energy sources (Nicolae Liciu) 6
- The economic and financial mechanism : good functioning, efficiency. The price — a stimulating lever of the technical progress (II) (Dr. Constantin Tudoran) 13
- Starting with September 1st. The rise in the retributions of new categories of working people (Rodica Emanoil) 15
- Education — a productive force of society (Prof. Dr. Gheorghe P. Apostol) 17
- Schools-trends-economists. The crisis of the bourgeois economic thinking and the economic knowledge (Vasile Pilat) 20
- The People's Republic of China. The creation of the premises for an accelerated development (Mădălina Olteanu) 27

DANS LE NUMERO

- Exigences pour mettre rationnellement en valeur les ressources energetiques (Nicolae Liciu). 6
- Le mecanisme économique et financier : bon fonctionnement, efficience. Le prix — levier de stimulation du progrès technique (II) (dr. Constantin Tudoran) 13
- A partir du 1er septembre. L'accroissement des retributions de nouvelles catégories de travailleurs (Rodica Emanoil) 15
- L'enseignement — force de production de la société (prof. dr. Gheorghe P. Apostol) 17
- Ecoles — courants — économistes. La crise de la pensée économique bourgeoise et la connaissance économique (Vasile Pilat) 20
- La République Populaire de Chine. La création des prémisses pour un développement accéléré (Mădălina Olteanu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Требования высокого использования энергетических ресурсов (Николае Личиу) 6
- Экономико-финансовый механизм: функциональность-эффективность. Цена — рычаг для стимулирования технического прогресса (II) (др. Константин Тудоран) 13
- С 1-го сентября. Увеличение зарплаты новых категорий трудящихся (Родика Еманойл) 15
- Образование — производственная сила общества (проф. др. Георге П. Апостол) 17
- Школы — течения — экономисты. Кризис буржуазного экономического мышления и экономическое познание (Василе Пилат) 20
- Китайская Н.Р. Создание предпосылок для ускоренного развития (Мăдăлина Олтину) 27

Amintim cititorilor noștri că în curind va începe campania de încheiere a abonamentelor pe anul 1980 la „Revista economică”. Prețul abonamentului : 260 lei anual. Pentru studenți, elevi, ca și pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, prețul abonamentului individual este de : 130 lei anual ; 65 lei semestrial ; 32,50 lei trimestrial.

Incheind din timp abonamentul, vă asigurați primirea neîntreruptă a revistei și a suplimentelor sale specializate : „Relații financiar-valutare și comerciale internaționale”, „Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice”, „Curier economic-legislativ”.

Redacția și administrația Calea Dorobanților nr. 11—25. 71 131 București. telefon 12 66 10. Cont I.S.I.A.P. nr. 6451.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1 București, Tiparul Combinatului Poligrafic „Casa Științei”.

IMPORTANTI

O uniformă nouă, corespunzătoare taliei copilului dumneavoastră, creează o stare de bună dispoziție și ajută la obținerea unor rezultate mai bune la învățură.

REȚINEȚI DECI !

Bine organizate, magazinele și raioanele de specialitate ale comerțului de stat oferă, la cerere, pentru copiii dumneavoastră, un sortiment complet de uniforme școlare.

UNIFORME

ȘCOLARE

COMBINATUL SIDERURGIC GALATI

Combinatul siderurgic Galați produce și livrează :

— Tablă groasă și mijlocie — din oțeluri calmate, semicalmate, necalmate, slab aliate și aliate conform normelor românești și străine — pentru construcții mecanice, metalice, navale, de mașini, de cazane și recipiente sub presiune etc.

— Benzi și table laminate la rece — neacoperite și zincate conform normelor românești și străine pentru construcții metalice, țevi sudate, profile indoite, aparataj electric, caroserii, articole de uz casnic etc.

- Sulfat ferros heptahidrat pentru purificarea apei ;
- Sulfat de amoniu pentru agricultură ;
- Benzen brut de huilă și gudron pentru industria chimică ;
- Smoală tip „B” conform STAS 3 360/1969 sub formă lichidă și granulată ;
- Creozet de huilă pentru negru de fum ;
- Zgură granulată de furnal pentru construcții civile, industriale, rutiere ;
- Oxigen îmbuteliat ;

Pentru informații detaliate asupra produselor, adresați-vă la telefon 3 04 38 sau prin centrală 3 19 00 interior 1 560 — Serviciul desfacere C.I.S. Galați.

